TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

LİSE ÇAĞI ÖĞRENCİLERİNDE TEMEL SÖZCÜKLERİN ÇAĞRIŞIMLARI

GİZEM ERKAN ÇELİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2025

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

LİSE ÇAĞI ÖĞRENCİLERİNDE TEMEL SÖZCÜKLERİN ÇAĞRIŞIMLARI

Gizem ERKAN ÇELİK

Danışman: Prof. Dr. Yeter TORUN ÖĞRETMEN
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Bekir Tahir TAHİROĞLU
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Bilal Erdem DAĞISTANLIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2025

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof.Dr. Yeter TORUN ÖĞRETMEN
(Danışman)

Üye: Doç. Dr. Bekir Tahir TAHİROĞLU

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Bilal Erdem DAĞISTANLIOĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…/…/20…

Prof. Dr. Hüseyin GÜLER
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. …. / …. / 2025

Gizem ERKAN ÇELİK

ÖZET

LİSE ÇAĞI ÖĞRENCİLERİNDE TEMEL SÖZCÜKLERİN ÇAĞRIŞIMLARI

Gizem ERKAN ÇELİK

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Yeter TORUN ÖĞRETMEN
Ocak 2025, 174 sayfa

İnsanın bilinçaltını da göz önünde bulundurursak, aslında günlük yaşamımızda kullandığımız her bir sözcük; anılar, o anda hissettiğimiz duygular, koku, tat veya renklerle deneyimlediğimiz yaşantılarımızla bağlantılı olarak zihnimize kodlanır. Bu kodlama süreci, kişisel, kültürel ve toplumsal bellekte sözcükleri algılama ve anlamlandırma eyleminin nasıl sonuçlandığını da bize gösterir. Bu açıdan baktığımızda kişilerarası iletişim sözcüklerin salt sözlüksel anlamları üzerinden gerçekleşmez, devreye sözcüklerin yaşantı ile iç içe geçmiş çağrışımları da girer.

Dili kullanırken cinsiyet, yaş, meslek gibi değişkenlere bağlı olarak sözcüklerin çağrışımları da birbirinden farklılıklar gösterir. Bu çalışmamızın amacı, toplumun kadın ve erkeğe yüklediği farklı roller, bu rollere uygun davranışlar üzerinden ergenlerin düşünme, algılama ve yorumlama vb. yönlerden farklılıklarını, dolayısıyla toplumsal cinsiyetin lise çağındaki gençlerin dil kullanımındaki etkisini ortaya koymaktır. Bu çalışma, toplumdilbilimi alanına yönelik, fakat aynı zamanda anlambilimin konusu olan çağrışımsal anlamla ve bilişsel dilbilimle ilgili bir çalışma olacaktır.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlar, sözcükler arasındaki kimi zaman anlamsal, kimi yapısal bağlantılara ve bu bağlantıların lise eğitimi alan gençlerin bireysel ve zihinsel kodlarına ve çağrışımsal anlama dair önemli bulgular sunması, sadece dilbilimi değil, psikoloji ve rehberlik araştırmaları, sosyoloji, nörofizyoloji gibi başka bazı alanlar için de önem taşımaktadır. Bu araştırma, içinde yaşadığımız digital dünyada değişen zihniyetin ve yaşantıların dile nasıl yansıdığını görmeyi de mümkün kılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: çağrışım, anlam, toplumdilbilim, bilişseldilbilim, toplumsal cinsiyet

ABSTRACT

CONNOTATIONS OF BASIC WORDS IN HIGH SCHOOL STUDENTS

Gizem ERKAN ÇELİK

Master Thesis, Turkish Language and Literature
Supervisor: Prof. Dr. Yeter TORUN ÖĞRETMEN
January 2025, 174 pages

Considering the human subconscious mind, in fact, every word we use in our daily lives is encoded in our minds in connection with our memories, the emotions we feel at that moment, the experiences we experience through smell, taste or color. This encoding process also shows us how the act of perceiving and making sense of words results in personal, cultural and social memory. From this point of view, interpersonal communication does not only take place through the lexical meanings of words, but also through the associations of words intertwined with experiences.

When using language, the connotations of words differ depending on variables such as gender, age and occupation. The aim of this study is to reveal the differences in adolescents' thinking, perception and interpretation, etc. through the different roles that society attributes to men and women and the behaviors appropriate to these roles, and thus the effect of gender on the language use of high school students. This study will be related to the field of sociolinguistics, but also to connotative meaning, which is the subject of semantics, and cognitive linguistics.

The results of our research are important not only for linguistics, but also for other fields such as psychology and counseling research, sociology, neurophysiology, psychology and guidance studies, sociology, and neurophysiology, as they provide important findings on the semantic and structural connections between words and the individual and mental codes and connotative meaning of these connections among high school students. This research, also, makes it possible to see how the changing mentality and experiences in the digital world we live in are reflected in language.

Keywords: connotation, meaning, sociolinguistics, cognitive linguistics, gender

ÖN SÖZ

Yıllar önce üniversitede, dilbilime yeni yeni merak sarmışken Ludwig Wittgenstein'ın "Dilimin sınırları, dünyamın sınırlarıdır." sözü kendi içimde beni pek çok soruya götürmüş, hayatımı çerçeveleyen sözcüklerimin hikayeleri üzerine düşünmüştüm. Yıllar geçtikçe o zamandan bu ana kadar yaşım, kadın kimliğim, eğitim durumum, sosyo-kültürel ortamım gibi dil değişkenleri farklılaşmış, sınırlarım genişlemiş olsa da dil üzerine sorgulamalarım devam etmekte. "Lise Çağı Öğrencilerinde Temel Sözcüklerin Çağrışımı" adlı bu çalışmam da, hayatlarının ergenlik dönemini yaşayan bireylerin, dil ile ilişkilerinin en çok etkilendiği dönemde, dil kullanımlarında farklılaşmalara neden olan yaş ve cinsiyet bağlamında temel sözcüklerin çağrışımlarını elde etmeyi amaçlıyor.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmanın amacına, önemine, ardından sınırlılıklarına yer verilmiştir. İkinci bölümde kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemi anlatılmıştır; çalışmamızda toplumdilbilimsel değişkenlerden cinsiyet ve yaş seçilerek nicel araştırma yöntemi doğrultusunda 250 katılımcıya sözcük listesi anketi uygulanmıştır. Dördüncü bölümde bulgular değerlendirilmiş, istatistikler ve tablolar verilmiştir. Beşinci bölümde verilerin tartışılması ve yorumlanması yer almaktadır. Çalışmanın sonunda ulaşılan sonuçların ve başka çalışmalara yön verebilecek önerilerin sunulduğu bölüm, son bölümdür.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasına değerli katkılar sağlayan birçok kişi var. Akademik bir çalışma mutlaka yapmalısın, diye beni cesaretlendiren değerli hocalarım Prof. Dr. Mustafa Apaydın ve Prof. Dr. A.Deniz Abik'e teşekkür ederim. Bana sözleriyle ilham veren; duruşu, insanlığı, çalışma disiplini ile örnek aldığım değerli hocam Türk Dili okutmanı Neşe Apaydın'a çok teşekkür ederim. Bana verdiği emeklerle bugünkü Gizem olmamı sağlayan babam Mevlüt Erkan'a; ikinci kez anne olma sürecine denk gelen bu uzun çalışma dönemimde gündelik hayatın iş yükünü paylaşan, mesleki bilgisi ile kafamdaki sorunları aydınlatmaya çabalayan sevgili eşim Suat'a minnettarım. Ben tez çalışmama yoğunlaşırken çocuklarla ilgilenerek bana destek olan hayatımın iki değerli kadını annem Yıldız Erkan ve Kadriye Çelik'e teşekkürü borç bilirim. Yeri geldiğinde çalışmalarımı yapmam için evlerini açan, maddi manevi desteklerini esirgemeyen kız kardeşlerim Ezgi ve Gamze'ye teşekkür ederim. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde yüksek lisans yapan liseden öğrencim Resul Taşdelen'e eğitim bilimleri alanında edindiği tazecik bilgi ve deneyimlerini benimle paylaştığı için, yabancı dildeki çevirilerde imdadıma yetiştiği için teşekkür ederim.

Çalışmamda anket uygulamasını yapabilmem için anlayışını esirgemeyen değerli okul müdürüm Mehmet Dağlar'a, kendi dersinden bana vakit ayıran değerli çalışma arkadaşlarıma, çalışmaya gönüllü katılan ve sonuçları dört gözle bekleyen sevgili öğrencilerime de teşekkür ederim.

Son olarak düşünsel arka planda, kendisinin bir kitap önerisi fikriyle filizlenen bu çalışmanın ilerlemesi, bir düzene sokulması için yol gösteren, akademik bilgisini ve deneyimlerini paylaşan değerli hocam Prof. Dr. Yeter Torun Öğretmen'e teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Gizem ERKAN ÇELİK

Adana, 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

ÖN SÖZ vi

KISALTMALAR xi

TABLOLAR LİSTESİ xii

ŞEKİLLER LİSTESİ xiii

EKLER LİSTESİ xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem 1

1.2. Araştırmanın Amacı 1

1.3. Araştırmanın Önemi 2

1.4. Sınırlılıklar 2

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Anlambilim 4

2.1.1. Anlam 6

2.1.1.1. Çağrışımsal anlam 9

2.1.2. Sözcüklerin Çağrışımı 9

2.2. Toplumdilbilimi 13

2.2.1. Toplum-Dil-Kültür Bağlantısı 15

2.2.1.1. Toplumsal Ağlar 16

2.2.2.Toplumdilbilimi Açısından Toplumsal Cinsiyet Kavramı 18

2.2.3. Toplumsal Cinsiyetin Dile Etkisi 23

2.2.4. Kadın ve Erkekte Dili Kullanmadaki Değişkenler 25

2.2.4.1. Cinsiyet ve Dil 25

2.2.4.2. Yaş ve Dil 28

2.3. Bilişsel Kuramlar ve Dilin Beyindeki Organizasyonu 29
2.4. Ergenlik..... 33
2.4.1. Ergenlikte Beyin ve Dil Gelişimi 37
2.4.2. Ergenlerde Cinsiyetler Arasında Görülen Dilsel Özellikler 40

BÖLÜM III
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Uyaran Sözcük Listesinin Oluşturulması 41
3.2. Katılımcı Grupları ve Sayıları..... 41
3.3. Çağrışım Verilerinin İşlenme Sürecinde Dikkat Edilen Özellikler 42

BÖLÜM IV
BULGULAR

4.1. Temel Sözcüklerin Yaş ve Cinsiyet Gruplarına Göre Çağrışımları 43
4.2. Çağrışım İstatistikleri..... 155
4.2.1. Sözcüklerin Katılımcı Gruplara Göre Çağrışım Sayısı..... 155
4.2.2. Çağrışım Gücü En Yüksek Temel Sözcükler 155
4.2.3. Çağrışım Gücü En Düşük Temel Sözcükler 157
4.2.4. Fiillerin Çağrışım Gücü 157
4.3.5. İsimlerin Çağrışım Gücü..... 158
4.2.5.1. Renk İsimlerinin Çağrışım Gücü 159
4.2.5.2. Şehir İsimlerinin Çağrışım Gücü 160
4.2.5.3. Zaman Kavramıyla İlgili İsimlerin Çağrışım Gücü..... 161
4.2.6. Sıfatların Çağrışım Gücü 162

BÖLÜM V
TARTIŞMA VE YORUMLAR **164**

BÖLÜM VI
SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar 166

6.2. Öneriler 167
KAYNAKÇA 168
EKLER 173

KISALTMALAR

vd. : ve diğerleri

vb. : ve benzeri

bkz. : bakınız

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Dağılımı..... 42
Tablo 2. Sözcüklerin Katılımcı Gruplara Göre Çağrışım Sayısı..... 155
Tablo 3. Çağrışım Gücü En Yüksek Temel Sözcükler 156
Tablo 4. Çağrışım Gücü En Düşük Temel Sözcükler 157

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Kız Öğrencilerde Fiillerin Çağrışım Gücü 158
Şekil 2. Erkek Öğrencilerde Fiillerin Çağrışım Gücü 158
Şekil 3. Kız Öğrencilerde İsimlerin Çağrışım Gücü..... 159
Şekil 4. Erkek Öğrencilerde İsimlerin Çağrışım Gücü..... 159
Şekil 5. Kız Öğrencilerde Renklerin Çağrışım Gücü 160
Şekil 6. Erkek Öğrencilerde Renklerin Çağrışım Gücü 160
Şekil 7. Kız Öğrencilerde Şehirlerin Çağrışım Gücü 160
Şekil 8. Erkek Öğrencilerde Şehirlerin Çağrışım Gücü 161
Şekil 9. Kız Öğrencilerde Zamanla İlgili İsimlerin Çağrışım Gücü..... 161
Şekil 10. Erkek Öğrencilerde Zamanla İlgili İsimlerin Çağrışım Gücü 162
Şekil 11. Kız Öğrencilerde Sıfatların Çağrışım Gücü 163
Şekil 12. Erkek Öğrencilerde Sıfatların Çağrışım Gücü 163

EKLER LİSTESİ

Sayfa

EK 1. Uyaran Sözcük Listesi Anketi..... 173

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Problem

İnsanın bilinçaltını da göz önünde bulundurursak, aslında günlük yaşamımızda kullandığımız her bir sözcük; anılar, o anda hissettiğimiz duygular, koku, tat veya renklerle deneyimlediğimiz yaşantılarımızla bağlantılı olarak zihnimize kodlanır. Bu kodlama süreci, kişisel, kültürel ve toplumsal bellekte sözcükleri algılama ve anlamlandırma eyleminin nasıl sonuçlandığını da bize gösterir. Bu açıdan baktığımızda kişilerarası iletişim sözcüklerin salt sözlüksel anlamları üzerinden gerçekleşmez, devreye sözcüklerin yaşantı ile iç içe geçmiş çağrışımları da girer.

Dil, toplumsal bir çevre içinde öğrenilir. Dili kullanırken cinsiyet, yaş, meslek gibi değişkenlere bağlı olarak sözcüklerin çağrışımları da birbirinden farklılıklar gösterir. Bu araştırmanın gerekçesi, toplumun kadın ve erkeğe yüklediği farklı roller, bu rollere uygun davranışlar üzerinden ergenlerin düşünme, algılama ve yorumlama vb. yönlerden farklılıklarını, dolayısıyla toplumsal cinsiyetin lise çağındaki gençlerin dil kullanımındaki etkisini, bireysel yaşantılarına dayalı olarak temel sözcüklerin çağrışımının ne düzeyde olduğunu ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, toplumdilbilimi alanına yönelik, fakat aynı zamanda anlambilimin konusu olan çağrışımsal anlamla ve bilişsel dilbilimle ilgili bir çalışmadır. Bu konuda belli bir yaş aralığında olan lise öğrencilerinin dil kullanımını etkileyen değişkenlerle ilgili okullarda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Hızlı değişim ve gelişmelerin yaşandığı günümüz dünyasında gençlerin bu değişimlerden nasıl etkilendiği, bu etkilenmelerin algılarına ve dili kullanma biçimlerine nasıl yansıdığı merak konusu olmuştur.

Çalışmada, aşağıda sıralanan sorulara yönelik cevaplar aranmıştır ve Türkçede temel söz varlığımızda yer alan sözcüklerden hareketle lise dönemi gençlerde yaş ve toplumsal

cinsiyete göre çağrışımları analiz edilmiştir.

- Çocukluk çağlarından itibaren algılarımızı etkileyen değişik nesneler, soyut durumlar, renkler, sayılar, sıfatlar vb. dolayısıyla temel sözcükler gençlerin zihninde nasıl çağrışımlar oluşturuyor?
- *Cinsiyet ve yaş* değişkenlerinden yola çıkarak gençlerin dil kullanımına dair belli bir örüntü çıkarılabilir mi?
- Çağrışım gücü en yüksek ve en düşük uyaran sözcükler hangileridir?
- Bir uyaran sözcük, gençlerin zihninde kaç farklı çağrışımsal anlam oluşturabilir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sözcüklerin çağrışımı ile ilgili araştırmaların, farklı değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, toplumsal tabaka, yaşanılan coğrafya vb.) yapılması biyolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik koşulların düşünme ve dili kullanma becerilerini nasıl etkilediğine dair sonuçlar verdiği görülmektedir.

Araştırmada ortaya çıkacak sonuçlar, sözcükler arasındaki kimi zaman anlamsal, kimi yapısal bağlantılara ve bu bağlantıların lise eğitimi alan gençlerin bireysel ve zihinsel kodlarına ve çağrışımsal anlama dair önemli bulgular sunması, sadece dilbilimi değil, psikoloji ve rehberlik araştırmaları, eğitim bilimleri, medya, sosyoloji, nörofizyoloji gibi başka bazı alanlar için de önem taşımaktadır. Türkçe temel sözcük listelerinin bu çalışmada olduğu gibi farklı katılımcı gruplara uygulanması, daha kapsamlı yapılacak olan çalışmalara katkılar sunması açısından da önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmada, veri toplanan katılımcı grubu, Manisa Demirci Anadolu İmam Hatip Lisesi Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulunda öğrenim gören lise öğrencileridir. Yaş sınırlandırmamızla ilgili olarak, anket 15, 16, 17 yaşlarında olan ve 18 yaşına giren veya girmesine az zaman kalan öğrencilere uygulanmıştır. Uyarıcı sözcük listesi öğrencilerin sıkılmadan cevaplayabilmesi adına ve okuldaki bir ders saatini aşmamak kaydıyla 50 sözcük ile sınırlı tutulmuştur. Çalışma verileri ve öğrenci görüşleri uygulama izni aldığımız bu okulda 2024-2025 eğitim ve öğretim yılının birinci dönemi için geçerlidir.

Bu çalışmayla ilgili bir diğer sınırlama ise seçilen toplumdilbilimsel değişkenler ile ilgilidir. Çalışmada, cinsiyet ve yaş değişkenleri üzerinde durulmuş; kimlik, toplumsal tabaka, diyalekt, coğrafya ve sosyal ağ değişkenleri kapsam dışında bırakılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Anlambilim

Göstergelerin gösterilen alanlarını inceleyen dilbilim dalına anlambilim denir. Anlambilim, söylenenlerin anlamını çözümleyip betimleyen bir bilim dalıdır. Dilbilim, felsefe ve mantık çalışmalarında uzun yıllar dil, kullanım dışı, bildirişim bağlamı dışında ele alınmıştır ve anlam denildiğinde sözlükte yer alan ad soylu sözcüklerin anlamı anlaşılmıştır (Huber, 2008, s. 141) .

Çok eskilere uzanan dilbilim çalışmaları içinde çok çeşitli konulara el atılmış olmakla birlikte, doğrudan doğruya anlam konusuna eğilen çalışmalar ve anlambilim adında bir alanın belirmesi, oldukça yenidir; XIX. yüzyılın ilk yarısına rastlar. (…) Her ne kadar Reisig ve Bréal'in çabalarıyla, daha XIX. yüzyıl içinde belirmiş bir alan karşısında bulunuyorsak da bu alandaki çalışmaların geçmişini, tek tek anlam incelemelerini ve anlam sorunlarına değinen dolaylı olarak değinen çalışmaları göz önünde tutarak Eski Hint'e, Eski Yunan'a kadar götürebiliriz (Aksan, 2007, s. 140) .

Antik Yunan felsefesinde Sokrates, Aristoteles, Platon ve eski Hint felsefesinde Panini, Nagesa Bhatta adlı filozofların anlam üzerine araştırmaları olmuştur. Yüzyıllar geçtikçe de anlam sorunlarına duyulan ilgi artarak devam etmiştir. XVII. yüzyılda İngiliz düşünürler John Locke, Francis Bacon, XVIII. yüzyılda Alman düşünürler G. Leibniz, J. Gottfried von Herder ve A. Wilhelm von Humboldt anlamın incelenmesine yönelik araştırmalar yapmışlardır.

Bununla birlikte anlam sadece dilbilimsel açıdan değil felsefe, psikoloji, antropoloji gibi birçok disiplinin kavşağında araştırılmıştır. 1839 yılına gelindiğinde Alman dilbilimci K. Reisig vasıtasıyla dili anlam açısından ele alan *kavrambilim* disiplini ortaya çıkmıştır. 1883 yılında Fransız dilbilimci M. Bréal, K. Reisig'in bir dilbilgisi dalı olarak düşündüğü kavrambilim alanı için *anlambilim* terimini önermiştir (Dohman, 2023, s. 1462).

Anlambilimde asıl belirgin aşama, Fransız dilbilimci Michel Bréal ile gerçekleşmiştir. Bréal, anlambilimi biçimbilimle iç içe ele almış ve kitabını üç ana bölümden oluşturmuştur : 1. Dilin düşünsel yasaları , 2. Sözcüklerin anlamları nasıl yerleşmiştir, 3. Sözdizimi nasıl oluşmuştur. Saussure'e XX. yüzyılın başlarına gelinceye kadar anlambilim çalışmalarında tek tek sözcükler üzerinde durulurken dilin bütün

öğelerinin birbiriyle ilişkili ve birbirleriyle bütüncül biçimde görev gördükleri ilkesi benimsendikten sonra sözcükten öteki birimlere geçilmiştir (Aksan, 2007, s.141-142) .

Bréal sözcüklerin anlamının bilimsel olarak incelenmesiyle ilgili temel ilkeleri ortaya koymuştur. Essai de Sémantique (Anlambilimi Denemesi) adlı yapıtı, ilgi çekici kuramsal görüşler içermesine karşın, temelde tarihsel çözümlemeye dayanır. Bu yapıtta sözcüklerin niçin ve nasıl anlam değiştirdikleri araştırılır. Dilin eşzamanlı açıdan incelenmesini ilk öneren F.de Saussure, aynı zamanda sözcüğün anlamının tanımlanması konusunda ortaya çıkan sorunları da ele alan ilk dilbilimcidir (Kıran, 2013, s. 291) .

Anlambilim, sözcüklerin düşüncelerle ilişkisini ele alır, ama sözcüklerin başka insan kaygılarıyla ilişkisini de konu eder. Anlambilim, sözcüklerin gerçeklikle ilişkisiyle ilgilenir: Konuşan kişilerin, ortak hakikat anlayışına kendini adama şekliyle, ayrıca düşüncelerinin, dünyadaki şeylere ve durumlara demir atma usulüyle ilgilenir. Sözcüklerin toplulukla ilişkisini ele alır; nasıl oluyor da tek konuşan kişinin yaratımıyla doğan yeni sözcük, nüfusun geri kalanında aynı fikri çağrıştırıyor, böylece bu sözcüğü kullanırken insanlar birbirini anlayabiliyor (Pinker, 2020, s. 13) .

'Düşünme yetisi bir şeyin ne olduğu ya da var olup olmadığını değil- çünkü varlığı daima önceden kabul edilmiştir- var oluşunun ne anlama geldiğini sorar. (…) Dolayısıyla düşünme, anlam arayışı olarak belirir. Ne yaptığımız üzerine düşünmek, olguları kavrayıp eylemlerin ve olayların çoklu yorumlarını ve ayrımlar yapabilmeyi sağlar ve en önemlisi bizi anlamaya çağırır. Anlama, yaptığımız şeye ve içinde yaşadığımız dünyaya anlam verme sürecidir. Düşünme kişinin tek başına yaptığı bir iş olsa da başkalarından kendini soyutlamadığı ve bütün diğer başkalarının görüşlerini incelemeye dayanan, (…) değişmeye de açık olunan söylemsel bir alandır (Berktay, 2021, s. 53) .

Almanya'da Jost Trier'in 1930'larda geliştirdiği *kavram alanı kuramı, yapısal anlambilim* adıyla anılan dilbilim çalışmalarının temelini oluşturmuştur. Chomsky'nin 1965'te yayımlanan Aspects adlı yapıtı ve sonraki çalışmalarla dönüşümlü üretimsel dilbilim çerçevesi içinde ve anlam açısından onu tamamlayıcı doğrultuda gelişen bir *üretimsel anlambilim* akımı da belirmiştir. Bunlara ek olarak anlambilimde iki ayrı alandan (Aksan, 2007, s.143) daha söz edilmektedir: Amerikan ruhbilim çalışmalarının dilbilime yansıması biçiminde beliren *davranışçı anlambilim* ile *mantıksal anlambilim*.

Anlambilim, dilbilimin neredeyse dilbilgisini de aşan en zorlu alanlarından biri olmayı sürdürüyor: Anlam nedir, nasıl çözümlenir, anlam ve kavram arasında nasıl bir ilişki vardır, kavram çözümlenebilir mi, kavram nasıl öğretilir vb. (…) soruları, yapı çözümlemelerinden çok daha fazla söz götürüyor, bu bağlamda sayısız kuram

geliştiriliyor, görüş bildiriliyor. Bugün bu konular dilbilimciler kadar -hatta belki dilbilimcilerden çok- felsefecilerin, eğitim bilimcilerin, psikologların ve bilişsel dilbilimcilerin ilgisini çekiyor (Özezen, 2020, s.109) .

2.1.1. Anlam

İnsanlar etraflarındaki dünya üzerinde, kendileri ve başkaları üzerinde düşünürler, yorum yaparlar, yargıda bulunurlar; dolayısıyla kendini yorumlayan bir varlık olmak gerekir. Kendini bilmek, başkalarını bilmenin koşuludur. Anlam ise ilişkiseldir; nesnel yasalardan ziyade insanlar arasında paylaşılan, öznellikler arası anlama ediminde temellenir (Berktay, 2021, s.12) .

Sözcüklerin farklı bağlamlarda (context) kullanılmasının sonucu olarak sözcükler arasında anlam ilişkileri oluşur. Eş kullanım'a (co-occurence) bağlı olarak sözcükler arası anlam yakınlıklarının oluştuğundan ve farklı anlam yapılarının kurulduğundan söz edilebilir. Örneğin *yaz* sözcüğünün *deniz, güneş, kumsal ve sıcak* sözcükleri ile kurduğu anlam yapısı aynı sözcüğün *defter, kalem, okul ve şiir* ile kurduğu yapısından farklıdır. Bu fark, sözcüklerin farklı bağlamlarda kolektif olarak beraber kullanım sıklığından kaynaklanır (Akırmak, 2021, s. 8) .

Anlam nedir sorusunun yanıtlanmasında, genellikle 'anlam' ve 'kavram' kavramları birlikte ortaya çıkar. Örneğin dilbilimin temel nitelikli kavramlarından olan gösterge terimi üzerinde durulurken de, gösterilen göstergenin anlam/ kavram yönüdür diye açıklanır. Böyle söylendiğinde anlam ve kavram sanki aynı şeymiş gibi anlaşılmaktadır. Oysa bunlar iki ayrı kavramdır (Huber, 2008, s.142) .

Vardar (2007, s.132) kavramı, "ortak özellikler taşıyan bir dizi olgu, varlık ya da nesneye ilişkin genel nitelikli bir anlam içeren, değişik deneyimlere uygun düşen, dilsel kökenli her türlü tasarım, düşünü, imge; bir nesne, varlık ya da oluşun anlıksal imgesi; gösterilen" şeklinde tanımlayarak kavram madde başının yanında parantez içinde konsept sözcüğünü de eş anlamlı olarak vermektedir.

Doğan Aksan da (2007, s.149) dildeki birimlerin anlam yönünü ele alırken kavramın anlamla bağlantılı olduğunu vurgulayarak kavramın yanına parantez içinde İngilizce concept sözcüğünü kullanmıştır. Aksan, kavramı "ortak nitelikleri olan nesnelere verilen ad", "dünyadaki nesnelerin, biçimlerin, olgu, durum ve devinimlerin dilde anlatım buluşu", "dünyadaki nesnelerin ortak niteliklerine dayanan dile özgü bir genelleme, bir soyutlama" gibi ifadelerle tanımlamıştır.

Konsept, insanın dil, dil dışı, dünya vb. bilgisi ve algısı kapsamında elde ettiği zihinsel olgulardır bu nedenle imge, çağrışım, duygu, değer bileşenlerini içeren bir oluşumdur. Kavrama göre çok daha katmanlı bir yapıdır. Kişinin kendi deneyimleri sonucunda edindiği sözcük içerikleri, kavramlar ve konseptler vasıtasıyla da anlama ulaşılmaktadır. Anlam hem genel hem de bireysel deneyime ve algıya dayalıdır. Anlamın netleşmesinde bilişsel verilerden de yararlanmak gereklidir. Özetle bahsi geçen her bir terim birbiriyle hem kesişmekte hem ayrılmakta hem de anlamın tanımlanmasına netlik kazandırmaktadır (Dohman, 2023, s.1466) .

Dohman (2023), anlam ve içerik konusunda incelediği Rus dilbilimcilerden O. S. Ahmanova'nın içerik ve bilinç arasındaki birlikteliğin önemini vurguladığını söylemektedir : "Sözcüğün içeriğini; gösteren ve gösterilen ilişkisi temelinde 'bilinçteki bir kavramın, olgunun ya da ilişkinin bilinen bir yansımasıdır ya da gerçekliğin ayrı unsurlarının temsillerinden meydana gelen benzer nitelikte bir zihinsel oluşumdur' şeklinde tanımlamıştır. Ahmanova, bu durumu, doğuştan kör olan birinin kar, tebeşir, süt ya da herhangi bir beyaz nesneyi hiç görmemiş olmasından yola çıkarak beyaz sözcüğünün içeriğini hiçbir zaman tam kavrayamayacağı örneğiyle açıklamıştır (2023, s.1463) .

Dohman aynı makalede "konsept" hakkında da Rus dilbilimcilerin tanımlamalarına yer veriyor : " S. A. Askoldov (1997, s.269) konsepti 'düşünce sürecinde aynı tür nesnelerin belirsiz çoğunluğunun yerini alan zihinsel oluşum' şeklinde tanımlarken, D. S. Lihaçev'e (1997, s. 282) göre konseptler 'Her alıcı tarafından farklı algılanabilen mesajlardır. Kişinin ulusal, toplumsal sınıf, profesyonel, ailevi ve bireysel deneyimi ne kadar zenginse konsepti de o derece geniş olmaktadır'. Özetle konsept, anlam gibi kişisel deneyime dayalı olmakla birlikte insanın dünya hakkındaki bilgisini yansıtmaktadır. Bilişsellik ön planda olup içerik gibi dilsel bir birim olmaktan ziyade anlam gibi zihinsel bir ürünüdür, çok katmanlıdır ve sınırsızdır." (2023, s.1466) .

Kavramlar, insanların yaşamını sürdürmesine yardımcı olan en temel zihinsel oluşumlardır. Çünkü insanlar, kavramlar yoluyla tanır, ayırt eder, seçer ve birleştirir. Aynı zamanda kavramlar, bilgiyi işlemleme ve depolama sürecinde kullanılan tüm araçların da (sahneler [scripts], şemalar [schemata], anlam ağları [semantic networks] vb.) bileşeni konumundadır. Bireyin her bir deneyimi, kavramların dolayısıyla sahnelerin, şemaların ve anlam ağlarının yeniden yapılandırılması anlamına gelmektedir (Bozkurt, 2018, s.7) .

Bozkurt, kavramların sözcükle örtüştüğüne ve sözcüklerin doğrudan göndergeleri

gösterdiğine ilişkin geçmişte kalan görüşün yerini, anlamın dünya ve sözcükler arasındaki karmaşık bir düzleme (zihinsel temsiller) işaret ettiği görüşün aldığını belirtmektedir : " (…) anlam, basit bir gösterim ilişkisinden çok daha fazlasıdır. Kavram da anlamdan çok daha fazlasıdır. Kavram, anlamı kapsayan, kültürel ve kişisel deneyimlerin de eklemlendiği zihinsel tasarımlardır." (2018, s. 8) .

Doğan Cüceloğlu, kavramı parantez içinde İngilizce *consept* karşılığını göstererek, aralarında belirli özellikleri paylaşan bir grup nesne veya olaya verilen sembol olarak tanımlamaktadır. Bir kavramın kapsamına giren her nesne veya olaya o kavramın örneği adı verilir, diyerek de yeniden parantez içinde *incident* terimini vermiştir. Böylece ağaç kavramının bir örneği, bir kimse için meşe ağacı olabilir. Meşe ağacı bir kavram olarak kullanıldığında, onun örneği o kimsenin evinin önündeki, çocukluğundan beri bildiği bir meşe ağacı olabilir. Bizim algısal yaşantımız genellikle örnekler düzeyindedir. Bu düzeyde başkalarıyla iletişim kuramayız, çünkü onların örnekleri kendilerine özgüdür ve her birey için farklıdır. Dille iletişim kavramsal düzeyde olur (2023, s.213) .

Türkçede "kavram alanı" terimini ilk kullanan araştırmacılardan biri olan D. Aksan, Alman dilbilimci J. Trier'in "dil alanı (Spracfield)" teriminden esinlenmeyle, kavramların zihinde birbirinden soyutlanmış olarak değil bir mozaiğin parçaları gibi birbirlerini sınırlandırarak yer aldığını söylemek ve kavram alanı terimini "birbiriyle ilişkili ve birbirine yakın kavramların, eşanlamlıların, içinde düşünüldükleri alan" olarak tanımlamaktadır (Özezen, 2020, s.130) .

Sözcüğün içeriğinin belirlenmesinde Saussure'ün dil göstergesi, Ogden ve Richards'ın anlam üçgeni, L. Bloomfield'in davranışsal yaklaşımı dışında ruhdilbilimci K. L. Bühler'in Bühler/Organon modeli, Roman Yakobson'ın dilin temel işlevleri açıkladığı iletişim/bildirişim modeli gibi çeşitli modeller bulunmaktadır. F. de Saussure'ün iki yön üzerine kurulu dil göstergesi modeli, sözcüğün içeriğini belirleme noktasında dayanak olmuştur. Saussure'den yaklaşık sekiz yıl sonra dilbilim dünyasına C. K. Ogden ve I. A. Richards tarafından dil üçgeni olarak da bilinen ünlü anlam üçgeni modeli sunulmuştur. Bu modelde gösteren (symbol) ve gösterilen (reference) terimlerinin yanına gönderge (referent) (adlandırılan nesne, varlık) terimi de eklenmiş böylece üç yön üzerine kurulu anlam üçgeni adı verilen bir model hazırlanmıştır. Bu şekilde, gösteren ile gösterilen arasında doğrudan, basit bir ilişki vardır. Ancak gösteren ve gönderge arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır, o nedenle de aralarındaki bağ düz bir çizgi olmadan gösterilmiştir, bu bağ kimi kaynaklarda kesik çizgilerle belirtilmektedir (Dohman, 2023, s.1470) .

Dohman (2023), yeni hazırladığı anlam modelini şöyle tanıtmıştır: "(…) dilin kullanım durumu ile koşulları, dış faktörler ve insan davranışı gibi hususlar anlamın belirlenmesinde ön plana çıkmaktadır. Bu da bizi ruhdilbilim, bilişsel dilbilim, edimbilim, dilbilim ve anlambilim, mantık, psikoloji ve matematik bilimleri kavşağında bir model hazırlamaya sevk etmiştir. Bu kapsamda Gönderici → Kanal → Kod → Gösteren → Dil Dışı Etkiler → Değer → Bağlam → Algı → Gönderge → Alıcı → Gösterilen gibi ögelerden oluşan anlam onbirgeni ortaya çıkar."

2.1.1.1. Çağrışımsal anlam

Bir sözcük işitildiğinde kişide çağrıştırdığı anlamalrın tümü çağrışımsal anlamdır. Örneğin, gül sözcüğü "kırmızı, diken, güzel, çabuk solan" vb.anlamları çağrıştırabilir; bunların toplamı gül sözcüğünün çağrışımsal anlamını oluşturur. Özellikle bellek-kavram ilişkilerini incelemekte kullanılan bir anlam türüdür (İmer, Kocaman ve Özsoy 2011, s.72) .

Süer Eker, anlam türlerini ele alırken öncelikle kavramsal anlamı tanımlayarak bir sözcüğün anlamından söz edilirken genellikle kavramsal anlamın kastedildiğini belirtmektedir. Sonrasında ele aldığı 'çağrıştırma anlam'ı (association meaning), bir sözcüğün birlikte kullanılabileceği sözcüklerle kazanabileceği anlamdır, şeklinde tanımlamaktadır. Birbirini çağrıştıran sözcüklerin oluşturduğu öbeğe de çağrıştırma öbeği adı verilir, demiştir:

> semiz (hayvan)
> geviş getirmek (hayvan)
> leş (hayvan)
> telef olmak (hayvan) (Eker, 2006, s.519)

2.1.2. Sözcüklerin Çağrışımı

Sözcükler diğer kavramlarla bir arada kullanımlarıyla spesifik anlam kazanırlar. Ancak, sözcüklerin bağlamdan bağımsız tekil kullanımları bir belirsizlik yaratır ve böyle bir durum karşısında zihin deneyimlenen kelime ile ilgili kayıtlı her şeyi (bir başka deyişle anlamca ilişkili diğer tüm kavramları) örtük olarak aktif hale getirir. Zihin, kayıtlı tüm bilgiler içerisinde o sözcüğün parçası olduğu anlam yapılarını tarar. Bu aslında kavrama sürecidir ve oldukça hızlı gerçekleşir. Kavrama sürecinin hızlı gerçekleşmesi sözcüklerin

zihindeki organizasyonunun rastgele olmadığını, belirli prensipler çerçevesinde olduğunun bir göstergesidir (Akırmak, 2021, s.5) .

Bir dil biriminin öteki dil birimlerini akla getirmesi, çağrışım olarak tanımlanmaktadır. Biçim ya da anlam bakımından bağıntılı olan sözcük kümelerinin bir *çağrışım alanı* içinde oldukları söylenir: bilgi, bilgin, bilge, bilim aynı çağrışım alanı içindeki sözcüklerdir. F.de Saussure bu terimi dizisel (paradigmatic) karşılığı kullanmıştır. Bir tümcede bulunan öğelerle dilin gizil gücünde bu öğelerle bağıntılı olarak bulunan öğeler dizisel olarak ilişkilidir; örneğin para, kredi, çek, nakit arasındaki ilişkiler (İmer, vd. 2011, s.72) .

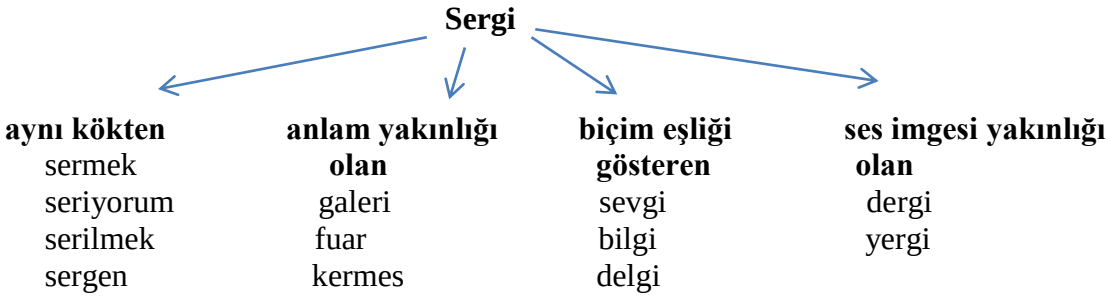
Sözcük çağrışımları yasasının üç temel kuralından söz edebiliriz: 1.Benzer sözcüklerin çağrışımları (semantik, biçimsel vd.) 2. Zıt sözcüklerin çağrışımları 3. Birbirine yakınlığı (bitişikliği) bulunan sözcüklerin çağrışımları (Çiftçi , 2009, s.636) .

İki ya da daha fazla öge arasındaki işlevsel bağıntının, düşüncelerin, kelimelerin, imge ve duyguların birbirini anımsatacak şekilde birbirine bağlanmasına *çağrışım* denir. (Cevizci, 2002, s. 230).

Çağrışımsal alan, çağrışım yoluyla aralarında biçimsel ya da anlamsal bağıntılar kurulabilen sözcüklerin oluşturduğu bütündür. Örneğin alım, yazım, bakım arasında biçimsel; us, düşünce, kavram arasında anlamsal bağıntılar bulunduğundan, her iki düzlemde de çağrışımsal alandan söz edilebilir (Vardar, 2007, s.58) .

Kavram alanında bir sözcüğün anlamca birbirine en yakın olan, benzer eş olan, birbirini andıran, bazen de birinin geçtiği yerde diğerinin de geçmesinin yüksek ihtimali olduğu kavramlar bulunur. Çağrışım alanında ise dereceli bir şekilde yakından uzağa doğru giden bir anlam ilişkisi çerçevesi oluşmaktadır (Aksan, 2016, s. 45) . Aksan “baca” sözcüğü örneğini vermektedir: Baca sözcüğünü ele alacak olursak bu belirtinin de zihnimizde yalnız başına bulunmadığını, bize ev, fabrika, is, duman, hatta isten kararma, bir siyahlık, çatı, dam fikirlerini de çağrıştırdığını görürüz (2016, s. 47) .

Saussure anlam kavramı yerine değer kavramını yeğlemiştir. Doğan Aksan, Saussure’ün “göstergenin çağrışım ilişkileri” olarak ele aldığı konuya şu örneği vermiştir:

Bally, çağrışım konusunda göstergeyi çevreleyen bir *çağrışım alanı* bulunduğunu, örneğin Fr. baeuf 'öküz, sığır' sözcüğünün inek, boğa, dana, boynuzlar, böğürmek, geviş getirmek, çift sürmek, saban, boyunduruk, güç, sabır, dayanıklık, ağırlık, pasiflik… gibi öğeleri düşündürdüğünü belirtmektedir. Doğan Aksan da bu görüşün daha çok göstergenin zihinde bulunan tasarımları, hatta duygu değeri konusuyla ilgili olduğunu düşünmektedir (Aksan, 2009, s.37) .

Zeynep Korkmaz da (2003), sözcüklerin çağrışımı ile ilgili olarak *çağrışım alanı* ve *çağrışım ilişkileri* terimlerini ele almıştır. Çağrışıma hem şekil ve ses, hem de anlam yakınlığı kuran sözcüklerden örnek vermiştir: ağaç, kıraç, tokaç; gelen, gören, bilen; ağırbaşlılık, ciddiyet, ciddilik, resmilik, oturaklılık vb. Korkmaz'a göre 'yazdırma' sözcüğünün ses yapısı bakımından kazdırma, azdırma; şekil yapısı bakımından kaldırma, yardırma, durdurma; aynı kökten gelen çekim ve türevleri bakımından yazdırmak, yazdıracak, yazdırdı; anlam ve kavram yakınlığı bakımından kaydetme, kaydettirme, dikte ettirme sözcükleri ile olan ilişkisi gibi sözcüklerin ses ve şekil yapıları, çekimleri, aynı kökten gelen türevleri ile anlam yakınlığı bakımından bağlı oldukları çağrışım ilişkileri bulunur. Korkmaz, sözcüklerin yansıttıkları kavramları çevreleyen ve onlarla sürekli bir ilişki durumunda bulunan diğer kavram ve tasavvurların oluşturduğu alana ise çağrışım alanı demiştir. Hastane kavramının doktor, hemşire, hasta, beyaz gömlekliler, beyaz renk, acı çekenler, muayene, tedavi, ilaç, sedye, hastane kokusu vb. kavramlarla olan ilişkisini örnek vermiştir.

Sözcüklerin anlam yapılarını belirlemeye, bir başka deyişle zihin organizasyonunu anlamaya yönelik psikoloji alanında uzunca bir tarihi olan ve sıklıkla kullanılan bir yöntem serbest çağrışım yöntemidir. Çağrışım, bir sözcüğün ilişkili diğer bir kelimeyi anımsatması olarak tanımlanır. (…) Bu bağlamda, sözcük çağrışımları, bir sözcüğün anlamca güçlü olarak ilişkili olduğu bir dizi diğer sözcüğün anımsanması olarak düşünülebilir. Anımsanan sözcükler ipucu olarak gösterilen sözcüğün *çağrışım seti*ni

oluşturur. Çağrışım seti dışında, anlamca ilişkili sözcüklerin güç değerleri ve çağrışımın yönü bilgileri de serbest çağrışım yöntemi ile belirlenir. Güç değeri bir sözcüğün diğerini anımsatma oranı olarak tanımlanabilir. Serbest çağrışım yöntemiyle bir sözcüğün anlamca yakın ilişkili olduğu diğer sözcükler belirlenir (Akırmak, 2021, s. 6) .

Sözcüklerin çağrışımı ile ilgili araştırmaların, farklı değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, toplumsal tabaka, yaşanılan coğrafya vb.) yapılması biyolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik koşulların düşünme ve dili kullanma becerilerini nasıl etkilediğine dair sonuçlar verdiği görülmektedir.

Sözcük çağrışımları, bir sözcüğün anlamca ilişkili olduğu diğer sözcüklerin sayısı, anlam bağının gücü ve yönü hakkında bilgi verir. Çağrışımların kollektif incelenmesi sayesinde bir dildeki *anlamsal yapı ve ağlar* (*semantic networks*) hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Psikoloji biliminin bellek alanında sıklıkla kullanılan çağrışım verileri dilbilim alanında çalışan araştırmacılar tarafından da sıklıkla kullanılır (Akırmak, 2021, s. 12-13) .

Birçok dilde çağrışım sözlükleri hazırlanmıştır. Dil sözcük çağrışımı testi uygulamasını 1880'de ilk kez Sir Francis Galton yapmıştır. Deneklerden uyarıcı sözcüğe zihinlerine gelen ilk çağrışımı vermelerini istemiştir. Alman psikolog Karl Marbe dilbilimci Albert Thumb ile birlikte çağrışım deneyleri gerçekleştirmiş, farklı sözcük türlerinden oluşan 60 sözcüklük listeyi katılımcılara uygulamış, uyarıcı sözcükler ile çağrışım sözcükleri arasındaki dilbilgisel ve anlamsal ilişkileri incelemişlerdir. Amerikalı ruhbilimciler Grace Helen Kent ve A.Rosanoff İngilizcede yaygın şekilde kullanılan 100 sözcüklük listeyi farklı eğitim seviyesindeki 1.000 yetişkin kişiye uygulayarak sözcüklerin çağrışım normlarını belirlemişlerdir. Kent-Rosanoff listesi, serbest çağrışım çalışmalarında farklı dillerde de kullanılmıştır (Çolak, 2022, s.36) .

Türkçede de sözcüklerin çağrışım setleri üzerine kitap, tez, makale gibi farklı çalışmalar bulunmaktadır. Ali İhsan Tekcan ve İlyas Göz "Türkçe Kelime Normları"nı hazırlamıştır. Bu çalışmada, 600 sözcükten her bir hedef sözcük için 100 üniversite öğrencisinden hedef sözcüğün kendisinde çağrıştırdığı ilk sözcüğü yazmalarını istemişlerdir.

Ruhan Güçlü (2015) yaş ve cinsiyet değişkenini ele alarak 12 hedef sözcükten oluşan listeyi, Ankara'nın kentsel ve kırsal bölgelerinde yaşayan 11 yaşındaki öğrencilere uygulamış, yaşanılan çevrenin soyut çağrışımlarda etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Hülya Pilancı 7-9 yaş arasındaki çocukların vücut, sağlık, ev, aile, okul, beslenme, giyecekler gibi 11 tane kavram alanına yönelik çağrışımlarını değerlendirmiş ve

sosyoekonomik farklılıkların çağrışımların oluşumunda etkisi bulunduğunu ortaya koymuştur (2014, s.205) .

Öğrenciler üzerinde çağrışıma dayalı yapılan yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarından bazı örnekler ise:

- Asuman Ağaçsaban (1989) Kız ve Erkek Öğrencilerde Cinsiyetten Kaynaklanan Farklı Dil Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Gülcan Çolak (2003) , Ergenlik Dönemindeki Çocukların Sosyoekonomik Şartlar Çerçevesinde Dili Kullanma Biçimleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi.
- Bilal Çelik (2004) , 8.Sınıf Kompozisyon Çalışmalarında Çağrışım, Serbest Yazma ve Tamamlama Tekniklerinin Öğrencilerin Sözcük Dağarcığına Olan Katkısının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Bilge Ayrancı (2013), İlköğretim Öğrencilerinin Yazma Becerisinin Geliştirilmesinde Çağrışım Tekniğinin Kullanımı, Doktora Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi.

2.2. Toplumdilbilimi

Ne dilsiz bir toplum ne de toplumsuz bir dil düşünülemez. Bu olgu dil ile toplum arasında karşılıklı bir içerme, derin bir akrabalık ilişkisi olduğunu gösterir. Kendisini oluşturan bireyler arasında bir iletişim aracı olmaksızın hiçbir toplum varlığını sürdüremez. Aynı biçimde, dil de iletişim süreci dışında kendini oluşturamaz; çünkü dil toplumsal yaşamla özdeşleşmiştir. İşte bu çift içermeden toplumdilbilim doğmuştur (Kıran, 2013, s.316) .

Toplumdilbilim çalışmalarının Türkiye'ye yansıması çok gecikmeli olmamakla birlikte alanın gelişmişliği ve olgunluğu bakımından oldukça genç sayılabilir. Uluslararası anlamda günümüz dilbilim çalışmalarının bir alt dalı olarak görülmekten çıkıp yeni bir disiplin haline gelmiş olan toplumdilbilim, Türkiye'de fazla ilgi görmemiştir. 1960'lı yıllarda gelişim anlamında ivme kazanan toplumdilbilim alanında yayınlanan çalışmaların sayısı Türkiye'de parmakla sayılabilecek oranda azdır. Alanla ilgili Türkçe kaynakların azlığı ya da neredeyse hiç olmayışı yabancı dil eğitimi veya edebiyatı alanlarındaki akademisyenlerin bu alana yönelmesini ve Türk dilbilimcilerin alana biraz daha mesafeli olmalarına neden olmuştur (Nazlı, 2013, s.15) .

İnsan en az bir dili öğrenme kapasitesi ve yeteneği ile doğar. Saussure'e göre dilyetisi doğuştan gelen bir nitelik, dil ise sonradan edinilmiş bir anlaşma ürünüdür. Hem dilyetisinin toplumsal ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun benimsediği zorunlu bir uzlaşımlar bütünüdür. Birey onu tek başına ne yaratabilir, ne değiştirebilir. Öte yandan, işleyişini bilebilmek için bireyin dili öğrenmesi gerekir (2001, s. 38-44) .

Varlığın temel taşlarından biri olan dilin bir bilim dalı olarak incelenmesi ve bir alt bilim dalı olmaktan çıkması 20. yüzyılın başlarına denk gelmektedir. Bu noktada incelenmesi gerekenin dilin geçmişi, akrabalığı gibi belirleyicilerin değil, dilin bizzat kendisinin ne olduğunun araştırılması gerektiği fikrini benimseyen F. de Saussure'ün bilim dünyasına kazandırdığı 'yapısalcılık' (structuralism) teorisiyle dilbilim çalışmaları farklı bir boyut kazanmıştır (Selen, 2001, s. 1).

Ferdinand de Saussure'den Noam Chomsky'e kadar dilbilimcilerin ortaya koydukları kuramlarda, dilin kullanım değişkenliği inceleme alanlarının dışında tutulmuş; kuramların ilk amacı, homojen bir dilsel topluluğa ait ideal konuşucu-alıcı olmuştur. Bir dilsel topluluktaki değişkenliklerin, toplumsal yapılarla ilişkilendirilerek betimlenmesi ise Amerikan dilbilimcilerin etkisiyle gerçekleşmiştir. Dolayısıyla 20.yüzyılda Amerika'daki antropoloji kökenli F.Boas, E.Sapir gibi dilbilimcilerin, dili toplumdilbilimsel yöntemlerle incelemesi, toplumdilbilimine giden yolun önemli patikalarıdır (Çolak, 2020, s.20) .

Dil yetisinin toplumsallığı ve bireyselliği anlamında Saussure, *Dil (language)* ve *Söz (parole)* ayrımını yaparken *dilin* toplumsal olduğu için kurallı, kesin çizgilerle ayırt edilebilecek bir konu olduğunu, *sözün* ise bireysel olduğunu, kurallarının değiştirilebileceğini söylemektedir (Saussure, 1998, s.49) . Bireysel dil ise, Saussure'ün toplumsal uzlaşının bireysel anlamda kullanımı olan *Söz* kavramına benzer. Bu yüzden her bireyin kendi eşsiz konuşma biçimi olan bireysel dil, bir dilin belirli bir bireyde aldığı biçim olarak tanımlanabilir. Hiç kimse aynı konuşmaz ve bu farklılıklar sesbilimsel değişikliklerden sözcük seçimine kadar, kullanılan sözdizimsel yapılardan edimbilimsel olarak farklılık taşıyan çeşitli sözcelere kadar görülür (Önem, 2011, s. 60) .

Toplumdilbilimcilerden biri olan Whitney'in Saussure üzerinde belirgin bir etkisi olmuştur. Saussure'ün *Genel Dilbilim Dersleri*'nde çokça yararlandığı Whitney'in *Language And The Study Of Language* kitabında yer alan aşağıdaki bölüm bu duruma bir

delil olarak sunulabilir:

> "Konuşma kişisel değil aksine toplumsal bir mülktür; bireye değil toplumun üyelerine aittir. Var olan bir dilin herhangi bir yapısı hiçbir şekilde kişisel bir çalışmanın sonucu değildir; bu nedenle çevremizdekiler tarafından kabul görüp kullanıma sokulana dek bu yapıları kesinlikle dil olarak adlandırmayız. Konuşmanın tüm gelişimi, her ne kadar bireyin hareketleriyle başlasa bile, toplum tarafından geliştirilmektedir" (Nazlı, 2013, s.10) .

Dil ile söz arasındaki ilişkiye atıfla toplumdilbilim "hem konuşucunun hem dinleyicinin toplumsal konumuyla bildirişim durumlarını, söylem çeşitlerini ele alır. Toplumdilbilimi araştırmaları da toplumun değişik özellikler taşıyan bireylerden oluşan çok çeşitli kesimleri olduğu ve dil kullanımının bireylerin geldikleri toplumsal çevreye göre değişiklikler gösterdiği gerçeğinden yola çıkar (Önem, 2011, s. 60) . Belli toplumsal bağlamlardan, farklı kültürel alt yapılardan , farklı yaş ve cinsiyet gruplarından gelen kişi ve toplulukların dil kullanımları, dilin toplumsal işlevleri toplumdilbiliminin uğraşı alanına girer (Büyükkantarcıoğlu, 2006, s. 3) .

2.2.1. Toplum-Dil-Kültür Bağlantısı

İnsan, dili bir topluluk içinde öğrenir fakat bu öğrenilen dil de o toplumun kültüründen bağımsız değildir. Toplumsal yapının bir parçası olan insan, hem toplumun genel kültüründen hem de yakın çevrenin davranış, yaklaşım ve yaşayış tarzından etkilenir. Kişinin cinsiyeti, aldığı eğitim, yetişme ortamı, mesleği, toplumsal konumu, beslendiği kültürel kaynaklar düşünme ve algılama biçimlerinde, dil kullanımında, ilgi ve etkinliklerinde belirleyici rollere sahiptir (Çolak, 2022, s.13) .

Saphir, 1949 yılında " dil, öncelikle kültürel veya sosyal bir üründür ve böyle de algılanması gerekir" derken her ne kadar terimsel olarak henüz toplumdilbilime ulaşmamış olsa da dilin toplumla olan ilişkisine açık bir şekilde değinmiş ve "dil, toplumsal gerçekliği anlamak için bir rehber niteliğindedir" demiştir (Nazlı, 2013, s.10) .

Sosyolengüistlerin diller ile bu dillerin konuşulduğu (ya da yazıldığı) toplumlar arasındaki ilişkiler hakkında dört önemli noktaya dikkat çekmek için "değişke" fikrini

kullandıkları ileri sürülebilir.

1. Farklı toplumsal gruplar dilin farklı değişkenlerini kullanır.
2. Aynı insanlar farklı durumlarda dilin farklı değişkelerini kullanırlar.
3. Dil konuşulduğu toplumu (ya da kültürü) yansıtır.
4. Dil, konuşulduğu toplumu şekillendirir (Burke, 2021, s. 20-21) .

Dil ile toplum, dil ile birey arasındaki ilişkileri ilk inceleyenlerden Wilhelm von Humboldt'a göre "diller kendi başlarına ve özgür olarak doğmazlar. Bağlı oldukları kültür çevrelerinin özelliklerine göre ve o özelliklerle birlikte gelişirler" (Akarsu, 1984: 50). Diğer taraftan dilin yapısı; onu konuşan toplumun düşünce biçimi, toplum yapısı ve uygarlığındaki gelişmelerle de ilgilidir. Şu halde, varlığı o dili konuşan toplumca kabul edilmiş bir kurallar dizgesine göre işleyen dil; kişiler arasında bir iletişim aracı, karşılıklı etkileşimi sağlayan bir yardımcı ve belli bir içeriğin taşıyıcısıdır (Günay, 1991, s.71) .

Wilhelm von Humbold'un düşüncelerinden yola çıkılarak hazırlanan, dilin düşünceye ve kültüre nasıl yansıdığını anlatan Dil-Kültür Bağlantısı adlı eserde dilin toplumsal çevre ve kültürle birlikte incelenmesi gerektiği savunulmaktadır. Örneğin Türkçede akraba isimlerinin çokluğu, Türk kültüründe aile ve akrabalık bağlarının ne kadar önemli olduğuna işaret eder. Benzer şekilde tarımla ilişkili isimlerdeki veya atasözlerinde görülen çeşitlilik Türk kültürünün ölçünlü dile yansımalarıdır. Bireysel dil kullanımının incelenmesi bir dil konuşucusunun nasıl bir kültürde yetiştiği ve nasıl bir sosyal topluluk üyesi olduğu hakkında ipuçları verebilmektedir (Önem, 2011, s. 62) .

2.2.1.1. Toplumsal Ağlar

Gülcan Çolak'a göre toplumsal gruplara özgü dilsel biçimler dışında elbette kişisel farklılıkların, psikolojik gerçekliklerin ve dil-dışı bağlamın sebep olduğu dilsel çeşitlilikler de yaşanır. Kişinin bireysel yapısı, tecrübesi, kiminle ne amaçla konuştuğu, ilişkilerinin resmiliği ya da yakınlığı, iletişimin mekanı, konusu gibi çeşitli değişkenler dil kullanımını önemli ölçüde etkilemektedir. Kişiler arasındaki toplumsal ilişkilerin derecesi toplumsal ağlar kavramı ile açıklanmaktadır; kiminle samimi olup kiminle iş yerinde ya da sosyal ortamlarda zaman geçirildiğini gösteren toplumsal ağlar dilsel farklılıkların gözlemlendiği

bir başka düzlemdir (2020, s.19) .

Sosyal ağ çalışmaları, belirlenmesi güç ve daha büyük kitlesel gruplardan çok bireyin içinde bulunduğu kontakları temel alan çalışmalarla uğraşmasının doğal bir sonucu olarak toplumdilbilim alanının daha önce belirttiğimiz yaş, cinsiyet, etnik grup, sosyal sınıf vb. değişkenlerin tamamıyla doğrudan ilişki içerisine girmektedir. Bunun yanı sıra bireyin içerisinde bulunduğu kontaklara göre oluşabilecek yeni ağ çevreleri de alan araştırmacılarının incelemesi gereken konulardan biri olarak öne çıkmaktadır. Toplumların gündelik alışkanlıklarının ve davranışlarının hızla değişime uğraması özellikle günümüzün gelişen teknolojisiyle birleşip yeni ağların oluşmasında öncü rol oynama potansiyeline sahiptir (Nazlı, 2013, s. 49) .

2.1.1.1. Toplumsal Sınıfların Dil Kullanımı

"Dili öğrenme, özellikle yeni sözcük öğrenme, hayat boyu süren bir öğrenmedir. Çocuk ne denli çok okursa, ne denli çok dil kullanımıyla, metin türüyle, dilsel değişkeyle karşılaşırsa, anadili hakkındaki bilgisi o denli çok olur. İşte buna edinç demiştik. Bu demektir ki, ilk dönem dil edinimi, dil edincini oluşturmaktaki ilk basamaktır. Bir bireyin geniş ya da dar düzgülü konuşucu olması, kısmen kurumsal eğitimiyle, ama özellikle de çevresi ve kendi okumasıyla belirlenir" (Huber, 2008, s. 112) . Aynı toplumda kadınların dili , örtmece ve duygu yüklü sıfatlar kullanma eğilimi ve standart biçimlere daha sıkı bağlılık gibi bazı açılardan erkeklerin dilinden farklı idi ve hala farklıdır. Hatta tonlamaları bile farklıdır (Burke, 2021, s.20-21) .

Dil değişkeleri üzerine araştırma yapan sosyologlardan Basil Bernstein'i örnek veren Burke, onun Londra'daki bazı okullarda öğrencilerin dilini incelediğini , sınırlı ve gelişmiş olmak üzere iki ayrı kod ayrımı yaptığını anlatmaktadır. Sınırlı kod genellikle somut ifadeleri kullanırken, gelişmiş kod soyut, açık, kesin ve bağlamdan bağımsızdır. Bernstein farkı , iki ayrı toplumsal sınıftan gelen iki değişik ailenin farklı çocuk yetiştirme yöntemine bağlayarak açıklamıştır. (2021, s.25) Trudgill'a göre bir ülkede kullanılan standart dil, alt tabkalara indikçe söz varlığı, telaffuz ve dilbilgisi yönünden sapmalar göstermekte ve farklılaşmaktadır (Çolak, 2020, s.27) .

Bir dili öğrenmek, sadece sözcüklerin anlamlarını ve dil bilgisini değil o anlamların hayat içindeki değerlerini, toplumsal deneyim ve kültürle işlenmiş inceliklerini, algılayış ve düşünme tarzlarını, dil kullanım biçimlerini de öğrenmek demektir (Çolak,

2022, s.14) .

Bireysel dil (idyolekt) kişinin kendine özgü konuşma biçimine dair çeşitli dilsel özellikler sunar. Her ortamda aynı biçimde konuşmadığımız, aynı sözcükleri kullanmadığımız, tümcelerimizi bile aynı biçimde kurmadığımız da kuşku götürmez: evde konuştuğumuz dil başka, sokakta konuştuğumuz dil başkadır; kahvede konuştuğumuz dil başka, sınıfta konuştuğumuz dil başkadır; arkadaşla konuştuğumuz dil başka, müdürümüzle konuştuğumuz dil başkadır. Aynı gün, hatta aynı saat içinde dört-beş dil düzlemi arasında gidip geldiğimizi kişisel deneyimlerimizden biliriz (Yücel, 2006, s. 44) .

2.2.2.Toplumdilbilimi Açısından Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyeti bağlamında belirlenen demografik bir kategoridir. Toplumsal cinsiyet (gender) terimi ise, kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmektedir; kültürel bir yapıyı karşılamaktadır ve genellikle bireyin biyolojik yapısı ile ilişkili bulunan psikolojik özelliklerini de içermektedir. Toplumsal cinsiyet bireyi kadınsı (feminen) ya da erkeksi (maskülen) biçiminde karakterize eden psikososyal özelliklerdir (Bayhan, 2012-13, s. 151) .

Kadın ve erkeğin biyolojilerinden kaynaklanan değişmez bir doğaları olduğu ve bu farklılığın toplumda bir ast-üst ilişkisine yol açtığı anlayışı kadın-erkek kutupsal hiyerarşisinin bugüne taşınmasından ibaret. Biliyoruz ki, biyoloji daima belirli bir kültürel rasyonele göre anlaşılır, yani objektif biyolojik olgular sübjektif kültürel kategorilere dönüştürülür (Berktay, 2021, s. 321) .

Kadınlarla erkekler arasındaki farklılıklar konusunda çelişkili sonuçlar vardır. Bunlar, iki cinsiyet arasındaki beceri, kişilik ve sosyal farklılıkların eğitim, meslek edinme fırsatları, ilişkiler ve sosyal kurum farklılıklarına bağlı olduğuna, kısacası sosyal olduğuna ya da bunların tamamen biyolojik kaynaklı ve genetik olduğuna ilişkin tartışmalara bağlıdır. Son zamanlarda kadın ve erkek arasındaki farklılıkların biyolojik süreçlerden ziyade sosyal süreçlere bağlı olduğuna işaret etmek üzere cinsiyet farklılıkları terimi yerini toplumsal cinsiyet farklılıkları terimine bırakmıştır (Dökmen, 2009, s.25) .

Bayhan, cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin tamamen birbirinden ayrılamayacağını belirtmektedir : Kültürün, kadından ve erkekten bekledikleri (toplumsal cinsiyet) kadının

ve erkeğin fiziksel bedenlerine (cinsiyet) ilişkin gözlemlerden tamamen ayrı değildir. Buna göre, toplumsal cinsiyetin kültürel yapılandırmaları bir anlamda biyolojik cinsiyeti de içermektedir (2012-13, s. 151) .

Toplumsal cinsiyet farklılığını açıklamada iki yaklaşım öne çıkmaktadır : Biyolojik determinizm ve sosyal inşacılık. Biyolojik determinizm, insan davranışını biyolojik ya da genetik karakteristiklere göre açıklar. Buna göre, biyolojik deterministler, erkeği kadından ayıran doğal karakteristik özellikler üzerinde dururlar; kromozom farklılıkları (XY kromozomu) ve hormonal farklılıklar (testeron) gibi (Bayhan, 2012-13, s.151) .

'Erkekler, kadınlardan fizik bakımından daha güçlü oldukları için avcı ve savaşçı olabildiler ve evden/ haneden uzaklaşabildiler. Kadınlar ise, hem fizik açısından zayıflardı hem de çocuk doğurma özellikleri nedeniyle eve/ haneye bağımlı kaldılar.' Doğacı görüşü savunanlar tezlerini desteklemek için, bunun gibi birçok biyolojik, genetik, psikolojik kanıtlar öne sürmüşlerdir. Örneğin zeka testleri ile erkek çocukların doğal nitelikleri gereği matematik, fizik gibi bilimlerde, kız çocuklarının da dil ve edebiyat gibi alanlarda başarılı olacaklarını kanıtlamaya çalışmışlardır (Ecevit ve Karkıner, 2011, s.5) .

Gelişimci görüşün savunucuları, cinsiyet (biyolojik) ile toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin zayıf bir ilişki olduğu görüşündedirler. Kadınlar çocuk doğurur, bu onları erkeklerden ayırır; ancak bunun dışında pek çok alanda aralarındaki biyolojik farklılıkların önemi kalmamıştır. Teknolojinin bu derece gelişimi ile fiziksel güç kullanımını gerektirecek işler kolaylaşmıştır. Dolayısıyla kadınlar artık pek çok şeyi kişisel, tek başına yapabilmektedir. Erkekler de ev içinde yapılması gereken işleri ve hizmetleri yerine getirebilmektedir (Ecevit ve Karkıner, 2011, s.5) .

Şema, bilişsel bir yapıdır; bireyin algılarını organize eden ve yönlendiren bir çağrışımlar ağıdır. Bir şema, gelen bilgiyi şemayla ilişkili terimlerle araştırmaya ve özümsemeye hazır oluşu sağlar. Şematik bilgi işleme hayli seçicidir ve bireyin gelen çok sayıda uyarıcıya şemaya uygun olarak anlam yüklemesini sağlar. Bilgiyi toplumsal cinsiyet şemasına göre işleme ise özellikleri ve davranışları 'kadınsı' ve 'erkeksi' kategorilerine ayırmaya yol açar. Örneğin, nazik ve bülbül gibi özellikler kadınsı kategorisine, atılgan ve kartal gibi özellikler de erkeksi kategorisine yerleştirilebilir. *Toplumsal cinsiyet şeması* kadın ve erkek özelliklerinin algılanmasında ve bilginin işlenmesinde temel oluşturan bir çerçevedir (Dökmen, 2009, s.69) .

Ann Oakley'e göre kız çocuklar ile erkek çocuklar arasındaki farklılıklar ailede yaratılır. Sosyalleşme sürecini konu alan araştırmalar, iki cinsin doğuşundan itibaren

farklı şekillerde giydirilerek (örneğin, kızlar pembe, erkekler mavi), sonra farklı oyuncaklara yönlendirilerek (kızlara bebek, erkeklere araba), farklı okulları seçmeleri için etkilenerek (kızlar için sosyal bilimler ve edebiyat, erkekler için fen bilimleri ve mühendislik) nasıl farklı toplumsallaştırıldıklarını ortaya koyar. (Ecevit ve Karkıner, 2011, s.6) . Renkten, giyim tarz ve biçimleri, modaya kadar bütün sembolik alanlarda toplumsal cinsiyet örüntüsü, toplum tarafından yaratılan ve kodlanan bir öğrenilmiş davranış pratiğidir (Bayhan: 2012-13, s.153) .

Sosyal psikolojik açıdan bireyin bilişsel, duygusal ve davranışsal yapısı güdümlü bir şekilde oluşturulur. Kadınlar ve erkekler hakkındaki kültürel gerçeklikler ve inançlar-mevcut eşitsizliklerde, reklamlarda, sohbetlerde, zihinlerde, beklentilerde ya da başkalarının davranışlarında temsil edilen ya da çevre tarafından zihinlerimize uyarlanan-benlik algımızı, ilgilerimizi ve davranışlarımızı değiştirir (Bayhan: 2012-13, s.154) .

Kamla Bhasin, "Ataerkil Sistem- Feminizm-Toplumsal Cinsiyet"te biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyetten bahsetmektedir. Erkek egemen bilgi ve eğitimin yarattığı ve sürdürdüğü ataerkil ideoloji, toplumsal cinsiyete göre farklılaşan öznellik şekillerini yaratmıştır. Erkekler ve kadınlar farklı davranır, farklı düşünür (2003, s.10) .

Biyolojik cinsiyet (kadın/erkek) doğal; toplumsal cinsiyet ise (kadınlık/erkeklik) toplumun, biyolojik cinsiyeti deforme ederek oluşturduğu bir kurgudur. Davranış biçimlerine, fiziksel görünüme, toplumda üstlenilen rol ve sorumluluklara, mesleklere dair yakıştırmalar; tamamen toplumsal ve kültüreldir (Çolak, 2020, s.57) .

Bauman'a göre (2021) , zamanla 'erkek' ve 'kadın' olmanın anlamını belirleyen, kültür yoluyla açığa çıkan, öğretilen ve öğrenilen alıkanlıklarla görenekler olmuştur. Toplumsal cinsiyet kültürel bir kategoridir. Kadın ve erkekler arasında kültürel olarak üretilmiş ayrımların biyolojik farklılıklar kadar normal görünmesinin en önemli nedeni; bu farklılıkların doğallaştırılması, yerleşik ve güvenli hale getirilmesidir. Kadın ve erkekler, doğdukları andan itibaren farklı muamelelere tabi tutulduğu gibi ilgi alanları ve davranışları, toplumun öngördüğü anlayış içinde belirlenir ve doğal olarak kabul edilir. Aynı zamanda toplum için vazgeçilmez sayılan üreme, ev işleri ve çocuk bakımı gibi faaliyetler tamamen kadınların üzerine atılıp değersizleştirilebilir (2021, s.173-174) .

Cinsiyet doğuştan getirdiğimiz özellikler kadar hatta ondan çok daha fazla, dünyada başımıza gelen şeylerle ilişkilidir. Örneğin, isimlerimiz sadece ailemizin beklenti ve umutlarını değil, içinde yaşadığımız toplumda değer verilen şeyleri de gösterir. Erkek annesi olmak, pek çok kültürde annenin (gelinin) aile içindeki statüsünü yükseltir. Araştırmalara göre, erken çocukluk evresinde ailelerin kız ve erkek çocuklara

davranışında da belirgin farklılıklar var. Kızlara daha koruyucu davranılırken, erkeklere cesaretlendirici tutumlar sergilenir. Erkek çocuklara sünnet düğünü töreni yapılır ve erkekliğiyle gurur duymak öğretilir; fakat kız çocukların kadınlığa geçişi böyle törenle olmaz, bedenin gelişimi onun için doğal bir şeydir. Birinin hayat bilgisi kendini gösterme, cesaret ve güç ile; diğerininki itaat, yumuşaklık ve idare etme ile ilişkilidir (Bayhan, 2012-13, s.154) .

1970'lerde, toplumsal cinsiyet kavramı yaygınlaşmadan önce, Margaret Mead'in antropoloji çalışmasının izinden gidilerek *'cinsiyet rolleri' kavramı* yaygın olarak kullanılıyordu ve rol kavramı bireyin sahip olduğu statünün aktif yönünü ifade ediyordu. Buna göre, bireyin statüsü değişince rolü ya da toplumsal işlevi de değişir. Sonradan toplumsal cinsiyet olarak adlandırılmaya başlanan cinsiyet rolleri bireyin kimliğinin bir doğal öz olarak doğuştan belli olmadığı, daha ziyade toplumda bireylerin oynadığı rollere göre belirlendiği düşüncesini savunur. Bu roller zaman içinde değişen ve çeşitlenen (çalışan, arkadaş ve anne rolleri gibi) toplumsal yapılar içinde gelişir (Chanter, 2022, s.26).

Cinsiyete yönelik kalıplaşmış yargılara, toplumun tanımlayıp belirlediği ve bireyin yerine getirmesi istenilen cinsiyetle ilişkili beklentilere toplumsal cinsiyet rolleri denir. Toplumsallaştırma sürecinde çocuklar çeşitli nesneleri, etkinlikleri, oyunları, meslekleri, hatta kişilik özelliklerini kendi cinsiyetlerine uygun olup olmadığını da öğrenirler (Dökmen, 2022, s.29) .

Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet arasındaki farklılaşma, Simone de Beauvoir'un 'kadın doğulmaz, kadın olunur' sözüne gönderme yaparak kadının ezilmesine ilişkin yapısal teorilerin kendilerini cinsiyetin biyoloji olarak özcü bir yorumu ve ezilmeyi doğuştan gelen karakteristiklerle tanımlamadan ayırma biçimini vurgular (Jarvis, 2024, s.103) .

Geleneksel açıdan birçok kültür, kadınların duygularını göstermesini bekler; erkeklerin duygularını ifade etmesini güçsüzlük işareti gibi algıladıkları için tasvip etmezler. Bu bağlamda, 'erkekler çok gülmez', 'erkekler ağlamaz' vb. söylemler erkeklerin duygularına ket vurmalarının sosyal inşa sloganlarıdır (Bayhan, 2012-13, s.155) .

Kimlik terimi, kadın ve erkek farkının tanınmasında ve dile getirilmesinde merkezi öneme sahip bir terimdir. Kelime tanımıyla, kolektif haller ve birinin belli bir kişi olma durumu anlamına gelirken; sosyal bilimlerde, ayırt edilebilir kimlik kategorisinden ziyade, bireylerin kendi kendini kabul etme tarzı (belirli koşullarda kendilerini ilişki içinde nasıl ötekilere sundukları) anlamına gelmektedir. Kimlik hem mekânsal hem de

toplumsal olarak oluşturulur. Burda kim olduğumuzun nerede olduğumuzla ilişkili olduğu da işaret edilmektedir (Jarvis, 2024, s.209) .

Biyolojik cinsiyet, cinsel organlardaki ve üreme işlevindeki farlılıklara dayanırken; toplumsal cinsiyet ise sosyokültüreldir, kısaca eril ve dişil nitelikleri, davranış modellerini, kadın ve erkeğin rol ve sorumluluklarını içerir. Şüphesiz toplumun bizden beklediği toplumsal cinsiyet rollerini belirleyen üreme organlarıyla doğarız hepimiz. Bu cinsel organlara göre toplumda beklentiler oluşur ve kültür ideolojileri inşa olur. Buna göre anatomik olarak kız olarak tanımlanan bireylerden kız gibi davranması, erkek olarak tanımlananlardan ise erkek gibi davranması beklenir. Toplumsal cinsiyet her zaman yaşayan, jestlerle kendini belli eden, bedensel, kültürle harmanlanmış ve tarihsel olarak inşa edilen bir yapıdadır (Chanter, 2022, s.14) .

Kadınların erkeksi nitelikleri benimsemesi, böyle özellikler göstermesi belirli sınırlar içinde hoş görülebilir : 'Erkek gibi kadın!' bir övgüdür. Kadının cinsiyetinden beklenmeyecek bir cesaret ya da mertlik gösterdiğini ifade etmiş oluruz bunu söyleyerek. Oysa bir erkeğe 'kadın gibi' demek, yapılacak en büyük hakaretlerden biridir. Dolayısıyla, erkek ve kadınlar toplum tarafından kendilerine biçilen rolleri oynarlar (Bayhan, 2012-13, s.155) .

Toplumsal cinsiyet, kendimizi nasıl değerlendirdiğimizi etkilediği gibi, aynı zamanda bize nasıl davranacağımızı da öğretmektedir. Kadınlar ve erkekler için uygun görülen bazı nitelikler vardır: Cesaret, özgüven, güç gibi nitelikler erkeklere; yumuşaklık, fedakarlık, çekingenlik gibi nitelikler kadınlara atfedilir (Bayhan, 2012-13, s. 156) .

Toplumsallaşma sürecinde erkek ve kız çocuklarının öğrendikleri, kültürün cinsiyetlerine uygun bulduğu duygu, tutum, davranış ve roller arasındaki farklılıklar 'toplumsal cinsiyet farklılığı' şeklinde ele alınır. Kadınların daha duyarlı, ilgili ve bakım verici vb. gibi algılanmaları çerçevesinde ev kadını, öğretmen, hemşire vb. olmalarının beklenmesine karşılık; erkeklerin bağımsız, atılgan, kuvvetli algılanmaları ve asker, mühendis, tüccar vb. olmalarının beklenmesi toplumsal cinsiyet farklılıklarıdır (Bayhan, 2012-13, s.156) .

Pek çok araştırmacı, erkeklerde ve kadınlarda yetenek ve mizaç dağılımının özdeş olmadığını belgelemiştir. Örneğin, üç boyutlu nesneleri zihinde evirip çevirme sınamalarında, erkeklerin ortalama puanı daha yüksektir; sözel akıcılık sınamalarındaysa kadınların ortalama puanı daha yüksektir. Ortalama sadece ortalamadır elbette; bazı kadınların uzamsal düşünme yetisi çoğu erkeğinkinden güçlüdür, kimi erkekler de çoğu

kadından daha akıcı konuşur. Ancak insanlar bu araştırmayı duyduğunda bunu, her erkeğin her kadından üstün olduğu iddiasıyla kısıtlamaya meylediyor (Pinker, 2020, s. 116) .

Son araştırmaların ışığında artık, kızlar ve erkekler ergenlik yaşlarında bastıklarında matematik ve bilim alanlarındaki kapasitelerinde farklılık olmadığını biliyoruz; ama östrojen kadın beynine hücum etmeye başladığı anda, kadınlar duygularına ve iletişime yoğunlaşıyor. Testosteron tarafından yönetilen erkek beyni ise iletişime daha kapalı hale gelerek rekabeti saplantı haline getiriyor ve tek başlarına odalarına kapanıp saatlerce bilgisayar başında oturabiliyor (Brizendine, 2022, s. 28) .

2.2.3. Toplumsal Cinsiyetin Dile Etkisi

Kerimoğlu ve Doğan, çağrışıma dayalı olarak Buca Eğitim Fakültesinde yaptıkları çalışmada *çağrışımsal cinsiyet* (associative gender) kavramını ortaya atmıştır. Bu, daha çok sosyokültürel cinsiyet görünümüdür. Gizli cinsiyetten farklı olarak dilsel bağlamdan çok, psiko-sosyal bağlamla ilişkilidir. Bir sözcüğün neden erkek veya kadını çağrıştırdığı konuşurlarca açıklanabilmektedir. Fakat bu, biyolojik cinsiyetle uyumdan doğan bir açıklama değil, daha çok çağrışıma dayalı bir açıklamadır. Bazı sözcüklerin çok belirgin cinsiyet çağrışımlarına sahip olduğu da görülmektedir. Türkçe bu bakımdan sözcüklerin büyük oranda "eril" çağrışımlara sahip olduğu bir dildir (2015, s. 154) .

"Toplumdilbilimin temel kavramı olan dilde değişkenlik olgusu bölgesel, toplumsal, siyasal ve bireysel bir dizi etkene bağlı olarak dilde gözlenir. Başka bir deyişle, bireyin dili toplumsal, siyasal ya da etnik grubuna, eğitim durumuna, içinde bulunduğu iletişim ortamına, yaşına ve cinsine bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bir dilin yapısı, sözcük dağarcığı ve kullanımı ile bu dili kullanan bireylerin cinsleri arasında bir bağlantı olup olmadığının araştırılması son yıllarda toplumdilbilim alanında önem kazanan bir konudur. Bu alanda araştırılan soruların kimileri şöyle sıralanabilir: Aynı dili konuşan kadın ve erkeklerin dil kullanımında ayrılıklar var mıdır? Böyle bir ayrılık varsa, bu dilin yapısından mı yoksa kadın ve erkeklerin birbirlerinden değişik toplumsal rolleri benimsemeleri sonucu edindikleri davranış biçimlerinden mi kaynaklanmaktadır?" (König, 1992, s. 25) .

Erkekler büyük gruplarda genel konularda rahatça konuşurlar. Onlar için konuşma hiyerarşik düzende bir amaca ulaşmak, üst konuma geçmek, ya da bu konumu korumak için bir araç olduğundan konuşmalarında bilgi ve becerilerini göstermeye çalışırlar, öykü

ya da fıkra anlatma, bilgi verme gibi sözsel becerileri kullanarak dikkatleri üstlerinde toplarlar. Kadınlar ise küçük topluluklarda, çoğunlukla evde özel konularda konuşmayı yeğlerler. Onlar için konuşma ilişki kurma ve sürdürme aracıdır. Konuşmalarında benzerlikleri ve deneyimlerindeki koşutlukları vurgularlar (König, 1992, s.34) .

Ağaçsaban (1989) Eskişehir'de bir orta öğretim kurumunda kız ve erkek öğrencilerin cinsiyetten kaynaklanan değişik dil kullanımlarını saptamak amacıyla yaptığı araştırmada kız öğrencilerin ad ve özellikle soyut adları erkek öğrencilere oranla daha çok kullandıklarını, erkek öğrencilerin ise somut adlan daha çok kullandıklarını bulmuştur. Erkeklerin eylem gösteren adları, kızların ise etken, edilgen ve yardımcı eylemleri yeğlediklerini; kız öğrencilerin sıfatları, kişi ve gösterme adıllarını sıklıkla kullandıklarını saptamıştır.

Hymes, ‘competence’ terimine alternatif olarak sadece dilbilgisi, fonoloji ve kelime bilgisine sahip olmanın yeterli olmadığını ve bütün anadil konuşucularının yaşadıkları toplum içerisinde dili uygun bir şekilde kullanmayı da öğrenmek zorunda olduklarını belirterek ‘communicative competence’ (iletişimsel edinç) terimini ileri sürer.

Hymes, eleştirilerini dile getirdiği bu bölümdeki dipnotta Temmuz 1968’de gerçekleşen bir konuşmada Chomsky’nin teorisinin eksikliği konusunda öne sürdüğü eleştirileri Chomsky’nin de kabul ettiğini ve orijinal ‘edinç / edim’ teorisinin yetersiz olduğunu söylediğini belirtmektedir. Hymes, eleştirilerinde aslında doğrudan bir şekilde olayın toplumsal eksikliğine değinmiştir. Dil edinim sürecinde toplumdan uzak ve toplumsal etkenlerin dışarıda tutulduğu bir teorinin eksikliğini vurgulamaktadır (Nazlı, 2013, s. 9) .

Dünya dillerinin bir çoğunda kadın ve erkeklere ilişkin sözcük ve deyimlerde kadınlara karşı bir tutum bulunmaktadır. Kadınlardan söz edilirken kullanılan sözcükler sık sık olumsuz çağrışımlara yol açmaktadır. Türkçe'de kadın için kullanılan eksik etek, evde kalmış gibi ifadeler bulunmaktadır. Bu tür kadını aşağılayıcı nitelikteki sözlerin erkekler için olan karşılıkları bulunmamaktadır. Bir erkeği aşağılamak için ise kadın gibi, efemine gibi kadınlara benzetilen ifadeler de kullanılır. Kadınların uğraşlarını belirtirken bu sözcüklerin önüne de sık sık 'kadın' sözcüğü eklenir; örneğin, 'kadın doktor', 'kadın yargıç' gibi (König, 1992, s.26) .

2.2.4. Kadın ve Erkekte Dili Kullanmadaki Değişkenler

2.2.4.1. Cinsiyet ve Dil

Dil ve cinsiyet alanında önemli çalışmalar kaleme alan Robin Lakoff dilin algı ve bilinç dünyamızı şekillendirdiğine dair fikirlerini şu şekilde belirtmektedir; biz dili kullanırken dil de bizi kullanır. Bu, konuşucular dilleri hedeflerini gerçekleştirmek için kullanırlar ama ifadelerinin kontrolü tamamen kendilerinde değildir olarak okunabilir. Dilsel tercihler muhataplara göre değişen yargılara, nerede olduklarına, ne başarmayı hedeflediklerine ve ne hakkında konuştuklarına dayanmaktadır. Bu da kişisel algı sisteminin oluşmasını sağlamaktadır. Dilsel yapılar her ne kadar kullanıcıları tarafından yapılandırılsalar bile aslında kullanıcılarını yapılandırırlar (Nazlı, 2013, s.19) .

Bireysel dil kullanımında cinsiyet de bir etkendir. Kadınların erkeklere göre daha kurallı ve düzgün bir dil kullanımı sergiledikleri ve bu durumun kalıplaşmış rol modellerinden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Kadınların dil kullanımlarıyla erkeklerin dil kullanımları arasındaki farklar, kadınla ilgili kavramların yazılı ve sözlü dildeki olumlu ve olumsuz görünümleri gibi pek çok konunun popüler olduğu görülmektedir. Bir diğer dikkat çeken çalışma sahası da Türkçenin tarihî metinlerinde ve bugünkü varyantlarında kadın için kullanılan sözcüklerle ilgilidir (Kerimoğlu, 2015, s.149) .

Türk toplumunda kadın ve erkek rol modellerinde kabul edilebilir bir dil kullanımı beklentisine rastlanılmaktadır. En basit örnek belki de argo kullanımında görülebilir. Örneğin erkek çocuklarının argo kullanımları kız çocuklarına göre daha kabul edilebilir olarak değerlendirilirken kız çocukları için bu durum daha az hoşgörü ile karşılanabilir (Önem, 2011, s.65) .

Lakoff'a göre dil farklılıkları insanın hayatının daha ilk aşamalarında ebeveynler tarafından tetiklenmektedir. Araştırmacı insanların çevrelerinde yaptığı gözlemler ve aldıkları bilgilendirmeler ışığında iki farklı konuşma biçimi öğrendikleri savının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bunun aksine neredeyse beş yaşına kadar çocuklar annelerinin ve diğer kadınların etkisinde kaldıklarından öğrendikleri dil Lakoff'a göre aslında bir 'kadın dili'dir. On yaşı civarında da kızlar edindikleri dili sürdürme, erkekler ise çevrelerinde konuşulan ve toplumun beklentilerini karşılayan 'erkek diline' doğru bir yönelim göstermektedirler. Erken yaşlarda karşımıza çıkan bu farklılıklar bireylerin içinde yaşadıkları toplumun özelliklerine göre diğer dil değişkenlerinin (sınıf, etnisite,

statü, yaş vb.) de etkisiyle kadınlar ve erkekler arasında belirgin dil farklılıklarının oluşmasına neden olmaktadır (Nazlı, 2013, s.31) .

Yapılan araştırmalara göre beyindeki endişe merkezi olan, seçenekleri tartıp karar veren anterior singulat kortex, sezgilerden sorumlu kısım insula, duygusal olayları ve bunların ayrıntılarını depolayan duygu ve hafıza merkezi hipokampüs; erkek beynindekine göre kadınlarda daha geniş ve aktiftir (Brizendie, 2022, s.13) .

Doğar doğmaz (belki de henüz doğmadan önce) kız ya da erkek oluşumuza göre belirli renk kodlarına maruz kalır ve sistematik olarak toplumsal cinsiyet kodlarına uygun olarak yetiştiriliriz. (…) öznelerin kendilerini ona göre inşa ettikleri birtakım kültürel dayatmalar vardır; bireyler tarihsel olarak yerleşen bu toplumsal cinsiyet kodlarına kimi zaman uyum sağlar, kimi zaman ise yeni kodlar yaratır ya da halihazırda yerleşmiş olan kodları ters yüz ederler (Chanter, 2022, s.14) .

Holmes, inceliğin kadınlar için konuşmanın vazgeçilmez bir parçası olduğunu ancak erkekler için yaşamlarında pek de gerekli olmadığını belirtmektedir. Ayrıca kadınların erkeklerden daha duygusal olduğunu ve bu nedenle erkeklerden daha nazik olduğunu vurgulayarak kadın dilinin kalıplaşmış yapısına işaret etmektedir. Benzer şekilde Lakoff ve Bucholtz kadın ve erkek dili arasındaki ayrımı vurgulamaktadır, yani konuşmanın hangi ortamda geçtiği, konuşurun kim olduğu, muhatabı ve konuşurun üzerinde durduğu konu; kadın erkek dil kullanımı farklılığını daha açık ortaya koymaktadır. Erkekler anlatımı daha kaba bir şekilde söyleme eğilimindedirler (Taş, 2024, s. 64-65) .

Bir MRI taraması incelendiğinde kadın ve erkek beyinleri arasındaki farklılıklar çok karışık ve dağınık görünür. Örneğin, beynin işitme ve dil merkezlerinde kadınlar erkeklere kıyasla %11 daha fazla nörona sahiptir. Duygu ve hafıza merkezi hipokampüs tıpkı konuşulan dili işlemeye ve başkalarının duygularını gözlemlemeye yönelik beyin devreleri gibi, kadınlarda daha geniştir. Bu, kadınların genel olarak duygularını ifade etmede ve duygusal olayların detaylarını hatırlamada daha iyi oldukları anlamına geliyor (Brizendine, 2022, s. 26) .

Maltz ve Borker (1982; 204) kadın ve erkeklerin çocukken dostça konuşmayı çok ayrı toplumsal bağlamlarda öğrendiklerinden değişik dil biçimlerini kullandıklarını söylerler. Çocukluktan yetişkinliğe taşınan temelde kendi cinsleriyle iletişim kurmak için geliştirdikleri konuşma biçimleri cinslerarası iletişimdeki yanlış anlamaların temelini oluşturmaktadır. Maltz ve Borker bu değişik dil biçimlerini iki ayrı toplumsal grubun

aralarındaki ayrılığı vurgulamak ve belirli bir kimlik yaratmak için konuşmalarında kimi sesleri, sözcükleri ve biçimleri benimsemelerine benzetmektedirler. Kadın ve erkekler de aynı biçimde konuşma biçimleriyle aralarındaki cins ayrılığını vurgularlar (König, 1992, s.31) .

Dağabakan'ın makalesinde Klann - Delius'tan alıntıladığı Lakoff'un kadın dilinin özelliklerine dair verdiği bilgiler şu şekildedir: Lakoff, "Kadınlar, ilgi alanlarına ve iletişimsel niyetlerine bağlı büyük bir kelime hazinesine sahiptir. Özellikle farklı sıfatlar kullanırlar. Kadınlar, tespitleri ve ifadeleri yumuşatmak için soru tonlamaları kullanırlar ya da onaylatma amacıyla soru edatı kullanırlar. Kadınlar, sorulara ve ifadelere giriş yaparken görece edatını sık kullanırlar. Kuvvetli duyguları ve iddiaları yumuşatarak ifade ederler. Kadınlar sıkça örtmece formlar kullanırlar. Kadınlar özellikle vurgulu konuşurlar. Jestler bu vurgulamada önemli bir etkendir. Bu uygulamayı yaparlar çünkü aksi takdirde konuşmalarına cevap alamazlar." şeklinde düşünmektedir (Dağabakan, 2012, s. 98-99) .

Farklı cinslerin konuşmalarında yinelenen sözcük öbekleri de cinsiyete göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin ülkemizde kadın ve erkeklerin kendi hemcinsleri ile konuşmalarında en sık yinelenen konu ve sözcük öbekleri şöyle sıralanabilir: Kadınlar moda, güzellik, giyim kuşam, ev işleri ve çocukla ilgili sözcük gruplarına daha sık yer vermektedirler. Buna karşın, erkekler politika, içki, oyun, araba, mal alım satımı, genel dünya ve ülke sorunları, ekonomik konular ve erkekliğin üstünlüğünü belirten konular (kazak erkek gibi). Bu konular toplumumuzda kadın ile erkek arasındaki iş ve görev dağılımını belirttiği gibi; aile kavramının yaşatılmasında kadının daha büyük özveride bulunduğunu göstermektedir (Günay, 1991, s.73) .

König, Maltz ve Borker'ın tezine yer vermiştir: Bireyler yetişkin çağa geldiklerinde değişik iletişim durumlarında kullandıkları bir kurallar dizisi edinirler. Bu kurallar değişik bağlamlarda ve değişik zamanlarda öğrenilmiştir. Örneğin, bireyler çocukken ana babaları ve öğretmenleriyle etkileşimleri sırasında öğrendikleri, kendilerinden üstün ve aşağı konumlardaki kişilerle etkileşimde kullanılan kurallara sahiptirler. Aynı biçimde, ergenlik çağında edinilen karşı cinsten olanlarla, iş yaşamına başladıklarında meslekdaşları ve bürokrasiyle, yakın arkadaşları ile iletişim kuralları edinmişlerdir (1992, s.31) .

Kadınlarla erkekler arasında kimi ayrılıklar olduğu tartışılmaz bir olgudur. Bu ayrılıkların bir bölümü kadın ve erkeğin biyolojik yapılarıyla ilgilidir. Kimi ayrılıklar ise

toplumsal etkenlere bağlanabilir. Kadın ve erkekler değişik toplumsallaşma süreçlerinden geçerek değişik davranış biçimleri edinirler, kullandıkları dil biçimleri de birbirlerinden ayrıdır. Erkeklerin kullandığı kimi sözcük ve deyimleri kadınlar anlarlar, ancak kullanmazlar. Aynı biçimde, erkekler de kadınların kullandığı sözcüklere konuşmalarında yer vermezler (König, 1992, s.27) .

Erkekler için erkek, adam, oğlan, herif, bey, bay; kadınlar için kadın, bayan, kız, karı, hanım, madam, matmazel sözcükleri sözdizimsel yapılarda (sıfat tamlaması, isim tamlaması, unvan öbeği) cinsiyet bildirme aracı olarak kullanılır: erkek/kız arkadaş, kız/oğlan çocuğu, Deniz Bey, Deniz Hanım vb. Hayvanlarda da erkek ve dişi ikilisi kullanılır: erkek kedi, dişi kedi (Kerimoğlu, 2015, s.152) .

Dilin kullanımı bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarına ilişkin bilgi verir ve bu durum toplumsal statüyü de belirleyebilir. Black, Elizabeth Loftus'un (2023, s.38) "bu durum sadece sosyal ve ekonomik statüyü değil, aynı zamanda bireylerin kendilerini nasıl algıladıklarını ve başkaları tarafından nasıl algılandıklarını da etkiler. Yani, dilin kullanımı, bir bireyin sosyal statüsünü belirlemekle kalmaz, aynı zamanda da o bireyin kendini ve başkalarını nasıl algıladığı üzerinde etkili olabilir." şeklindeki görüşünü belirtmektedir.

2.2.4.2. Yaş ve Dil

Toplumdilbilim alanında dil ve yaş çalışmalarının önemi çoğu metinde vurgulansa da alana kaynaklık edebilecek nitelikte çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu kısıtlamanın getirmiş olduğu doğal bir sonuç olarak toplumdilbilimin cinsiyet, etnisite, kimlik gibi diğer başlıklarına karşın yaş başlığı pek dikkat çekebilmiş değildir. Bu durum yaş değişkenini toplumdilbilim terimleri arasında en az incelenen ve en az anlaşılan terim haline dönüştürmüştür (Nazlı, 2013, s.37) .

Yaşın bireyin dilinin farklılaşmasındaki rolü, bireyin yaşamı ile paralel bir şekilde ilerlemektedir. Hayatın belirli evrelerine göre o evrenin özelliklerine bağlı olarak farklı dilsel tepkiler oluşmaktadır. Toplumdilbilim alanında değindiğimiz diğer dil farklılıklarını oluşturan etmenlerin birbirinden bağımsız olmaması gibi 'yaş' da diğer farklılıklarla doğrudan bağlantı içerisindedir. Eckert, bireyin yaşantısı boyunca oluşan dilsel etmenlerin; aile statüsünün değişmesi, cinsiyet ilişkileri, iş durumu, sosyal ağlar, ikamet yeri, yer aldığı topluluk, kurumsal katılım, çevresel olaylarla bağlantı gibi toplumdilbilimin neredeyse tüm başlıklarıyla ilintili faktörlerin bireyin ilerleyen yaşına

bağlı olarak dil farklılıklarına sebep olduğunu belirtmektedir (Nazlı, 2013, s.38) .

Yeni Zelandalı bir sosyodilbilimci olan Janet Holmes ilgi alanı olarak dil ve cinsiyet üzerine yoğunlaşmış ve yaşın bireysel dil kullanımına etkisi üzerine de bir model ortaya atmıştır. Modeline göre bireysel dilin yaş ilerledikçe önce daha ölçünlü, ardından üyesi olunan topluluğun dilsel özelliklerini alarak daha farklı ve ileriki dönemlerde ise yeniden daha ölçünlü özellikler taşıdığını belirtmektedir. Ergenlikte yaşanan yoğun sosyal etkileşim ve üyesi olunan sosyal toplulukta kendine bir yer edinme isteğinin bireysel dili etkilemesi doğaldır. Özellikle ergenlikte benzer bireysel diller görülebilmektedir (Önem, 2011, s. 65) .

Erken yaşlarda dil öğrenimi daha hızlı ve etkindir. Bu süre zarfında çocuklar dil kurallarını, sözcükleri, grameri doğal bir şekilde öğrenirler. Bu döneme ‘kritik dönem’ denir ve genellikle doğumdan ergenliğe kadar devam eder. Çocukların beyinleri dile açıktır. Dil becerileri bu dönemde alınan yoğun dil uyarımına yanıt olarak gelişir (Black, 2023, s.26) .

Toplumdilbilim alanında dil çeşitliliği noktasında yapılan araştırmaların çoğunda yaş faktörünün, cinsiyet, sosyal sınıf ve etnisitenin gerisine düştüğünü ve bunun doğal bir sonucu olarak toplumdilbilimin geri kalmış bir kategorisi olduğunu söyleyebiliriz. (Nazlı, 2013, s.39) .

2.3. Bilişsel Kuramlar ve Dilin Beyindeki Organizasyonu

Bilişsel (cognitive) psikologlar, insanı edilgen (pasif) bir yaratık olarak değil, algılayan, uyarıcıları işleyen, anlamlandıran, etken (aktif) bir sistem olarak görür. Onlara göre, insanı diğer canlılardan ayıran en belirgin özellik, insanın gelen uyarıcıları işleyebilme, anlamlandırabilme ve ona göre davranabilme yeteneğidir. Bilişsel oluşumlar (cognitive processes) deyince akla algılama, bellek ve düşünme gibi zihinsel işlem süreçleri gelir. Bu süreçleri kullanarak birey çevresi ve kendi hakkında yeni bilgiler edinir, eski olayları hatırlar, ortaya çıkan sorunları çözer ve gelecekle ilgili planlar yapar. Algılama, bellek ve bilgi işlem süreçlerini inceleyen alana bilişsel psikoloji (cognitive psychology) adı verilir (Cüceloğlu, 2023, s.25) .

Her sistem beyindeki- farklı sinirsel yapıları olan ve her biri sistem içinde son derece özel bir rol oynayan- belirli ağ kümelerine bağlıdır. Beyin görüntüleme alanındaki yeni

atılımlar, ilk kez beynin söz konusu bölümlerinin farklı süreçlere nasıl katkıda bulunduğunu görmemize imkan vermektedir. Beyin ve zihin üzerine çalışan araştırmacıların -bilişsel psikologlar, klinisyenler ve nörologlar- bütünleşmiş bir yaklaşım geliştirmek üzere bir araya gelmesinden bilişsel nörobilim doğmuştur. Aynı zamanda nörobilim, beyni gittikçe daha derinlemesine incelemeye olanak tanıyan yeni teknik buluşlar ve sinirsel ağlara dayanan, güçlü yeni teorilerin geliştirilmesi sayesinde fevkalade bir ilerleme kaydetti (Schacter, 2022, s.23) .

Bilişsel psikoloji "şema" kavramını İsviçreli gelişim psikoloğu Piaget'den almış ve onu bilişsel psikolojinin önemli kavramlarından biri yapmıştır. Şema, nesne ve olayların zihinde temsil edildiği belirli bir yapıya verilen bir isimdir. Örneğin, 'elma' nesnesi belirli bir biçim, renk, büyüklük ve koku duyumlarıyla bizde bir şema oluşturur. Nesnelerde olduğu gibi soyut kavramların da bir şemasından söz edilebilir: 'saygı' kavramı, belirli bir duygusal ton, sosyal ilişki, beden duruşu, sesin perdesi gibi karmaşık bir yapıya, şemaya sahiptir (Cüceloğlu, 2023, s.205) .

Bireyler şemaları hiç farkında olmadan zihinlerinde farkında olmadan taşır ve duydukları sözleri, gördükleri olayları bu şemalar içinde yorumlar, anlar ve belleklerine kaydederler. Bir toplum içinde bireyler şemaları geniş ölçüde paylaşırlar. Bu paylaşmanın altında yatan neden o toplumun kültürüdür (Cüceloğlu, 2023, s.205) .

Kavramların nasıl oluştuğu konusunda farklı görüşler vardır. Bu görüşlerden biri olan çağrışımsal kuramı Doğan Cüceloğlu şöyle açıklamaktadır: "Çağrışımsal kuram (association theory) kavram öğrenilmesini çağrışımlar kurma olarak açıklar. Bir nesne ya da olay belirli bir grubun adıyla çağrışım kurmaya başlar ve bu grubun adı iletişim kurmada faydalı olduğu sürece kullanılmaya devam eder. Böylece nesneyle kavram arasında çağrışım kurulur. Bu yaklaşıma göre, uzun bir zaman süresi içinde yapılan deneme-yanılmalar kavramlarla o kavramların içine giren örneklerin birbiriyle bağ kurmasına yol açar. Öğrenen kişi kendine verilen kavramlarla örnekler arasında çağrışım ilişkileri kurar" (2023, s213) .

Bağlantıcı sinirsel ağ modelleri, beynin, bir deneyimi kodlama sırasında etkin olan farklı nöronlar arasındaki bağlantıların gücünü artırmak suretiyle engramları (herhangi bir olayın zihinde bıraktığı bilişsel iz) depoladığı ilkesine dayanmaktadır. Bir deneyimi kodladığımızda, etkin nöronlar arasındaki bağlantılar güçlenir ve bu belirli beyin aktivitesi örüntüsü engramı oluşturur. Daha sonra, biz bu deneyimi hatırlamaya çalıştığımızda, hatırlatıcı bir ipucu beyinde başka bir etkinlik örüntüsüne neden olacaktır. Bellek üzerine araştırmalar yapan Daniel L. Schacter, dünyaya dair genel bilgilerimizin

temelini oluşturan ilişkiler ve kavramlardan oluşan uçsuz bucaksız bu ağlara *semantik bellek* demiştir (2022, s.113, s.204) . Bir nesnenin ya da birinin söylediği bir şeyin otomatik olarak tetiklediği istemdışı hatırlama şekline de *çağrışıma dayalı anımsama* adını vermiştir (2022, s.184) .

Çağrışımcı psikoloji imgeyi algının bir uzantısı olarak ve bir düşünce öğesi olarak görmüş, düşüncenin de yalnızca duyumlarla imgeleri kendi aralarında bir araya getirmeye dayandığını düşünmüştür. Piaget çağrışımı bir özümseme olayı olarak kabul etmektedir. Zihinsel imgelere gelince, onlar doğrudan algının uzantısıdır (Piaget, Inhelder, 2020, s.61).

İnsan bir nesneyi imgeleyebilir, ama onun varlığını doğrulayan ya da yadsıyan yargının kendisi imgeli değildir. Bu da yargılarla işlemlerin imgeye yabancı oldukları anlamına gelir, ama bu durum imgenin düşünce öğesi olarak değil, dil yetisinin tamamlayıcı simgesel yardımcısı olarak bir rol üstlenmesini engellemez. Aslında dil yetisi kavramlardan ya da özel sınıflar olarak kavramlaştırılmış nesnelerden başka bir şeyle ilgili değildir ve gerek yetişkinde gerek çocukta kavramlarla değil de başlı başına nesenelerle ve öznenin geçmişindeki tüm algısal deneyimlerle ilgili olan bir gösteren sistemine gereksinim duyulur (Piaget, Inhelder, 2020, s.62) .

"Çevreyle yapılan her etkileşim bireyin zekasının gelişmesini böylece de zihinsel örüntüsünün değişmesini sağlamaktadır. Bireyin zihinsel güçlerini ölçmek için bireyin çevreye uyum süresince davranışlar olarak gösterebildiği yeteneklerini ölçmek gerekmektedir. Zihin gelişimini etkileyen etkenler arasında özellikle çocukların aktif yaşantı geçirmesi ve toplumsal aktarım çok büyük önem taşımaktadır."

Piaget 1970'de zekaya gelişimsel temelli bir açıklama getirdi. Zekayı anlamak için bilginin nasıl edinildiğini ve kullanıldığını ele almak gerektiğini öne sürdü. Piaget'e göre zeka, çevreye uyum sağlama gücüdür". Piaget yaptığı çalışmaların sonucunda duygu, hareket, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler dönemlerinden belirli yaşlarda geçildiğini içeren bir kuram ortaya koymuştur". Buna göre: 1) Duyu-Hareket Dönemi (0-2) yaş 2) İşlem Öncesi Dönem (3-6) yaş 3) Somut işlemler Dönemi (7-11) yaş 4) Soyut işlemler Dönemi (12 ve üstü) olmak üzere dört dönem ortaya çıkmıştır (Piaget, 2021, s. 152) .

Dokuz yaşlarından itibaren sözlü beceri kendini gösterir. Çocuğun dili hızla gelişmektedir. Eski sözcük bilgisini zenginleşip, sözcük dağarcığı 3000 kelimeye ulaşmaktadır. Bu kelimelerin çoğu sıfat ve edattır. Çünkü çocuk yalnızca olayların ve nesnelerin adlarını öğrenmekle yetinmemekte, özelliklerini, farklılıklarını ve

benzerliklerini de öğrenmek istemektedir. Benzerlikleri öğrenmeden farklılıkları meydana çıkarmaktadır. Son çocukluk döneminin sonlarına doğru, çocukta problemleri kendi kişisel girişimleriyle çözme yeteneğinin yüksek düzeyde geliştiği görülmektedir (Cüceloğlu, 2023, s.163) .

Vygotsky, okul ve eğitimin bilimsel bir biçimde düşünmenin çocuklara aktarılmasını çocukların "öz-düzenleme"nin geliştirilmesini kapsamaktadır. Okumayı öğrenmenin çocukların bilgisinde ve dili kullanmasında önemli ve kapsamlı değişikliklere neden olduğunu savunmuştur. Okuryazar olurken çocuklar sadece başka bir iletişim biçimi ya da konuşmayı temsil eden yeni bir "kod" öğrenmektedirler. Aksine, okuma ve yazma çocukların ilginç şeyler yapmasını gerektirmekte ve dilin yeni fonksiyonlarını kullanmalarına yardım etmektedir (Cüceloğlu, 2023, s.166) .

Çocuk bu dönemde özellikle ergenlik dönemini olduğu için kendi düşüncelerinin ve söylediklerinin en doğru olduğunu, herkesin kendisiyle uğraştığını ve onu takip ettiğini, kimseye yaranamadığını düşünür. Bu dönem, çocuğun yetişkin gibi problem çözdüğü ya da yeni karşılaşılan durumlarda yetişkine eş değer kararlar aldığı anlamına gelmez. Bu, tam olarak, onun yetişkine benzer bir düşünme sürecine girdiğini ifade eder (Kol, 2011, s.6) .

Ergen, soyut olan hakkında düşünme ve somut dokunulabilir olmayan soyutlamaları kullanarak işlemleri uygulama gücünü geliştirir. Soyutlamalarla ilgili olan bu yetenek, bireye kendi dünyasını kurması için yeni güçlü malzemeler verir. O içinde bulunduğu zamanın ötesinde, gerçek dünyanın ötesinde düşünebilir. Ergen artık gerçek nesnelere uyan sembollerle kendi kendini sınırlamaz. Sevgi, nefret, inanç, olumsuz sayılar, güçler, hız, zaman ve atomik konuşmalar gibi kavramları etkili bir şekilde kullanabilir. Başka bir deyişle, düşünceler hakkında düşünür. Ortalama, 15 yaş civarında birey entelektüel olgunluğa erişir. Zihinsel faaliyetleri gelişmenin en üst noktasına ulaşır (Kol, 2011, s.6) .

Vygotsky'e göre bilişsel gelişime etkisi olan faktörler şu şekilde ifade edilebilir:

• Bilişsel gelişimde kültürün ve sosyal çevrenin önemi.

• Çocuk-yetişkin ilişkileri.
• Çocukların birbirleriyle işbirliği.
• Dil öğrenme.
• Öğretmenlerin çocuk gelişimine etkisi.
• Nesne, materyal ve olaylara somut yaşantılar (Kol, 2011, s.7) .

Bruner'e göre bilişsel gelişim, yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Gelişim eylemsel (enactive), imgesel (imaginative) ve sembolik (sembolic) olarak adlandırılan belli başlı üç gelişim aşamasından oluşur (Senemoğlu, 2023, s.25).

Bruner de Piaget gibi öğrenmeyi aktif bir süreç olarak görmekte ve öğretimin öğrencilerin aktif katılımı ile gerçekleştirilmesini önermektedir. Bruner Bilişsel gelişimini fonksiyonlarını işlevlerini incelemiş; bilişsel gelişimin duyu organlarından giderek bağımsız hale geldiğini belirtmiştir. Bu süreçte sembollerin ve dilin önemi vurgulamıştır. Bruner'a göre dil bilişsel gelişimin anahtarıdır. Dile çok önem vermiştir (Senemoğlu, 2023). Ona göre bilişsel gelişim için sistemli bir öğretici-öğrenici etkileşimi gereklidir.

Yabancı dilde öğrenilen bir sözcüğü, ya o dilde yahut anadilindeki bir sözcük veya sözcük grubu ile bağdaştırarak öğrenip hatırlama yolu oldukça yaygın bir tekniktir. Sözcükler arasında aynı dilde de bağıntı kurulabilir. Verilen bilgiler arasında gerçek veya hayali bir ilişki kurulduğunda hatırlamak kolay olmaktadır. Bu ilişki, ses, yapı veya anlam bağıntıları olabilir (Ekmekçi, 1991, s.57) .

Beyinde hiçbir anlam, hiçbir etkinlik diğerlerinden bağımsız olarak gerçekleşmemektedir. Anlamların, deneyimlerin, renklerin, kokuların, görüntülerin beyinde işlenmesi nörofizyolojik bir zemine dayanmaktadır. Öğrenilenlerin anımsanması ya da geçmiş bilgiler üzerinden yeni tasavvurların oluşturulması, nöronlar arasındaki elektriksel ve kimyasal etkileşime bağlı olarak gerçekleşir. Bu etkileşimlerle insan öğrenmekte, anlamlandırmakta, hayal edebilmekte, hatırlamakta ve iletişime geçebilmektedir (Çolak, 2022, s. 30-31) .

2.4. Ergenlik

"Bireyin hayatında bu kadar önemli bir dönem olarak ergenlik birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Araştırmacılar "ergenlik" kavramına farklı tanımlar getirmişlerdir. "Ergen" sözcüğü Batı literatüründe "adolescent" karşılığı olarak kullanılmaktadır. Latince de büyümek, olgunlaşmak anlamında kullanılan "adolescere" fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir; günümüzde bireyde gözlenebilen hızlı ve sürekli bir gelişme evresi olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2007, s.172) .

Doğumdan başlayarak insan yaşamını içine alan gelişim dönemleri incelendiğinde bireyin yaşamında bazı kritik devrelerin yaşandığı görülebilmektedir. Bunlardan birisi de

ergenliktir. Ergenlik dönemini ruh bilimciler, çalkantılı, tedirgin çelişkilerle dolu, hızlı bir büyüme çağı, bağımsızlığa yönelme ve cinsel uyanış dönemi olarak tanımlanmaktadır (Mangır ve Çağatay-Aral, 1992, s.3) .

İnsanda bireyin yetişkine özgü ayrıcalıklarının kendisine verilmediğini hissettiği zaman başlayan ve yetişkinin tüm gücü ve toplumsal konunun toplum tarafından verildiği zaman sona eren ergenlik gelişim dönemidir. Ergenlik bedensel, toplumsal, bilişsel olgunlaşma dönemidir. Bir ergenin başarması gereken yaşam görevleri vardır. (Doğan, 2007, s.172) .

Sosyalleşme, insan yavrusunun toplumun bir üyesi haline gelmesidir. Toplumda birbirlerine büyük benzerlikleri olan, aynı zamanda içinde farklılıkları da barındıran bireyler oluşmaktadır. Sosyalleşme de çevrenin çocuk üzerindeki etkileri söz konusudur. Çocuğun genetik özelliğinin de etkisiyle çevre onu, o da çevreyi etkilemektedir. Sosyal psikologlar sosyalleşme yerine sosyal gelişim kavramlarını kullanmaktadırlar (Kağıtçıbaşı, 2023, s. 325).

Ergenlik, fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal yönden büyüme evresidir. Bu dönemde ergen hem fiziksel hem de zihinsel açıdan değişimler yaşanmaktadır. Genel anlamda ergen kimliği, başladığı doğrultuda gelişmeye devam etmekte; aynı zamanda öğretmenlerin, anababaların ve yaşıtların ergenin toplumsal ve zihinsel becerileri ve sorumlulukları hakkındaki yeni beklentilerinden etkilenmektedir. Çocukluk döneminde daha çok anne babadan etkilenme söz konusu iken ergenlikte özdeşim modelleri farklılaşmaktadır. Bu dönemdeki özdeşim modelleri daha çok yaşıtlar, popüler kişiler, öğretmenler vb. olmaktadır. Ergenin kimliğinin oluşumunda bu modellerin etkisi olmaktadır (Doğan, 2007, s.173) .

Çocuğun çevresinde dört sistem vardır. Birincisi mikrosistemdir. Mikrosistemde çocuğun kendisi söz konusudur. Mezosistem de ise okul, mahalle, oyun arkadaşları, ailesi, kilise, doktor vb.. yer almaktadır. Ekosistem komşuları, kitle haberleşme araçları, okul idare kurulu gibi unsurlar oluşturmaktadır. Makro sistem ise yasaları, gelenekleri, ideolojileri içermektedir (Doğan, 2007, s.174) .

Sosyal gelişim konularını Kağıtçıbaşı (2023, s.326) iki grupta toplamaktadır: 1-Kişilik (benlik) gelişimi (Cinsiyet rolleri, bağımlılık, bağımsızlık, saldırganlık, başarı güdüsü) 2-Bilişsel gelişim (Öğrenme, zeka, düşünme, algı vb.)

Ergenlik çağının insanların gelişim sürecine dahil olan genel bir gelişim evresi olduğu fikri asırlardır var, ama çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinin arasında yer alan ayrı bir çağ olduğuna dair fikrin kökenleri 20.yüzyılın ortalarına dayanmaktadır. Aslında

‘ergenlik çağı/ teenager’ kelimesi 13- 19 yaş aralığındaki gelişim evresini tanımlamak için yazılı olarak ilk defa Nisan 1941 tarihli bir dergide yayımlanan makalede tesadüf eseri kullanılmıştır (Jensen ve Nutt, 2023, s.29) .

Ergenlik çağındaki bir insanın beyni tam anlamıyla paradokstur. Ergen beyninde aşırı miktarda gri madde (beynin temel yapı taşlarını oluşturan nöronlar) ve az miktarda beyaz madde (bilgilerin beynin bir kısmından diğerine etkin bir şekilde iletilmesini sağlayan bağlantılar) bulunur, bu yüzden ergen beyni (…) bir benzetme yapmak gerekirse, aracın motoru yüksek devirde çalışmaktadır, ama hangi yöne gideceğini tam olarak bilemez (Jensen ve Nutt, 2023, s.40) .

İnsan beyni yapısal olarak lop adı verilen dört farklı bölüme ayrılır: frontal (ön üst), parietal (arka üst), temporal (yanlar) ve oksipital (arka) loplar. Beyin omuriliğe bağlı olan beyin sapının üzerinde durur. Beynin arka tarafında yer alan beyincik motor örüntülerini düzenler ve koordinasyonu sağlar, oksipital loplar görsel kortekse ev sahipliği yapar. Parietal loplar da çağrışım alanları ile motor ve duyusal kortekslere ev sahipliği yaparlar. Temporal loplar duyguları ve cinselliği düzenleyen alanları içerir. Dil becerisine atanan alanlar da temporal loplarda yer alır. Frontal loplar beynin en ön kısmında bulunur; bu alan yönetsel işlevler, muhakeme ve kavrama yetenekleri ile dürtü kontolünden sorumludur. Daha da önemlisi, beyin arkadan öne olgunlaştığından, frontal loplar ergenlik çağında diğer beyin loplarına kıyasla en az gelişmiş ve en az bağlantı içeren loplardır (Jensen ve Nutt, 2023, s.48) .

Ergen kızların beyinleri ile ergen erkeklerin beyinlerinin arasında gerçekten de çeşitli anatomik ve fizyolojik farklılıklar vardır. Bu farklılıklar çocukluk döneminde daha da abartılı olabilir ve büyüme eğrisinin en dik olduğu dönemde aynı yaştaki erkeklerle kadınların beyin hacimleri arasında yüzde 50’ye varan farklar oluşabilir. İki cinsiyetin nöral anatomileri arasında farklılıklara dayanarak özellikle de erkeklerle kadınların beyin işlevleri hakkında sonuçlara varmak oldukça zordur (Jensen ve Nutt, 2023, s.245) .

Erkek ve kadın beyni üzerinde cinsiyete dayalı yapılan araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bunlardan biri de (Jensen ve Nutt, 2023, s.247) bir dizi MRI tekniğini kullanarak difüzyon tensör görüntülemesi (DTI) ile beyindeki fiziksel bağlantıların haritasını çıkaran Raquel Gur’a ait çalışmadır. Gur ve meslektaşları herhangi bir beyin alanının başka bir alanı faaliyete geçirdiğini veya etkinleştirdiğini gördüklerinde iki alanın arasında çizgi çizerek “connectome” adı verilen bağlantı haritası çıkartmıştır. Erkek ve kadın beyinlerinin iki yarım küresindeki bağlantıları karşılaştırdıklarında, bağlantıların büyük çoğunluğunun aynı olduğunu, ancak erkeklerde

yarım kürelerin içinde daha fazla bağlantı varken, kadınlarda yarım kürelerin arasında daha fazla bağlantı olduğunu keşfetmişlerdir (Jensen ve Nutt, 2023, s.246) .

Kızların ve erkeklerin beyinlerinde dilin nasıl işlendiğini inceleyen (2008'de Northwestern Üniversitesi) bir araştırmaya göre, ergenlik çağındaki kızların dil becerilerinin erkeklerden daha ilerde olduğu görülmüştür. Kızlarda soyut düşünmeye dayalı dil becerileriyle ilişkilendirilen beyin alanlarının faaliyete geçtiği belirlenmiştir (Jensen ve Nutt, 2023, s.248) .

Kızlar, aslında, doğrudan ne yapacaklarını söylemeden başkalarını etkileyerek fikir birliği oluşturmadığı için dil kullanmayı çok erken yaşlarda öğrenirler. Çalışmalarda da gözlemlendiği üzere, kızlar toplu olarak kararlara katılır ve gerilimi, çatışmayı ya da statü belirleyici etkenleri ortadan kaldırırlar. Çoğunlukla arkadaşlarının önerilerini onaylarlar ve kendi fikirleri olduğunda bunu çoğunlukla soru yoluyla gündeme getirirler. (…) Erkek çocuklar da bu söylemin nasıl kurulacağını bilirler, isterlerse kendilerini benzer biçimlerde ifade edebilirler ama araştırmalar çoğunlukla bu yöntemi kullanmadıklarını gösteriyor. Bunun yerine genelde, emretmeye yönelik bir dil kullanmayı tercih ederler (Brizendine, 2022, s.44) .

Cinsiyetler arasında gözlemlenen farklılıkların en yoğun olduğu dönem ergenlik çağıdır. Cinsiyetler arasındaki farkları düşündüğümüzde aklımıza genellikle duygular gelir. Duyguların oluşumunda önemli bir rol oynayan amigdala, kızlarda ergenlik çağının başlarında, erkeklerinkinden yaklaşık 18 ay önce gelişir. Kızlarda hipokampus da önce gelişir ve erkeklerdeki hipokampusun iki yanı asimetrik, kızlarda simetriktir. Bu durum da kadınlarda beynin iki yanı arasındaki bağlantıların daha güçlü olduğunu gösteren diğer verilerle tutarlıdır (Jensen ve Nutt, 2023, s.249) .

Ergenlik çağına gelindiğinde duygusal bilgileri hafızaya dönüştüren beyin yapısı hala gelişimini tamamlamamış durumdadır. Ergenlik çağındaki bireyler, beyinlerinin duygusal ve entelektüel kısımlarının arasındaki bağlantılarla, geçmişte yaşadıkları benzer olaylara ilişkin hafızalarına erişim sağlayan bağlantılar da dahil, henüz tam olarak oluşmadığı için çevredeki olaylara çoğunlukla içgüdüsel tepki verirler (Jensen ve Nutt, 2023, s.250) .

Bilimcilerin bildiği bir konu varsa o da beynimizin, yaşantımızın herhangi bir döneminde, özellikle de ergenlik çağında, doğanın, yetiştirilme tarzımızın, ayrıca içinde bulunduğumuz ortama bağlı olarak maruz kaldığımız tüm etkenlerin, stres yaratıcı unsurların ve uyarıların ürünü olduğudur. Gelişmekte olan dünyamızda gözlemlenen önemli bir durum da insanların büluğ çağına giderek daha erken yaşlarda girmesidir;

buna, çevresel etkiler, beslenme standartlarının yükselmesi, hatta besin stoklarına eklenen hormonlar gibi çok sayıda etkenin neden olabileceğine dair çeşitli teoriler ortaya atılsa da gerçek nedeni henüz kesin olarak bilinmemektedir. Bu durumun beyin gelişimini etkileyip etkilemediği de belirsizliğini korumaktadır (Jensen ve Nutt, 2023, s.255) .

12 ve 18 yaş arasında zihinsel gelişim somut operasyonlardan formel operasyonlara geçer. Formel operasyonlar düzeyine gelen bir birey, artık yetişkin dünyasıyla tam bir iletişim içine girmeye hazırdır, çünkü bilişsel gelişimin son aşamasına gelmiştir. Somut operasyonlar dönemindeki bir çocuk, düzenlemeyi semboller aracılığıyla zihinde yapabilir. Formel operasyonlar devresindeyse, semboller düzeyinden bir aşama ötesine giderek düşünce düzeyine ulaşır (Cüceloğlu, 2023, s.355) .

Ergenlerdeki duygusal gelişim ve değişim konusunda dikkati çeken ilk noktanın, duyguların yoğunluğundaki artış ve istikrarsızlık olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda söz konusu duygusal dalgalanmalar; karşı cinse âşık olma, mahcûbiyet ve çekingenlik, aşırı hayâl kurma, tedirginlik ve huzursuzluk, yalnız kalma isteği, çalışmaya karşı isteksizlik ve çabuk heyecanlanma gibi duygulanım durumlardır. Bu anlamda ergenlik çağındaki gençlerle ilgili yapılan alan araştırmalarında, ergenlerin duygusal problemlerinin; bulundukları yaş gruplarına, okula devam edip etmemelerine, ailenin geliştirdiği tutumlarına, ergenlerin sahip oldukları bireysel zekalarına ve çevreleri tarafından kabul edilme derecelerine göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Öte yandan yine konuyla ilgili yapılan araştırmalarda ergenlerin, en çok gelecekle ilgili kaygılar taşıdıkları; eğitim gören ergenlerdeki bu kaygılarının muhtevasının istedikleri okula gidip gidemeyecekleri ve istedikleri mesleği yapıp-yapamayacakları gibi içeriğe sahip olduğu saptanmıştır (Koç, 2004, s.235).

2.4.1. Ergenlikte Beyin ve Dil Gelişimi

Dilin zihindeki rolü, karmaşık düşünceleri kavramlaştırmak, organizasyonu sağlamak ve bu düşünceleri ifade etmektir. Dil, zihinsel süreçlerimizi düzenleyen bir araçtır. Bir anlamda, dilin kendisi düşüncemizi şekillendirir. Örneğin, dilimizde bir kavram için bir kelime olduğunda, bu kavramı daha kolay ve daha hızlı bir şekilde düşünebiliriz. Ayrıca dil sayesinde karmaşık fikirler ve kavramlar üzerinde düşünebiliriz (Black, 2023, s.3) .

İnsanın düşünce dünyasını, çevreyle kurduğu ilişkiyi, öğrenme yeteneğini, algılarını, görme ve koklama gibi duyularını, sevme ve kavga etme dürtülerini, duygularını önemli

ölçüde belirleyen beynin yapısıdır. Beynin bazı bölümlerinin hacim ve işlev yönünden kadın ve erkekler arasında değiştiğini ortaya koyan ve cinsiyetler arası bazı davranış farklılıklarını, beyin temelli açıklayan çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Çolak, 2020, s.53) .

Dilin düşünceleri etkileyip etkilemediği sorusu dilbilimin en tartışmalı konularından biridir. Bir dilde belirli bir konseptin ifade edilemeyişi, o konseptin düşünülemeyeceği anlamına mı gelir? Bu, 'Sapir-Whorf hipotezi' olarak da bilinen ve çeşitli diller arasındaki farklılıkların düşünme biçimimizi etkileyip etkilemediğini sorgulayan bir teoridir (Black, 2023, s.35) .

İnsanların konuştuğu dilin, düşünme usullerini denetim altında tuttuğu görüşüne dayanan 'dilsel belirlenimcilik' yirminci yüzyıl davranışçıları arasında rağbet görmüştür. Bu görüş, dilbilimci Edward Sapir ile öğrencisi Benjamin Lee Whorf'un adını alarak dilin düşünceye nasıl şekil verdiği üzerine yoğunlaşmıştır. Ancak, psikoloji alanındaki biliş devrimi ve dilin kavramlar üzerindeki mütevazı etkisini gösteren pek çok araştırma 1990'lara gelindiğinde bu varsayıma karşıt görüşlere yer vermiştir. Günümüzdeyse "yeni-Whorfçuluk" psiko-dilbilimde yeniden faal bir araştırma başlığı haline gelmiştir (Pinker, 2020, s.160-161) .

Kavramsal anlambilime göre, sözcüklerin ve tümcelerin anlamları, soyut bir düşünce dilindeki formülleridir. Dilsel belirlenimciliğe göre, konuştuğumuz dil, düşünce dilidir ya da düşünceyi yapılandırmanın başlıca usulüdür. Dilin düşünceyi etkilediği kesin; en basitinden, kişinin sözcükleri başka birinin düşüncelerini etkilemiyor olsa, koca dil faydasız olurdu. Asıl mesele şu: Acaba dil düşünceyi belirliyor mu, acaba konuştuğumuz dil, belirli düşünceleri aklımızdan geçirmemizi zorlaştırıyor ya da imkansız mı kılıyor yoksa düşünce usulümüzü şaşırtıcı biçimde ya da birtakım neticeler doğuracak şekilde mi değiştiriyor? (Pinker, 2020, s.161) .

Dilin beyindeki işlenme süreci, hem dilin anlaşılması hem de üretilmesi için beyindeki farklı bölgelerin ve ağların koordineli bir şekilde çalışmasını gerektirir. Broca bölgesi, dilin üretiminden sorumlu olup genellikle sol frontal lobda bulunur. Bu alan, dilin sözel ve yazılı formda ifadesi için gerekli olan motor becerileri kontrol eder. Wernicke bölgesi, dilin anlaşılmasında önemli bir rol oynar ve genellikle sol temporal lobda yer alır. (Black, 2023, s.28) Dil sadece bu bölge ile sınırlı değildir. Başka birçok beyin bölgesi de dil işlemeye katılır; örneğin, ses bilgisinin işlenmesi için auditör korteks, yeni kelimelerin öğrenilip depolanması için hipokampüs adı verilen bölgeler çalışır.

Dil ve düşünce arasındaki ilişkiye özellikle bellek açısından bakıldığında Elizabeth Loftus'un da dediği gibi dil belleğin sosyal boyutunu oluşturur. Dil belleği şekillendirir ve bellek de dilin kullanımını etkiler. Örneğin, bir olayı hatırlarken, dilin yapısı ve kelimelerin seçimi, hatırladığımız detayı ve o olayın genel anlamını etkileyebilir (Black, 2023, s.6) .

Dilin, düşünce sürecimizi nasıl etkilediği konusunda dilbilimciler arasında çok çeşitli görüşler vardır. Steven Pinker bu görüşlerden birinin, dilin düşünceyi belirleyen bir araç olduğunu öne süren 'dil determinizmi' olduğunu belirtir. Ancak bu teoriye rağmen dilin düşüncemizi belirlediğine dair kesin kanıtlara gidilememiştir. Bir diğer görüş, dilin düşüncemizi tamamen belirlemediği, ancak onu şekillendirebileceğini savunur. Dilin bize dünyayı belirli bir şekilde anlama ve yorumlama çerçevesi sağladığını, ancak düşüncemizi tamamen sınırlamadığını öne süren bu görüş, daha kabul gören bir yaklaşımdır (Black, 2023, s.10) .

Chomsky'e göre , bebeklerin dil yetenekleri tam olarak gelişmeden önce bile dünyayı algılayabildiklerini, çevrelerini anlamaya çalıştıklarını ve basit kavramları öğrendiklerini gözlemleyebiliriz. Yani, dil olmadığı durumlarda zihin belirli bir seviyede işlem görür. Ancak dil, zihnin işlevlerini genişletir, zihnin daha karmaşık ve sofistike bir düzeyde işlem yapmasını mümkün kılar (Black, 2023, s.13) .

Günümüzde ergenlik çağında ve 20'li yaşlarda olan gençler inanılmaz miktarda dikkat dağıtıcı elektronik cihaza maruz kalan ilk neslin temsilcileri oldukları için, yeni ortaya çıkan sürüyle etken yüzünden olumsuz yönde etkilenme ve zarar görme riskleri diğer nesillere oranla daha yüksektir. Teknoloji sürekli yenilik arayan ergen beyninin bu arzusunu tatmin etmesi için onlara devamlı yeni fırsatlar sunmaktadır ve ergenlerin beyni kolayca uyarılabildiğinden, en yeni dijital oyuncaklarla karşı karşıya kalmaları akıllarını çelerek dikkatlerini dağıtmak için yeterli olmaktadır (Jensen ve Nutt, 2023, s. 222) .

Her geçen gün internet bağımlılığının madde bağımlılığı ile birçok ortak noktası olduğunu gösteren yeni deliller elde edilmektedir. Kullanıcıların bir kullanıcı arayüzü aracılığıyla etkileşime girdikleri ve bunun sonucunda görsel ve işitsel geri bildirimler aldıkları elektronik video oyunları gençler arasında en yaygın olan en zaman alıcı internet takıntılarından biri olarak bilgisayarlarda, iPad ve iPhone'larda, Xbox'larda karşımıza çıkmaktadır (Jensen ve Nutt, 2023, s.228) .

Ortalama bir genç, özellikle de erkek çocukları 21 yaşına gelene kadar yaklaşık 10 bin saat bilgisayar oyunu oynamış olur. Bu herhangi bir maddi veya eğitimsel getirisi olmayan becerinin geliştirilmesi için çok uzun bir süre harcadıkları anlamına gelmektedir.

Bilgisayar oyunu oynamanın ergenlerde diğer birçok faaliyetle ilgilerini kesmelerine yol açacak düzeyde takıntı haline varmasının beyinde hem kısa vadeli hem de uzun vadeli etkiler yaratan bir tür bağımlılık olduğu görülmektedir (Jensen ve Nutt, 2023, s.231) .

2.4.2. Ergenlerde Cinsiyetler Arasında Görülen Dilsel Özellikler

Dil, konuşanla ilgili birçok özellikleri belirtebilir. Dilbilimsel davranışı belirleyen sosyal normlar ya da kurallar; konuşanın kültürel, düşünsel, ruhsal ve toplumsal yönlerini gösterir. Kullanılan dil değişkenliklerinden; dilin belirtici niteliğini, konuşanın kendine, toplumsal grubuna ve karşısındakine ait düşünce ve isteklerini belirtebilir. Yine kullanılan dil, vericinin etnik kökenini, mesleğini, yaşam düzeyini, dinsel durumunu gösterebilir (Günay, 1991, s.74) .

Dilin kullanımı bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarına ilişkin bilgi verir ve bu durum toplumsal statüyü de belirleyebilir. Black, Elizabeth Loftus'un (2023:38) "bu durum sadece sosyal ve ekonomik statüyü değil, aynı zamanda bireylerin kendilerini nasıl algıladıklarını ve başkaları tarafından nasıl algılandıklarını da etkiler. Yani, dilin kullanımı, bir bireyin sosyal statüsünü belirlemekle kalmaz, aynı zamanda da o bireyin kendini ve başkalarını nasıl algıladığı üzerinde etkili olabilir." şeklindeki görüşünü belirtmektedir.

'Az konuşmak' başarılı bir kadının davranışı olarak değerlendirilirken, 'etkili konuşma' erkek için başarılı bir davranış biçimi olarak görülmektedir. Bu durum iki cinsin aynı konuşma kurallarına sahip olmadığı anlamına gelmektedir. Toplumdilbilimciler kadın ve erkeklerin kullandıkları değişik dil biçimlerinin cinslerin değişik toplumsallaşmalarını yansıttığını ileri sürmekte ve değişik coğrafi yörelere özgü bölgesel lehçeler, değişik toplumsal katmanlara özgü sosyolektler gibi cinse bağlı değişkenliği yansıtan dil biçimlerine cinslekt (genderlect) adını vermekledirler (König, 1992, s.29) .

Çocuklar arkadaşlarıyla iletişim kurmayı büyüklerinden değil, kendi yaşıtlarından, beş ile onbeş yaş arasında öğrenirler. Bu dönemde çocuklar genelde arkadaşlarını kendi cinslerinden seçerler. Böylece, kız ve erkek çocuklar değişik toplumsallaşma süreçlerinden geçerek değişik konuşma biçimleri kazanırlar (König, 1992, s.31) .

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Uyaran Sözcük Listesinin Oluşturulması

Çalışmada öğrencilere uygulanacak uyaran sözcük listesini oluşturabilmek için Türkçenin temel söz varlığı ile ilgili bazı çalışmalara başvurulmuştur. Nuran Tezcan'ın (2005) hazırladığı *Türkçenin Temel Sözlüğü* , İlyas Göz'ün *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü* incelenmiştir. Gülcan Çolak'ın *Türkçe Temel Kelimelerin Çağrışım Setleri* çalışmasındaki hedef sözcük listesi gözden geçirilmiştir.

Çalışmanın başlığında temel sözcüklerin çağrışımı ifadesi yer alsa da bu araştırmanın konusu temel sözcükler sorunu olmadığından sözcük listesi anketine alınan sözcükler incelenen eserlerden de yararlanarak rastgele seçilmiştir; fakat bu seçimde, örneğin *gelecek, kazanmak, doğru, zaman, kağıt, bilgi* sözcükleri gibi öğrencilerin özellikle eğitim dönemlerinde en sık karşılaştığı düşünülen sözcükler de bilinçli bir şekilde tercih edilmiştir. Son olarak şehir adları da uyaran sözcük listesine dahil edilmiştir.

Bu çalışmada toplumdilbilim alanında kullanılan yaygın bir metot olan nicel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada kullanılan sözcük listesi anketi, 250 katılımcıya uygulanmıştır; bu sayı, bu tür değişken analizi yapılan çalışmalar için yeterli görülmektedir. Sonuçlar SPSS 30 programı ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

Çalışmada belirli yönergeler doğrultusunda hazırlanan anket, ekler kısmında gösterilmiştir (bkz. EK: 1. Uyaran Sözcük Listesi Anketi) .

3.2. Katılımcı Grupları ve Sayıları

Katılımcılar erişilebilir olması açısından Manisa Demirci Anadolu İmam Hatip Lisesi Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu öğrencilerinden seçilmiştir. Katılımcı grupları 140 kişi kız, 110 kişi erkek olmak üzere toplamda 250 kişiden oluşmaktadır.
Katılımcıların yaş profili şu şekildedir:

Tablo 1.

Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaş	Cinsiyet	Sayı	Yüzde	Yaş	Cinsiyet	Sayı	Yüzde
15	Kız	40	%28,5	15	Erkek	34	%30,9
16	Kız	36	%25,7	16	Erkek	36	%32,7
17	Kız	38	%27,1	17	Erkek	25	%22,7
18	Kız	26	%18,5	18	Erkek	15	%13,6
	Toplam	**140**	**%100**		**Toplam**	**110**	**%100**

3.3. Çağrışım Verilerinin İşlenme Sürecinde Dikkat Edilen Özellikler

Çağrışım sözcükleri katılımcıların yazdığı gibi alınmaya çalışıldı, ama yazım hataları düzeltildi.

Çoğul olarak yazılan sözcükler, sözcüğe verilen tüm tepkiler arasında tekil hali de varsa, çağrışım setlerinde yazıldığı gibi bırakıldı. Yani öğrencilerin çoğullaştırma eğilimini görmek için hem tekil, hem çoğul haline yer verildi.

Ad fiil ekleri olan '-me', '-ma' ve '-mek', '-mak' ekleriyle biten sözcükler (örneğin, korkma- korkmak; gezme- gezmek gibi) yazıldığı gibi alındı ve ayrı bırakıldı.

İyelik eki almış sözcükler ve kişi zamirleri kişisel çağrışıma girdiği için sahiplenmeye eğilimi görebilmek açısından çağrışım setlerine dahil edildi (örneğin, anne sözcüğüne yazılan hayatım, her şeyim gibi) .

Yardımcı fiil içeren sözcük grupları, yardımcı fiil çıkartılmadan eklendi (örneğin, rica etmek, kız istemek, sınava girmek gibi) .

Argo ve küfürler bir kesimi hedef alıyorsa veya uyaran sözcüğüne uygun kullanılmamışsa geçersiz tepki olarak nitelendi ve çıkarıldı.

İki ve daha fazla sözcük ile verilen çağrışımlar, cümleler, tanımlar ve deyimler (örneğin, ağız sözcüğüne "ağzından bal damlıyor", anne sözcüğüne "cennet ayaklarının altında olan kişi", ev sözcüğüne "dört duvarı olan yer değil" gibi) çağrışım setine dahil edildi.

Yapı olarak Türkçe bir sözcük gibi görülse de anlamı olmayan sözcükler (örneğin, yumuşak sözcüğü için pofuduk gibi) kullanımı görmek açısından çıkarılmadı.

Sözcüklerin özel ad içeren çağrışımları (örneğin büyük kelimesine Atatürk, İstanbul'a Orhan Veli, beyaz sözcüğüne Beşiktaş gibi) anlam çağrışımı olmamasına rağmen çıkarılmadı. Çünkü çağrışımların bağlı olduğu sanatçı, film, dizi, artist, spor takımı, kitap, mekan, marka gibi birçok kaynak vardır ve dil ile yaşantı ilişkisini, izlenimleri görmek açısından özel ad çağrışımları da dahil edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Temel Sözcüklerin Yaş ve Cinsiyet Gruplarına Göre Çağrışımları

UYARAN SÖZCÜKLER	ERKEK ÖĞRENCİ 15 YAŞ	KIZ ÖĞRENCİ 15 YAŞ	ORTAK SÖZCÜKLER
	01	**acı5**	acı
	acı4	altın	Gizem Hoca
Adana	**Adana Demirspor2**	Azra	kavga
	Adana Kebap2	**Çukurova2**	kebap
	çatışma	deprem	sıcak
	düzensizlik	et yemekleri	şalgam
	Gizem Hoca2	**Gizem Hoca2**	şehir
	Güneş	**Gökçen kitabı2**	şırdan
	hürriyet	halk oyunları	
	kavga	il	
	kebap16	kavga	
	kuzenim2	**kebap19**	
	mermi	Kürt	
	sıcak hava2	küşleme	
	sıcak8	memleketim	
	spor	mumbar	
	suç	pamuk	
	şalgam	portakal	
	şehir2	portakal bahçesi	
	şırdan	sıcak olması	
	tarım	**sıcak10**	
	yiyecek	**sıcaklık2**	
		şalgam	
		şalvar	
		şehir	
		şırdan2	
		Urfa	
	anne	ağzından bal damlıyor	burun
	burun	burun	dil
ağız	çene	**dil9**	diş
	damak	diş doktoru	konuşmak
	damlamak	diş sağlığı	laf
	dil7	**diş12**	yemek yemek
	diş12	**dudak3**	yemek
	Karadeniz	içmek	
	konuşma	kapak	
	konuşmak5	koku	
	laf	konuşma şekli	
	mutluluk	**konuşma2**	

	söz söylemek	**konuşmak6**	
	sözlük	kulak	
	şive	laf	
	tat	lehçe	
	tel	ruj	
	temizlik	süt ve yumurtanın birle-	
	üzüntü	şiminden oluşan yemek	
	yemek yemek3	şive	
	yemek12	yemek alınan yer	
	yiyecek	**yemek yemek2**	
		yemek7	
		yeni sağılan süt	
		yüz	
		yüzümüzdeki bölüm	
	anne5	akrabalık	anne
	annem2	akşam yemeği	annem
aile	**baba5**	**anne7**	baba
	babam3	**annem5**	babam
	birlik beraberlik2	**baba5**	birlik beraberlik
	birliktelik3	**babam3**	çocuk
	çocuk	bağ	güven
	destek	baskı	huzur
	ev2	baskıcı kişiler	saygı
	güven	beraberlik	sevgi
	hayatım	birey	sıcaklık
	huzur2	birlik	yaşam
	kan bağı	birlik beraberlik	
	kardeş	çocuk	
	merhamet	dayanak	
	mutluluk2	dayanışma	
	samimiyet2	deneme	
	saygı	eğlence	
	sevgi6	evin bireyi	
	sıcaklık	güç	
	sohbet	**güven2**	
	şefkat	**huzur3**	
	telefon	huzurlu ortam	
	uyum	huzursuzluk	
	yaşam	kaos	
	yaşam arkadaşları	kardeşler	
		mutlu ortam	
		mutluluk sebebi	
		samimi ortam	
		saygı	
		sevgi2	
		sevinç	
		sıcaklık	
		toplum2	
		yakınlarım	
		yaşam	
		yuva5	

akşam	**aile2**	ağlamak	ay
	arkadaşlarımla	akşamüstü	karanlık
	gezmek	arabayla gezmek	sabah
	ay2	**ay8**	uyku
	batan Güneş	çay	yemek
	bitiş	dert	yıldız
	dolaşmak	dinlenmek	
	gece	ev	
	gezmek2	eve gidiş	
	gün batımı4	gökyüzü manzarası	
	huzur2	gündüz	
	hüzün	Güneş	
	kahve	güzel zaman geçirmek	
	karanlık12	havanın kararması	
	korku	**karanlık11**	
	okulun bitişi	keder	
	sabah2	lamba	
	sakinlik	manzara	
	şiş	mutluluk	
	uyku3	müzik	
	uyumak2	namaz	
	yağmur	namaz kılmak	
	yalnızlık	okul	
	yatak	oyun vakti	
	yemek5	ödev	
	yıldız	rahatlamak	
	yürüyüş	**sabah4**	
		sessizlik	
		sohbet	
		sokak lambası	
		uyku3	
		yatma vakti	
		yemek4	
		yıldız4	
		yıldızlar3	
anlamak	akıl	**algılamak3**	bilgi sahibi olmak
	anlamazsın şarkısı	**anlamamak4**	ders
	anlayışlı olmak	anlamış gibi yapan	dinlemek
	arabadan anlama	anlatmak	düşünmek
	araştırma	anlayış	empati
	arkadaş	**beyin3**	konu
	aydınlanmak	bilgi sahibi olmak	öğrenmek
	bilgi sahibi olmak	bir şeyi kafana sığdırmak	
	bilmek	bulmak	
	cevap vermek	çalışmak	
	cümle	çaresizlik	
	ders3	çözmek	
	dinlemek2	çözümlemek	
	doğru anlamak	**ders6**	
	düşünce	dersi dinlemek	

	düşünmek2	**dinlemek3**	
	empati2	doğru	
	fesat anlamak	duymak	
	hayat	düşünmek	
	hüzün	empati	
	iletişim	fark etmek	
	kelime2	hoca	
	konu	kitap	
	konuşmak	konu	
	matematik	konuyu anlamak	
	okumak	kulak	
	onaylamak2	onu anlamak	
	öğrenmek	**öğrenmek3**	
	salak	understand	
	sınıf	yanlış anlamak	
	sözlük	**yanlış2**	
	Türkçe	yapabilmek	
	uymak		
	zekâ		
anne	Cennet ayaklarının altında olan kişi	ailem	baba
		annem	cennet
		annemin yüzü	güven
	aile5	**arkadaş2**	hayat
	baba8	arkadaşım	huzur
	birlik	azar işitmek	melek
	cennet5	**baba9**	sevgi
	dayak	babam	şefkat
	güven	**beni doğuran kadın2**	yemek
	güzel	canının parçası olmak	
	hayat	cennet	
	huzur2	**çocuk2**	
	iyilik	değerli	
	koruyucu	düşünceli	
	kraliçe	düzen	
	melek2	ev	
	merhamet2	fedakârlık	
	sabırlı	güçlü	
	sevgi8	gülmek	
	şefkat2	Güneşim	
	teyze	**güven2**	
	yemek3	güzellik	
		hayat	
		her şeyim	
		huzur	
		kadın	
		kalp	
		kanatsız melek	
		kardeş	
		melek2	

		örgü yelek	
		sabırlı olmak	
		sarsılmaz	
		sevgi8	
		sıcaklık	
		sığınılacak	
		sırdaş	
		şefkat2	
		yaşama kaynağım	
		yemek2	
beyaz	araba	açık renk	boşluk
	aydınlık4	ak	bulut
	Beşiktaş2	barış	diş
	boşluk	bayrak	gelinlik
	bulut2	boşluk	iyilik
	bulutlar	**bulut3**	kar
	diş2	diş	kefen
	elbise	düğün	renk
	gelinlik	gelin	siyah
	güzellik	gelinlik	temiz
	huzur2	gerçekleşebilen hayal	
	ışık	gömlek	
	iyilik7	gül	
	kar	güvercin	
	kefen2	hiçlik	
	kırmızı beyaz Türkiye	iyilik	
	kıyafet	kağıt	
	nur3	**kar2**	
	renk	kefen	
	sabah	kendim	
	sadelik	kir	
	sessizlik	kuğu	
	siyah8	kuzu	
	temiz3	masumluk	
		melek	
		ölüm	
		özgürlük	
		renk3	
		saf4	
		saflık4	
		sevgi	
		siyah11	
		siyahın zıttı	
		temiz8	
		temizlik2	
bilgi	**anlamak2**	8.sınıf	beyin
	ansiklopedi	**akıl2**	bilgi edinmek
	Barış Özcan	**akıllı2**	ders
	belge	almak	kitap
	beyin	araştırma	kütüphane

	bilgi edinmek	arkadaşım	öğrenmek
	bilimkurgu filmi	balon	öğretmen
	birikim	**beyin3**	silgi
	cahillik	bilgi edinmek	zekâ
	ders	bilgilendirme	
	düşünce3	çalışma	
	ermişlik	derler	
	ezber	**ders3**	
	güç	eğitim	
	hayat	fen	
	ilim	hazine	
	ipucu	kalem	
	kitap4	karmaşıklık	
	kütüphane	katkı	
	okuma kitabı	kavram	
	öğrenim	**kitap7**	
	öğrenmek7	kütüphane	
	öğretmek	mesaj	
	öğretmen4	**okul3**	
	önderlik	okumak	
	örnek	öğrenme	
	silgi	**öğrenmek3**	
	teknoloji	öğretmen	
	Yusuf Kayaalp	önemli	
	zekâ5	silgi	
		soru	
		vermek	
		yarar	
		yeni bilgi öğrenmek	
		zekâ	
		zihin3	
	başlamak3	ayrılık	başlamak
	bitiş	**başlamak2**	ders
bitmek	çay	bir çiçeğin büyümesi	sevgi
	çıkmak	bir işin sonuna gelmek	son
	çok yorulmak	bir şeyin son bulması	sona ermek
	ders	bitkinin bitmesi	tükenmek
	finiş	bitter	
	harcamak	büyümek	
	işin sonu	ders	
	karamsarlık	**deyim2**	
	okul	gitmek	
	oyun	hapis	
	saygı	kıyamet	
	sevgi	okulun bitmesi	
	son5	**olayın son bulması2**	
	sona ermek	para	
	sonlanmak	paranın bitmesi	
	sonuna gelmek3	patates	
	tamamlamak	sevgi	

	tohum2	sınav	
	tükenmek6	son bulmak	
	tüy	**son3**	
	üzüntü	**sona ermek2**	
	yarış	sonu gelmek	
	yaşamak	süre	
	yorgun düşmek	**tükenmek8**	
	yorulmak2	tükenmişlik	
		umutsuzluk	
		veda	
		yemek2	
		yerden bitmek2	
		yiyeceğimin bitmesi	
		zaman2	
büyük	abla	**alan2**	Allah
	Allah2	**Allah3**	dev
	araba	babaannem	devasa
	Büyük İskender2	ben	geniş
	cami	büyümek	kocaman
	dağ	dedem	küçük
	dede3	dev	
	dev	**devasa2**	
	devasa2	evren	
	devler	fazla hacim	
	Dünya2	Fenerbahçe	
	ebe	**fil2**	
	Galatasaray3	gelişmek	
	geniş	geniş	
	insan	hatalar	
	kocaman	**İstanbul3**	
	küçük10	kainat	
	kütlece büyük	**kocaman3**	
	Osmanlı	**küçük18**	
	saygı	orta	
	sevgi	taş	
	sporcu	Türkiye	
	uçak	uzun	
	üstünlük	yaşam	
	yetişkin	yaşça büyük	
	zaferin büyük olması		
Çanakkale	abide	15 Temmuz	anıt
	Anafartalar	anıt	Atatürk
	anıt	**Anıtkabir2**	boğaz
	Atatürk2	**anıtlar2**	savaş
	Aynalı Çarşı2	**asker3**	şehit
	boğaz3	**Atatürk8**	şehitler
	Çanakkale cephesi	**boğaz2**	zafer
	direniş	Çanakkale Savaşı	
	fedakarlık	**gezi2**	
	geçilmez	gitmemek	

	kahraman	köprü	
	kan	**savaş13**	
	Kurtuluş Savaşı	**şehit5**	
	Osmanlı	şehitler anıtı	
	ölüm	**şehitler6**	
	savaş10	**şehitlerimiz3**	
	Seyit Onbaşı2	**Truva Atı2**	
	şehit9	vatan	
	şehitler5	**zafer2**	
	şehitlerimiz	zorluklar	
	türbeler		
	vatan		
	zafer4		
	araba	acı çekmek	asılmak
çekmek	**asılmak3**	**acı3**	çekmece
	asker	ağrı	dert çekmek
	bayrak	asılmak	fotoğraf çekmek
	benzemek	besmele	fotoğraf
	bırakmak	bir şeyi kendine doğru çekmek	halat
	bir şeyi asılmak	çekmece	ip çekmek
	çekmece3	çekmeceyi çekmek	ip
	dert çekmek2	çile	itmek
	dert4	çile çekmek	kopya
	fotoğraf çekmek	dert çekmek	
	fotoğraf3	fen dersi	
	halat4	fotoğraf çekmek	
	halay	**fotoğraf4**	
	ip çekmek	halat	
	ip2	**halat çekmek2**	
	itmek4	halat yarışı	
	ittirmek	halay çekmek	
	kader	ileri	
	kendine doğru kuvvet uygulama	ilgi çekmek	
	kılıç	ip çekmek	
	kopya	**ip4**	
	kuvvet uygulamak	**itmek8**	
	silah	itmenin tersi	
	yük	kalbin kalbe uyması	
	yük çekmek	kopya çekmek	
		kopya3	
		mıknatıs2	
		mıknatısla çekmek	
		sıkıntı	
		uzatmak	
		zorluk	

doğru	bana doğru gel.	açı	eğri
	benim yolum bana	**bilgi3**	insan
	doğru	Buse	tik
	bir çizgi	doğru parçası	yalan
	doğru konuşmak	doğru parçası	yanlış olmayan
	eğri büğrü	doğru yol	yanlış
	eğri2	düzgün	
	haklı	**eğri2**	
	hata	hayat	
	İbrahim Çelik	insan	
	insan	kabul edilen	
	iyi	karar	
	net	**matematik4**	
	okul	olumlu	
	onaylanmış	onaylamak	
	sınav	sayı	
	test	**soru3**	
	tik	soruları doğru	
	yalan2	cevaplamak	
	yamuk	tek	
	yanlış olmayan	**tik2**	
	yanlış20	üçgenler	
	yapmışsın	yalan	
	yol	yanıt	
		yanlış	
		yanlış olmayan	
		yanlış15	
		yeşil2	
		zorluk	
dün	**bugün12**	akşam	bugün
	eski	**anı2**	eski
	geçecek	**bugün7**	geçen zaman
	geçen zaman	**bugünden önceki gün3**	geçmiş
	geçmiş10	bugünün öncesi	gün
	geçmişte kalan	dua	önce
	gelecek	eski	yarın
	gün	eskide kalan	yemek
	okul2	geçen zaman	zaman
	önce	**geçmiş9**	
	pişmanlık	**geçmiş zaman3**	
	sabah	geri kalmış	
	yarın5	**gün3**	
	yaşanmışlık2	hafta	
	yemek	hatırlanmamak	
	yurt	önce	
	zaman	sıkıcı	
		sinir	
		tarihi	
		unutulmak	

		yarın5	
		yaşadığım anılar	
		yemek	
		zaman	
etmek	başarmak	bir şeyi bir şeye	bulmak
	bir şeyden sorumlu	geçirmek	ekmek
	olmak	bulmak	eylemek
	bitmek	dans etmek	kılmak
	bulmak2	dar etmek	yapmak
	dua etmek	davranış	yardım etmek
	ekmek	ekmek	
	etli ekmek	**eylemek4**	
	etmemek	fiil	
	eylem	halletmek	
	eylemek2	hareket	
	faaliyet göstermek	ikna	
	gelişmek	itiraf	
	hayal etmek	iyilik	
	iş	iyilik etmek	
	iş görmek	kavga	
	kabul	kavga etmek	
	kılmak	kılmak	
	olmak4	**merhamet2**	
	onay	teklif etmek	
	sevmek	teşekkür etmek	
	tutmak	**yapmak10**	
	uygulamak	yardım	
	yap	**yardım etmek2**	
	yapmak10		
	yardım etmek		
ev	abi	**aile5**	aile
	aile9	aileyi oluşturan yer	çatı
	apartman	**aitlik2**	hayat
	barınak2	anne	kapı
	beyt	**annem2**	sıcak
	birlik	**babam2**	sıcaklık
	çatı	barınma	uyku
	Demirci	bina	yaşam
	ev halkı2	çatı	yuva
	hapis	çimento	
	hayat	çocuk odası	
	huzur bulunan yer	dinlenme	
	kaos	dört duvar	
	kapı	sadece dört duvarı olan	
	koltuk	yer	
	komşu	değil	
	kulübe	ev resmi	
	mutfak	gidilmesi gereken yer	
	mutluluk	güven	
	müstakil	hayat	

	oturmak	**huzur2**	
	özgür ortam2	**insan3**	
	peder	insanların yaşadığı yer	
	sıcak	kapı	
	sıcaklık	ocak	
	sohbet	oda	
	uyku	odam	
	yaşam	pencere	
	yatmak	rahat	
	yurt2	sıcak bir ortam	
	yuva4	**sıcak3**	
	yuvamız	sıcaklık	
		sığınak	
		tuğla	
		uyku	
		uyumak	
		yapı	
		yaşam	
		yaşam alanı2	
		yaşam yeri	
		yaşanılan yer	
		yetimhane	
		yuva4	
farklı	aynı olmayan	farklı dünyaların	aynı olmayan
	aynı12	insanları	aynı
	ayrı	ayırt edici	ayrı
	ayrımcılık	aynı olmayan	benzersiz
	benzersiz	**aynı15**	değişik
	benzersiz olmak	**ayrı2**	insan
	cinsiyet	bakış açısı	özel
	çeşit3	**benzersiz2**	tür
	çocuk	çeşitli	
	değişik3	**değişik7**	
	dışlanmış	eşsiz	
	Dünya	hayatlar	
	düşünce2	ilerisi	
	grup dışı	**insan3**	
	his	karşılaştırma	
	ırk	kıyafet	
	insan	kıyafetler	
	karışık	kişi	
	model	kişilik	
	mülteci	neşe	
	özel	özel	
	rastgele	özellik	
	siyahi	**renk2**	
	tip	renkler	
	tür2	sayı	
	üstünlük	tür	
		yaşam tarzı	
		yollar	

	bilinmeyen	avukatlık	bilinmeyen
	bilinmezlik	beklemek	düşünce
gelecek	büyümek	bilinmeyen	hayal
	değişik	bilmece	ileri zaman
	düşünce	bilmediğimiz zaman	kaygı
	düşünmek2	bugünün sonrası	para
	gaip	düşünce	yarın
	geçmiş9	**endişe2**	zaman
	gelecek kaygısı	farklı şeyler	
	gidecek	**geçmiş8**	
	hayal	gelecekteki yaşam	
	ileri görüşlü	güzel günler	
	ileri zaman	güzel süreç	
	ileriki hayat	**hayal kurmak2**	
	iş2	**hayal3**	
	kaygı	**hayaller2**	
	para	**hayat2**	
	PMYO	ileri zaman	
	robot	ilerideki hayatım	
	sonraki zaman	kariyer	
	tarih	kaygı	
	teknoloji	Kerem Aktürkoğlu	
	uçan araba	meslek	
	umut2	para	
	uzay	saat	
	üniversite	**savcı2**	
	yarın	stres	
	yaşanacak	yarın	
	yaşanacak günler	yaşam	
	YKS	yaşantı	
	zaman4	yeni şeyler	
		yok	
		zaman3	
		zorluk	
	adım atmak2	adım atmak	adım atmak
	bir yer	besmele	çıkmak
girmek	**çıkmak10**	bulunmak	eve girmek
	deneme	**çıkmak8**	içeri girmek
	ders	**eve girmek2**	kapı
	ev	giymek	okul
	eve girmek	**içeri girmek2**	sınav
	Fenerbahçe	içerisi	
	geçmek	kabul görmek	
	giriş	**kapı2**	
	giriş yapmak	katılmak	
	gitmek	markete girmek	
	hesaplamak	okul	
	içeri girmek	okula girdim	
	kapı	olay	
		risk	

	kapıdan içeri girmek2	rüyaya girmek	
	kulüp	**sınav8**	
	mekan	sınava girdim	
	moda girmek	**sınava girmek2**	
	oda	uğraşmak	
	okul	vakit geçirmek	
	oyuna girmek	yeni yaş	
	sınav	yeni yıl	
	süre		
	topluluk		
	tünel		
	Allah2	**Allah2**	Allah
	ay2	**bulut15**	bulut
gök	bayrak	**bulutlar2**	bulutlar
	bulut6	gökkuşağı	gökkuşağı
	bulutlar	Göktürk	gökyüzü
	ermemiş meyve2	**gökyüzü4**	Güneş
	gök gürültüsü	**Güneş3**	hava
	gök vatan	güzellik	mavi
	gökkuşağı	**hava5**	uzay
	Göktürk alfabesi	**huzur2**	yer
	gökyüzü4	**istikbâl2**	
	Güneş	karanlık	
	hava6	kuşlar	
	kubbe	manzara	
	mavi5	mavi vatan	
	model	**mavi11**	
	olgunlaşmamış	olgunlaşmamış meyve	
	sema	tepe	
	sonsuzluk	**uzay2**	
	Tanrı	yağmur	
	Türk	yemek	
	uzay	**yer2**	
	vatan	yukarısı	
	yer		
	yıldız4		
	“Hatay benim şahsi meselemdir.”	acı	deprem
		Antakya	dürüm
Hatay	**Atatürk2**	Antalya	künefe
	deniz	**aşiret2**	şehir
	deprem14	**deprem20**	üzüntü
	döner2	doğu	
	dürüm11	Dörtyol	
	Fransa	**dürüm11**	
	Hatay Spor	**Hatay dürüm2**	
	hüzün2	**il2**	
	İskenderun	**künefe4**	
	künefe7	**Kürt2**	

	pişmaniye	**memleket2**	
	soslu döner	Suriye	
	soslu dürüm	şehir	
	şehir2	üzüntü	
	şive	yok olan aileler	
	tavuk dürüm		
	üzüntü		
	zurna		
hayat	ailem	acı	anne
	Allah	ad	imtihan
	anlam	aile	ölüm
	anne2	anne	ömür
	annem	boşa zaman	sınav
	arkadaş	çaba	su
	bıktığım	çile	yaşam
	bugün	değer	yaşamak
	gerçekler	doğduğun ev kaderindir	
	iki kapılı han	döngü	
	imtihan	**dünya2**	
	kader	eğlence	
	memat	geçmek	
	mutluluk2	hayat bayram olsa	
	ölüm5	hayat bilgisi	
	ömür2	her şey	
	sınav2	hızlı	
	su2	imtihan	
	şahadet2	kısa çigi	
	yalan	öfke	
	yaşam14	**ölüm5**	
	yaşamak	**ömür5**	
	yemek yeme	seneler	
	zor bir sınav	**sınav2**	
	zorluklar	su	
		yaşam15	
		yaşamak2	
		yaşanmışlıklar	
		yaşantı	
		zaman	
İstanbul	“Geldikleri gibi giderler.”	Ali Samiyen	boğaz
	Arap	amcam	büyük
	Beşiktaş	aşk şehri	deniz
	boğaz4	Ayasofya Camii	Fatih Sultan Mehmet
	büyük	başkent	Galata Kulesi
	darbe	**boğaz6**	Galatasaray
	deniz	büyük şehir	kalabalık
	Fatih Sultan Mehmet7	**büyük3**	Kız Kulesi
	Fenerbahçe	cami	köprü
	fetih	cinayetle	Rams Park
	Galata Kulesi3	**deniz3**	şehir
		Fatih Sultan Mehmet	

	Galatasaray	**Galata Kulesi3**	
	gelişmiş	**Galatasaray2**	
	gürültü	Gökhan Türkmen	
	güzel	güzel yerler	
	kalabalık3	**kalabalık6**	
	Kız Kulesi2	**Kız Kulesi6**	
	köprü3	**köprü4**	
	Kurtlar Vadisi	martı	
	nüfus yoğunluğu	Mimar Sinan	
	okul	Neyleyim İstanbul'u	
	Rams Park	Orhan Veli	
	Sultan Ahmet	pahalılık	
	sultanlık	Rams Park	
	Süleyman Çakır	sevdiğim bir insan	
	şehir2	sokaklar	
	şike	şarkı	
	tarih2	**şehir2**	
	topluluk	şiir	
	vapur	Taksim Meydanı	
	Yıldırım Bayezid	teşbih	
		zengin insanlar	
	almak2	**almak2**	almak
	arzu etmek	arz etmek	çaba
istemek	bayan	arzu	elde etmek
	beğenmek	arzulamak	ihtiyaç
	bir şey	balon	istek
	borç	çaba	istememek
	canı çekmek	**çiçek2**	kız istemek
	çaba	çok saymak	para
	dilemek	ekmek	rica etmek
	dilenmek	elde etmek	vermek
	durum	eşya	
	düşünmek	hedef	
	elde etmek	**ihtiyaç2**	
	hayal etmek	istek	
	ihtiyacı olmak	istememek	
	ihtiyaç3	kıyafet	
	istek2	**kız2**	
	istekli	**kız istemek5**	
	istememek	mucize	
	kadın	mutluluk	
	kız isteme merasimi	okumak	
	kız istemek	onu istemek	
	kız2	oyuncak	
	merak etmek	özenmek	
	para2	para	
	polis	**rica etmek5**	
	rica etmek	**rica2**	
	şampiyonluk	telefon istemek	
	talep etmek	telefon saati istemek	

	vermek2	üniversiteyi kazanmak	
	yapmak2	vermek	
	yemek	yardım	
	abla	adalet	anne
	anne3	adaletsizlik	annem
kadın	**annem2**	**anne6**	aşk
	aşk2	annem	baş tacı
	baş tacı	aşk	cinayet
	cinayet	ayaklarının üstünde	cinsiyet
	cinsiyet5	durmak	değerli
	çocuk	azimli	kız
	değerli	**baş tacı2**	şiddet
	dokunulmaz	başarı	
	Dünya	**cinayet4**	
	el kalkmaz	cinsiyet	
	erkek6	**çiçek4**	
	eş	değerli insan	
	eşitlik	**değerli3**	
	geveze	dokunulmazlık hakkı	
	güçlü	dünyadaki en güzel şey	
	hayal kurdurtan	dünyayı ayakta tutan	
	insan	ezilmek	
	İstanbul Sözleşmesi	**güç2**	
	kapanmak	**güçlü5**	
	kardeş	güzel	
	kıymetli	güzel insan	
	kız2	hayatın anlamı	
	kötülük	her şey	
	kutsal	ikbal	
	manipüle	**kadın cinayetleri3**	
	masumluk	kırılgan	
	melek	kız	
	saygı	küçümsemek	
	şiddet	ölüm	
	Türkiye	önemsenmeyen	
	yalancı	şefkat	
		şiddet6	
		temiz kalpli	
		ülkemizde korumasız olan	
		zayıf	
	aç	“Bir beyaz kağıda her şey	ağaç
	ağaç4	yazılabilir senden başka”	beyaz
kağıt	**beyaz2**	ağaç kesmek	kalem
	boşluk	**ağaç4**	kesmek
	boyamak	anlaşılmak istemek	mektup
	çizgi	atık	ödev
	düşünce	**beyaz bir sayfa2**	para
	ferman	**beyaz6**	sınav
	geri dönüşüm	boş	yazı

	istek	çizmek	yazmak
	kalem9	ders çalışmak	
	kesmek	fotokopi makinesi	
	kitap	helva	
	makas4	**kalem4**	
	mektup	kesmek	
	origami	madde	
	ödev	mektup	
	para	okumak	
	sınav2	ödev	
	silgi	**para2**	
	siyaset	psikoloji	
	taş3	**resim2**	
	toplayıcı	sayfa	
	yazı yazmak	**sınav6**	
	yazı6	söz uçar yazı kalır	
	yazmak2	şiir	
		uçak	
		yazı4	
		yazmak3	
	başarı	arkadaşlarını geçmek	başarı
	dost	**başarı7**	galibiyet
kazanmak	Dünya	başarmak	kaybetmek
	ego	**başarmak2**	kupa
	elde etmek	**galibiyet2**	oyun
	futbol3	galip	para
	Galatasaray	guru	sevinç
	galibiyet	**hırs2**	sınav
	kaybetmek7	karakter	yarış
	keş	**kaybetmek8**	zafer
	kripto	**kupa3**	
	kupa3	madalya	
	maç	mavi	
	Moto Gp yarışları	mutlu olmak	
	mutluluk3	oyun	
	mücadele	**ödül2**	
	oyun	övünmek	
	para3	**para3**	
	sevinç2	piyango	
	sınav	sarı	
	sonuç	**sevinç4**	
	şans	**sınav3**	
	Toprak	sınavı kazanmak	
	Razgatlıoğlu2	süper lig	
	win almak	Türkiye	
	winner	voleybol	
	yarış2	yarış	
	yemek	**zafer2**	
	zafer		

kırmızı	**al3**	al	al
	araba	asalet	aşk
	aşk	**asil3**	bayrak
	balık	**aşk2**	beyaz
	bayrağımız	**ateş3**	domates
	bayrağımızın rengi	**bayrak6**	Galatasaray
	bayrak3	**beyaz2**	ışık
	beyaz4	çekici	kalp
	çizgi	çilek	kan
	domates	domates	sarı
	elma	**dudak3**	
	et	en sevdiğim renk	
	ev	Galatasaray	
	Galatasaray4	gözlük	
	ışık	**gül3**	
	kalp	heyecan	
	kan11	ışık	
	kırmızı beyaz en büyük Türkiye	imam hatip	
		kalp	
		kan10	
	mavi2	karizma	
	mutluluk	kıyafet	
	pembe	kuşak	
	sarı5	para	
	sevmem	renk	
	şehit	romantizm	
	tehlike	**ruj4**	
	vahşet2	sarı	
		sevgi2	
		Türk bayrağı3	
		vatan	
		yanak	
		yangın	
kış	araba	aşk mevsimi	beyaz
	ayaz	atkı	kar
	beyaz örtü	**beyaz2**	soğuk
	beyaz3	bir kış masalı	yaz
	kalın kıyafet	gece	
	kar26	hastalık	
	mevsim	**huzur2**	
	Pubg	**kahverengi2**	
	Pubg kış modları	kalın giysiler	
	sevmediği	kar yağması	
	soğuk13	**kar18**	
	yaz6	karanlık	
		kardan adam2	
		kestane	
		krem rengi	
		loş hava	
		mont	

		mont2	
		sakinlik	
		sıcak çikolata	
		sıcak içecekler	
		sisli hava	
		soğuk hava	
		soğuk12	
		yağmur2	
		yaz4	
mavi	arkadaşlık	A101	deniz
	ay	bulut	gökyüzü
	beyaz	bulutlar	marka
	bordo	buz	renk
	çok	**deniz8**	su
	deniz7	dostluk	
	doğa	dosya	
	gala	elbise	
	gök2	**gökyüzü21**	
	gökyüzü12	göz	
	hava	göz rengi	
	heyecan	iç huzur	
	Kasımpaşa	**kıyafet2**	
	kırmızı2	lacivert	
	kıyafet mağazası	logo	
	marka	**marka6**	
	okyanus2	**renk2**	
	oyun	sakinlik	
	özgürlük	silgi	
	renk2	soğuk	
	saflık	**su2**	
	samimiyet	sweat shirt	
	sarı	şiir defteri	
	severim	uğur	
	su		
	temizlik		
	uçak		
	ufuk		
	Yamaha		
	Yeşil		
mor	ahtapot	acı	patlıcan
	altın	ben	renk
	araba	bezmiş	
	çiçek4	dayak yemek	
	çok	dostluk	
	eflatun	**elbise3**	
	el	göz altı	
	Emre Mor2	**Hande Yener2**	
	favori	izler	
	futbolcu	kalem	
	güzel	kelebek	

	Hindistan	koyu renk	
	karamsarlık	lahana	
	kazak	lale	
	kesik	lavanta	
	kız	matematik sınavı	
	kız kardeş	mor renk sana yakıştı	
	led	müzik	
	morarmak	ölüm	
	Morpa Kampüs	**patlıcan7**	
	pancar	**renk6**	
	patlıcan2	sempatik	
	pembe4	sevdiğim renk	
	renk3	sıkılmak	
	saç	sweet shirt	
	severim	şans	
	siyah	şiddet	
	sümbül	tarih	
	SZG(e-spor takımı)3	tişört	
	takım	turp	
	turuncu	uçurtma	
	yeşil	uyum	
		üzüm2	
		yaralar	
oyun	arkadaş	arkadaş	arkadaş
	bilgisayar3	Barbie	bilgisayar
	Brawl Stars4	bebek	Brawl Stars
	çocukluk	bilgisayar	çocukluk
	eğlence8	**Brawl Stars2**	eğlence
	Firel	**çocuk4**	Pubg
	futbol5	**çocuklar3**	saklambaç
	game	çocukluğum	telefon
	hırs	**çocukluk3**	
	ip atlama	**eğlence5**	
	Legand of legands	entrika	
	masa tenisi	etkinlik	
	Minecraft2	evcilik	
	online oyunlar	Fenerbahçe	
	oynamak3	hayat	
	oyuncu	kaos	
	para	kavga	
	Pubg5	**kazanmak2**	
	saklambaç	konsol	
	taş	körebe	
	telefon	Lol(oyun)	
	Volarant3	mahalle oyunları	
	Worthunder	**oynamak2**	
	zevk2	oyun bahçesi	
	zor2	park	
		Platin Cafe	
		PS	

		Pubg	
		saklambaç4	
		sokak	
		telefon2	
		top	
		voleybol3	
	akşam8	**akşam4**	akşam
	aydınlık2	**alarm2**	gün doğumu
sabah	**ezan2**	buluşma	Güneş
	gazete2	çay	horoz
	good morning	çikolatalı ekmek	kahvaltı
	gün	dinginlik	namaz
	gün doğumu3	erken	okul
	Güneş8	**erken kalkmak2**	uyanmak
	Güneşim	**gün doğumu2**	
	haber2	gün ışığı	
	horoz	**gündüz2**	
	iş	**Güneş11**	
	kahvaltı6	Güneşin doğuşu	
	namaz3	horoz	
	okul3	**kahvaltı3**	
	soğuk	kahve	
	uyanamamak	namaz	
	uyanmak2	**okul8**	
	uyku2	**okula gitmek2**	
	yeni bir gün	**olmadan2**	
	yorgunluk	serin hava	
		servis2	
		uyanmak6	
		uykusuzluk	
		yatak	
	acı	Allah	anne
	anne	anne	annem
sabır	annem	**annem2**	beklemek
	arkadaş	**annemin sabır çekmesi2**	bekleyiş
	beklemek8	**babam3**	ben
	bekleyiş	**beklemek4**	dayanmak
	ben	bekleyiş	oruç
	cenaze	ben	sabır taşı
	dayanmak	bir yere kadar	sınanmak
	ders	**dayanmak3**	tahammül
	hayat	dinç	taş
	Hz. Muhammed	Faruk	
	mahpus	Hamza	
	nasihat	Hz.Eyüp	
	nefsimiz	iç çekmek	
	okul2	**İftehar Hoca2**	
	oruç	İnce Memed	
	pepe	katlanabilmek	
	peygamber sabrı	kazanmak	

	peygamber2	kendini yatıştırmak	
	sabır taşı	mahpus	
	sabırlı olmak2	**oruç3**	
	sabretmek2	Ruba	
	sakinlik	sabır sınamak	
	selamet2	**sabır taşı2**	
	sınanmak	Sabri dayı	
	tahammül2	sakin	
	taş	sıkıntı	
	telefon	sınanmak	
	tesbih	sinir	
		sinir olmak	
		sonu güzelliktir	
		susmak	
		sükûnet	
		tahammül	
		taş	
		tövbe	
		Yaşar Kemal	
	aşk	abim	Fenerbahçe
	Borussia Dortmund	arı	Galatasaray
sarı	Cimbom	**ayçiçeği2**	Güneş
	çiçek	bal	ışık
	Ensar Ersöz	canlılık	kırmızı
	Fenerbahçe4	cıvıl cıvıl	lacivert
	Galatasaray7	**civciv10**	renk
	Güneş7	eğlence	
	ışık	Elmas	
	İcardi	Fenerbahçe	
	incelik	**Galatasaray5**	
	kanarya	gül	
	kavun	**Güneş13**	
	kırmızı şampiyon	ışık	
	cimbom	**kırmızı6**	
	kırmızı10	lacivert	
	lacivert5	limon	
	mavi2	melek	
	neşe	**papatya3**	
	ördek	renk	
	parlak	sarışın	
	renk	Sezen Aksu	
	sabır	sonbahar	
	yaprak	trafik	
		yaz	
	aile	aile	aile
	anne2	ailem	anne
sevmek	araba	anlamak	aşk
	arkadaş	anne	beğenmek
	aşk10	**aşk9**	kalp

	beğenmek	bağlanmak	nefret etmek
	beklemek	**beğenmek3**	sevgi
	Beşiktaş2	beyaz	sevilmek
	bir şeye değer verme	bir şeyin hoşuna gitmesi	sevilmemek
	Fenerbahçe	çıkarsızca önemsemek	sevmemek
	Galatasaray	çok sevmek	
	hata	değer vermek	
	insan	duygu	
	kalp3	futbolcu	
	kedi	güzel bir duygu	
	motor	hayvanlar	
	nefret etmek	heyecan	
	Pubg	**hoşlanmak3**	
	Quaresma	hoşlantı	
	sevgi	içi içine sığmamak	
	sevgili	ilgi göstermek	
	sevilmek4	inanç	
	sevilmemek	kalp	
	sevmemek	karnımızda kelebekler	
	sırılsıklam	uçuş-	
	Trabzonspor	ması	
	tutku	kırmak	
	tutulmak	kırmızı	
	üzüntü	kişi	
	yenik düşmek	nefret etmek	
		önemsemek	
		saygı	
		sevgi4	
		sevilmek4	
		sevilmemek	
		sevmemek	
		yemek	
	Adana	Adana	Adana
	ateş2	ağustos	ateş
sıcak	banyo	aile	ev
	bungunluk	annem	Güneş
	çay3	ateş	kahve
	çöl	buhar	soğuk
	ev	bunaltıcı	su
	Güneş7	cana yakın	terlemek
	ısı	çiçekler	termometre
	kahve	deniz	yaz
	kanlı	**ev2**	
	kırmızı	**Güneş5**	
	motor	hava	
	oyun	ılık	
	sahil	ısınmak	
	soğuk10	içecek	
	su	**kahve2**	
	terlemek	kalorifer	

	termometre	kalp	
	yanık	kestane	
	yanmak2	kümes	
	yaz yağmurları	salep	
	yaz6	sıcak kanlı	
		soba2	
		soğuk7	
		su	
		ter	
		terlemek2	
		termometre	
		turuncu	
		vantilatör	
		yaz günleri	
		yaz12	
		yemek	
		yuva	
	akşam	akşam	akşam
	asalet	asalet	asalet
siyah	**Beşiktaş5**	asil	Beşiktaş
	beyaz12	asil renk	beyaz
	beyazın zıttı	**ben2**	gece
	duygusuz	**Beşiktaş2**	kara
	gece6	**beyaz4**	karamsarlık
	insan2	bıkkınlık	karanlık
	kara	bitmiş umutlar	ölüm
	karamsarlık4	**boşluk2**	yalnızlık
	karanlık6	böcek	
	ölüm	cenaze	
	savaş	deniz	
	umutsuzluk	depresyon	
	yalnızlık2	duygusuzluk	
	zenci	elbise	
		gece4	
		göz3	
		kalp	
		kara2	
		karamsar	
		karamsarlık4	
		karanlık6	
		kırgınlık	
		kıyafet2	
		kirli	
		koyu	
		koyu renk	
		kötü enerji	
		kötülük	
		kumral	
		ölüm2	
		renk	

		Ronaldo saç **sevdiğim renk2** silgi uyku yalnızlık	
söz	asker bir şeyi yapacağımız dair garanti vermek dinlemek **dizi9** film **güven2** ihanet kelime Keşanlı **laf2** **namus2** olmak onur savaş savaşçı ses silah Söz dizisi söz vermek tanık gösterme **tutmak2** tutulması gereken şey **vermek2** **yalan4** Yavuz Karasu yemin etmek **yemin3**	ant babam **cümle2** **dizi13** **film3** güven güvenirlilik istihbarat **kelime3** korkaklık mermi müzik **namus2** **nişan3** sır söylemek söylenmek Söz dizisi **söz vermek2** sözcü sözünde durmak tutmak tutulmayan vaat vatan verilen sözler tutulmadı vermek yemin etmek **yemin5**	dizi film güven kelime namus Söz dizisi söz vermek tutmak vermek yemin etmek yemin
Trabzon	1(bir) yıldız **61(2)** **Bakasetas2** balık **bordo mavi3** Cristian Baroni **çay2** deniz ezik Fenerbahçe **futbol2** Hami Mandıralı hamsi avcısı Fred hamsi tuttum **hamsi15**	balık bayrak **çay9** **çikolata2** dağ fındık hamsi tava **hamsi7** **Karadeniz7** Kerem Aktürkoğlu kolbastı kuymak Ordu orman Rize	balık çay hamsi Karadeniz spor takım Trabzonspor yağmur

	hamsispor	sıla	
	Karadeniz2	spor	
	Oflu hoca2	şarkılar	
	Osai Samuel	**şive3**	
	Rum İmparatorluğu	takım	
	Sofyan Amrabat	**Trabzon burması2**	
	spor	**Trabzon hurması2**	
	takım2	**Trabzonspor5**	
	Trabzonspor5	**yağmur3**	
	uşaklar	yenilgi	
	yağmur2	yeşil	
		yeşillik	
toprak	**ağaç2**	**ağaç5**	ağaç
	ay	ağaç dikmek	bitki
	bereket	**bitki6**	kahverengi
	bitki2	bitkiler	ölüm
	çamur	çiçek	taş
	çınar	doğmak	toprak kokusu
	doğal	fasulye	vatan
	element	**fidan3**	yağmur
	eski toprak	güm güm	
	fedakârlık	**hava3**	
	Güneş	insan	
	hayvancılık	**kahverengi7**	
	insanlar	kan	
	kahverengi2	**koku2**	
	kaya	köstebek	
	koku	ot	
	meyve	**ölüm2**	
	nimet	Rahime2	
	Osmanlı	sahil	
	İmparatorluğu	solucan	
	ölü	**su5**	
	ölüler	şehitlerimiz	
	ölüm2	**taş2**	
	Razgatlıoğlu	tohum	
	savaş	toprak kokusu	
	siyah	Van	
	soğuk	**vatan3**	
	tarım2	**yağmur2**	
	taş	yaratılmak	
	toprak kokusu	**yer2**	
	Türkiye		
	vatan sevgisi		
	vatan6		
	yağmur2		
	yaratılış2		
	yaşam3		
	zemin		

turuncu	ablam	annem	havuç
	Adanaspor	ateş	mandalina
	değersiz	ay	portakal
	Emrecan Önal	canlılık	renk
	en sevdiğim renk	çöl	
	Gizem Hoca	deniz	
	Güneş3	enerji	
	havuç6	Galatasaray	
	iğrenç	gül	
	insan	**gün batımı2**	
	ip	**havuç4**	
	kahve	Havva	
	kalem	içecek	
	lamba	iştah	
	lav	kızıl	
	mandalina3	kızıl saç	
	portakal7	**mandalina5**	
	renk4	Melih Tuna	
	sevgisiz	nar	
	taze	**portakal13**	
	traktör	**renk3**	
	Tugay Gök	resim	
	turuncu araba	sıcak	
	uç kutusu	sıra	
		Soma	
		sonbahar	
		şurup2	
		Tuğba	
		yansıma	
		yaprak	
uzak	aile	3391 km	gurbet
	Ankara	apartman	hasret
	Aydın	babam	ırak
	Demirci	Fransa	ilerisi
	Doğu	gelecek	İstanbul
	Dünya	Göksel	mesafe
	ev	göz	özlem
	gurbet2	gurbet	yakın olmayan
	Hakkari2	**hasret2**	yakın
	hasret	**ırak2**	
	ırak3	ilerisi	
	ilerisi	İstanbul	
	İstanbul	Kars	
	kıyamet	km	
	memleket	**mesafe10**	
	mesafe2	**özlem2**	
	özlem2	şehir	
	Paris	uzak diyar	
	Uzak Doğu	veda	
	uzak yollar	yakın olmayan	

	uzay	**yakın14**	
	ülke	yıldızlar	
	yakın olmayan	**yol3**	
	yakın15	yollar	
	yurt dışı	zor	
üç	Allah'ın hakkı üçtür	Allah'ın hakkı üçtür	Allah'ın hakkı
	Afyon	3 ama 2 harfli	üçtür
	Amrabat	arkadaş grubu	beş
	arkadaş2	beş	Beşiktaş
	asker	Beşiktaş	dört
	beş3	buçuk	Fenerbahçe
	Beşiktaş	çarşamba	iki
	bir	çocuk şarkısı	ikiden sonra gelen
	deyim	deneme	sayı
	diş	**dört2**	üçgen
	dört3	edebiyat	
	dörtten önce gelen	evli	
	Fenerbahçe3	**Fenerbahçe3**	
	futbolcu	güçlü olmak	
	iki5	iki	
	ikiden sonra gelen	ikiden sonra gelen	
	kağıtçı	kalp	
	on	kardeş	
	öğün	**kardeşlerim2**	
	Posedion'un mızrağı	köpek balığı	
	Querasma	para	
	sayı5	parmak	
	silahşorlar	pas	
	tek sayı	**rakam5**	
	Trabzonspor	sarı	
	üçgen	**sayı8**	
		sayılar	
		saymak	
		taş-kâğıt-makas	
		tek	
		uç	
		uğurlu sayım4	
		üçgen	
Van	Afganlar	dayım	Doğu
	canavar4	deprem	göl
	Doğu	doğu tarafı	kedi
	Doğu Anadolu	**Doğu5**	Kürt
	göl13	Elazığ	otlu peynir
	Hakkari	farklı renk	soğuk
	İngilizce sayı	**göl9**	Van Gölü
	kar2	il	canavarı
	kedi7	**kedi13**	Van Gölü
	Kürt	Kürt	Van kedisi
	otlu peynir2	Miran	
	PKK	ortaokul öğretmenim	

	soğuk4	otlu peynir	
	Şırnak	öğretmen	
	tuz2	**soğuk2**	
	Van Gölü canavarı	şehir	
	Van Gölü5	uzak	
	Van kedisi2	vadi	
		Van Gölü canavarı	
		Van Gölü4	
		Van kedisi6	
		yol	
	3 yanlış 1 doğru	3 yanlış 1 doğru	3 yanlış 1 doğru
	boşluk	anlamak	deneme
yanlış	çatal	anlaşılma	doğru olmayan
	deneme	çarpı	doğru
	doğru olmayan	davranış	düşünce
	doğru21	deneme	hata
	düşünce	doğru olmayan	sınav
	hata3	**doğru22**	soru
	insanlar	doğrunun tersi	test
	karar2	duygu	yalan
	kitap	düşünce	
	sınav	hata yapmak	
	soru	**hata4**	
	suç	hayal kırıklığı	
	tekrar	hayat	
	test	**kırmızı2**	
	yalan2	**sınav3**	
	yalnış	soru	
	yol	test	
		üzüntü	
		yalan	
		yalnız2	
		yapılmaması gereken	
		zaman2	
	CR7	7.sınıf	Cristiano Ronaldo
yedi	**Cristiano Ronaldo10**	altıdan sonra gelen	Kerem
	cüceler	bir hafta	Aktürkoğlu
	dokuz	**Cristiano Ronaldo3**	kırk dokuz
	Dos Santos Eviero	cuma	matematik
	Ferdi Kadıoğlu2	cumartesi	sayı
	hafta2	çocuk	sekiz
	ilkokul	elma	şans
	kedi	eylül	yaş
	Kerem Aktürkoğlu2	f harfi	yemek
	kırk dokuz	Fenerbahçe	
	kokoreç	**Kerem Aktürkoğlu3**	
	kumar	kırk dokuz	
	matematik	**matematik2**	
	Messi	mavi	
	Real Madrid	milyon dolar	

	saçmalık	**perşembe4**	
	sayı3	**rakam4**	
	sekiz8	salı	
	Star Wars	**sayı5**	
	şans	sayılar	
	yaş	**sekiz3**	
	yedi başlı yılan	şans	
	yemedi2	uğur	
	yemek3	uğurlu sayım	
	yetmiş2	yaş	
		yedi cüceler	
		yemek yedi	
		yemek yemek	
		yemek4	
	ağaç2	**ağaç9**	ağaç
	beyaz	annemin en sevdiği renk	çim
yeşil	boya	arkadaşım	çimen
	brokoli	Asiye	doğa
	Bursaspor2	biber	orman
	çiçek	**bitki2**	ot
	çim2	**bitkiler2**	renk
	çimen5	çim	yaprak
	çimenler	**çimen4**	
	diyar	**çimler2**	
	doğa3	**doğa6**	
	doğallık	ela göz	
	elma	en sevdiğim renk	
	Fenerbahçe	en sevmediğim renk	
	Furkan Yaman2	ferahlık	
	gözler2	göz rengi	
	ışık	**göz2**	
	inek	hava	
	İslâm	huzur	
	karpuz	mandalina	
	Milli İstihbarat Teşkilatı	marul	
	mor	mavi	
	orman3	maydanoz	
	ot2	Mehmet	
	renk	oksijen	
	sarı	**orman7**	
	sarı mavi karışımı	ot	
	sebze2	**renk2**	
	severim	Shrek	
	siyah	yaprak	
	taze	yedi	
	trafik lambası	yeşillik	
	turkuaz	**yonca2**	
	uzaylı		
	yaprak		
	yosun		

yumuşak	anne şefkati	ayıcık	beyaz
	beyaz	babaannemin elleri	pamuk
	beyefendi	beyaz	sert olmayan
	hisler	beyaz renkli hayvanlar	sert
	kalp	ekmek	sünger
	kıyafet	eller	yastık
	mont	gevşemek	yatak
	motor koltuğu	iyilik	
	pamuk helva	jelibon	
	pamuk9	kalp	
	rahatlama	koltuk	
	rahatlık2	**oyuncak ayı2**	
	sakinlik	**pamuk11**	
	sert olmayan	Pamukkale	
	sert8	pelüş bebek	
	sünger	**pelüş2**	
	tüy	pofunduk	
	yastık9	puf	
	yatak2	**rahat2**	
	yorgan	saçlar	
	yumuşak g	sert olmayan	
	yürek2	**sert4**	
		sünger2	
		şeker	
		tatlı his	
		traverten	
		yastık8	
		yatak2	
		yumak	
		Yumoş deterjan	
		yumoş2	
		yün	
zaman	ahiret	akış	dakika
	araba	bitiş	geçmiş
	ay	boş	hayat
	beklemek	**dakika3**	kronometre
	çağ	değeri bilinmeli	saat
	dakika2	geçmek bilmemek	saniye
	geçmiş zaman	**geçmek3**	süre
	geçmiş2	**geçmiş2**	tarih
	gelecek2	hayat	vakit
	güç	**hızlı4**	yaş
	hayat5	**kayıp2**	yaşam
	her şeyin ilacı	kronometre	
	kabir	okul	
	kader	ömür	
	keskin bir bıçak	rakam	
	kronometre	**saat13**	
	motor sürmek	**saniye2**	
	nehir	sınav	

saat9	son bulmak
saniye3	**süre5**
su	süreç
süre2	tarih
tarih	**vakit8**
vakit3	yaş
yaş	yaşam
yaşam2	
yıllar	
zaman makinesi	

UYARAN SÖZCÜKLER	ERKEK ÖĞRENCİ 16 YAŞ	KIZ ÖĞRENCİ 16 YAŞ	ORTAK SÖZCÜKLER
Adana	**Adana merkez** **patlıyor herkes3** **Adanalıyız Allah'ın adamıyız3** **01 dizisi2** **01 plaka3** Adana kebap Adanalı dizisi Adanaspor alev ateş cami Cihangir Ceyhan deniz et Güneş Hürriyet Mahallesi il **kebap21** macera **portakal2** **sıcak3** **sıcaklık2** **sıfır bir5** şırdan tarım **tehlike2** yemek	**01 plaka3** Adana kebap anılar arkadaşım Ceyhan Nehri ciğer çatısı olmayan evler Çukurova Güneş Güneşe ateş etmek il **kebap19** merkez Nisa pamuk **portakal3** sahiplenmek **sıcak hava2** **sıcak10** sıcaklık sinir **şalgam3** şalvar şehir **şehir3** tarihi yapı tehlike Teknofest **yemek4** Yumurtalık	01 plaka Adana kebap Güneş il kebap portakal sıcak sıcaklık tehlike yemek
ağız	boğaz **burun2** çene **dil9** diş fırçalamak diş sağlığı **diş9** dudak insan konuşma tarzı **konuşmak7** **konuşmamızı** **sağlar2** köy **organ3** ses **şive5** tat	ağzı açık kalmak ağzı bozuk insan **dil6** dinlemek diş fırçası **diş9** dişçi doktor dolgu **dudak4** duyu duyu organı güzel konuşma halk konuşması **konuşma tarzı3** **konuşmak12** **organ2** **söylemek2**	dil diş dudak konuşma tarzı konuşmak organ

	vücudun parçası yemek yerken ihtiyacı- mız olan organ **yemek9**	sözcük tat alma vücudumuzdaki yer yara **yemek yemek5** yerel dil yiyecek yemek yöresel konuşma yöreye ait dil	
aile	ağabey aile bireyleri aksiyon **anne5** **anne-baba3** arkadaşlar **baba7** babam **bağlılık3** **beraberlik2** beş **birlik3** birliktelik **çocuk2** **dayanışma2** **ev3** güven her şey **huzur4** kardeş merhamet sadakat saygı sevgi bağı **sevgi7** sıcak ortam şefkat topluluk yaşama amacı yurt yuva	**anne7** anne-baba **baba6** bağ **bağlılık3** beraberlik bir arada olmak **birlik4** **birliktelik2** çekirdek dertleşme ev film **güven5** **her şey3** **huzur6** insan topluluğu **kardeş2** **mutluluk2** saygı **sevgi13** sıcak bir yuva **topluluk2**	anne anne-baba baba bağlılık beraberlik birlik birliktelik ev güven her şey huzur kardeş saygı sevgi topluluk
akşam	ay çekirdek dedem ders dışarı çıkmak eğlence eğlenmek ev eve gitmek ezan	akşam olunca mutlu olurum **aile ile vakit** **geçirmek2** **ay4** çay ders **ders çalışmak3** dinlenme zamanı dinlenmek	ay ders gece gün batımı karanlık sakinlik uyku uyumak yemek yıldız

	fotoğraf	durgunluk	
	gece2	efkar	
	gezmek2	film zamanı	
	gün batımı2	**gece3**	
	gün bitimi	gün	
	gün sonu	**gün batımı2**	
	Güneşin batışı	hayvan sesleri	
	Güneşin batması	**huzur2**	
	günün bir vakti	hüzün	
	karanlık9	karamsarlık	
	manzara	**karanlık10**	
	namaz2	kasvet	
	okeye gitmek	maç	
	oyun oynamak	misafirlik	
	öğle	mutluluk	
	sabah2	**sakinlik5**	
	sakinlik	**sessizlik3**	
	sessiz bir yer	**uyku4**	
	soğuk	**uyumak2**	
	sohbet	üzüntü	
	şarkı	yalnız kalma vakti	
	uyku4	yemek yemek	
	uykusuzluk	**yemek3**	
	uyumak	yıldız	
	vakit	**yıldızlar2**	
	yalnızlık	yurda gitmek	
	yatmak2		
	yemek4		
	yıldız		
anlamak	akla gelmek	**algılamak2**	algılamak
	algılamak	anlamamak	bilmek
	araştırmak	annem	ders
	beyin2	arkadaş	dinlemek
	bilgi edinmek	beyinde canlandırmak	düşünmek
	bilmek3	bilgi	empati
	bir şeyler çağrıştırmak	**bilmek4**	kavramak
	çözmek	bir olayı beyin süzge-	öğrenmek
	çözümlemek	cinden geçirmek	uygulamak
	ders	birisini anlamak	
	dinlemek7	birisinin gözüne bakın-	
	doğrulamak	ca anlamak	
	duymak2	**ders3**	
	düşünmek	**dersi anlamak2**	
	empati2	destek olmak	
	goril2	**dinlemek4**	
	idrak etmek	dinleyip öğrenmek	
	iyi bir insan olmak	doğruyu bulmak	
	iyi dinlemek	**düşünmek3**	
	kafa	**empati6**	
	kafaya sokmak	farkına varmak	

	kavrama becerisi	hissetmek	
	kavramak	işlemek	
	kitap	kavramak	
	matematik	**konuyu anlamak2**	
	onay	merhamet	
	öğrenmek3	mutlu olmak	
	problem	okuduğunu anlamak	
	sohbet	**öğrenmek4**	
	sorgulamak	sindirmek	
	soru	sorun	
	şaşkınlık	söylediğini anlamak	
	tamam	uygulamak	
	uygulamak	yapabilmek	
	zekâ		
	zihne kazımak		
	aile	aile	aile
anne	akıl veren	annem	annem
	annem	arkadaşım	baba
	baba2	ayak bağı	cennet
	bağlılık	baba	çiçek
	bizi büyüten kişi	baş örtüsü	güven
	bizi doğuran2	beni bu yaşıma getiren	melek
	büyüten2	**beni büyüten insan2**	merhamet
	candır	canından bir parça	mutluluk
	cennet	**cennet2**	sevgi
	çiçek	çiçek	şefkat
	değerli	çocuklu kadın	veli
	eşsiz	dert ortağı	
	evrenin güzel varlığı	dişi kuş	
	feda eden	**en sevdiğim3**	
	güven	**fedakarlık2**	
	her şey2	güç	
	kadın2	güçlü	
	konuşmak	güven	
	korumak	hayat	
	kuş2	hayatımın anlamı	
	melek	her şeyim	
	merhamet	**huzur3**	
	mutlu	melek	
	mutluluk	**merhamet5**	
	nefret	**mutluluk2**	
	özlem	örnek alma	
	sabırlı	**saf2**	
	sevdiğim tek kadın	sevgi kucağı	
	sevgi6	**sevgi9**	
	sevmek3	sırdaş	
	şefkat2	**şefkat5**	
	veli	temiz	
	yardımcı	terlik	
	yemek hazır mı	veli	

	yemek2	yanımızda olan	
	yol gösterici	yoldaş	
	yönlendiren	zarif	
beyaz	“Beyaz giyme söz olur.”	aydınlık	aydınlık
	“kırmız en büyük Türkiye”	ayrılmak	bayrak
	akıllı tahta	**bayrak2**	boya
	aydınlık2	Beyza	bulut
	bayrak	boşluk	kar
	beyaz şarkısı	boya	kefen
	boya	**bulut3**	kod adı
	bulut	**bulutlar2**	renk
	diş	doğruluk	saf
	dürüstlük	düz	saflık
	düzen	en temiz olan	siyah
	ferahlık	gül	temiz
	güzellik	hemşire	temizlik
	hayal	her şeyi gösteren	
	hilal	huzur	
	kağıt	iyimserlik	
	kar4	kalem	
	kefen2	kazak	
	kod adı2	kefen	
	macun	kod adı	
	melek2	masumiyet	
	muhabbet kuşu	masumluk	
	perde	öz güven	
	renk7	**renk5**	
	saf2	sade	
	saflık2	**sadelik2**	
	sakız	**saf11**	
	sevgi	**saflık3**	
	sigara	siyah	
	siyah8	**süt3**	
	temiz	temiz renk	
	temiz tutmak	**temiz6**	
	temizlik2	**temizlik2**	
bilgi	okuyarak ve duyarak öğrenilen şey	“Tek bildiğim hiçbir şey bilmediğimdir.”	akıl
	akıl2	akıl	bilgisayar
	araştırma	akıllı	bilmek
	ayrıcalık	almak	ders
	beyin	anlamak	kitap
	bilgelik	anne	öğrenmek
	bilgisayar	başarı	öğretmen
	bilmek	bilgelik	tecrübe
	çaba	bilgisayar	zekâ
	ders2	bilim	
	donanım	**bilmek3**	

	duyma	çözüm	
	düşünce4	ders	
	düşünmek	**ders3**	
	Edison	fikir	
	erdem	gelişime katkı sağlayan	
	formül2	hafıza	
	ilgi2	internet	
	ilim	işimize yarayan	
	kitap6	kelime	
	kültür	kelime hazinesi	
	Newton	**kitap5**	
	öğrenilen	matematik	
	öğrenmek6	mutluluk	
	öğretmen2	okumak	
	saf	öğrenilen şey	
	tarih	**öğrenmek10**	
	tecrübe3	**öğretmen4**	
	teori	paylaşmak	
	yarışma	**sınav2**	
	zekâ2	soru	
	zihin	tecrübe	
		Türkçe	
		unutmamak	
		vermek	
		zekâ	
		zeki	
	başlamak	"bir sorunu	son
bitmek	bitiş çizgisi	çözemeyeceğini	sona ermek
	bitki	anladığın an"	sonlandırmak
	bitkinlik	acı	tükeniş
	bulmak	ayrılık	tükenmek
	bunalım	bıkkınlık	yorgunluk
	çaresizlik	bir şeyin tükenmesi	yorulmak
	depresyon	çiçek	
	enerji	çikolata	
	hayattan soğumak	dersin süresinin bitmesi	
	internet	duygusal boşluk	
	isteksizlik	gebermek	
	kurtulmak	gerçekleşmek	
	okey	hata	
	okul	hüzün	
	para2	korku	
	son4	mental olarak çöküş	
	sona ermek4	mutsuzluk	
	sonlandırmak	nefret	
	şarj	ölmek	
	tamamlamak	rahatlamak	
	tükeniş	sevgi	
	tükenmek8	sıfırlamak	
	üzülmek3	sınav	

	yeni başlangıçlar	**son5**	
	yeşermek	**sona ermek3**	
	yokluk	**sonlandırmak2**	
	yorgunluk4	**sonuna gelmek2**	
	yorulmak3	şükür etmek	
	zamanı bitmek	tamamlamak	
		tükeniş	
		tükenmek11	
		tükenmişlik2	
		yetişmek	
		YKS	
		yok olmak	
		yorgunluk3	
		yorulmak	
	18 yaş	abla	Allah
büyük	abim	**ağabey2**	baba
	akıl	ağır	dev
	Allah4	aile büyüğü	devasa
	Ankara	Allah	Galatasaray
	baba	anne	kocaman
	big	annem	küçük
	birinden büyük	Atatürk	Türkiye
	boy2	baba	uzun
	büyük adam	**babam2**	
	Büyük İskender2	bizden küçükler	
	büyümek	boyut	
	çiftlik	büyük iş başarmak	
	daha iyi	büyük konular	
	dev	büyüklerimiz	
	devasa	dağ	
	ev	derin	
	Fenerbahçe	**dev2**	
	Galatasaray	**devasa2**	
	güçlenmek	Dünya	
	İskender Büyük2	evren	
	kitap2	fazla	
	kocaman4	galaksi	
	kutu	Galatasaray	
	kuvvetlenmek	gökdelen	
	küçük7	Güneş	
	Mustafa Can Yetiş2	hacimli	
	raf	hayaller	
	tecrübe	hediye	
	Türkiye	hürmet	
	uzun	iri	
	ülke	**kocaman7**	
	üstün	**küçük2**	
	yol gösteren	olgunluk	
		saygı duymak	
		saygı2	

		sevgi Türkiye uzun üstünlük yaşlı birey **yaşlılar2** yetişkin yüce yüksek	
Çanakkale	anılar anıt **asker2** atalarımız Atatürk **boğaz5** cephe dedemin babası doğasıyla güzel şehir fedakarlık gazilerimiz **geçilmez6** kazanmak köprü **kurtuluş2** millet özgürlük özlem **savaş11** savunma **şehit4** **şehitler3** **şehitlerimiz2** şehitlik turizm Türk bayrağı vatan bölünmez vatan sevgi **vatan2** vatanımız **zafer4**	18 Mart Anıtkabir asker **Atatürk2** bayrak **boğaz5** cephe Çanakkale Boğazı **deniz2** gazi hüzün kahramanlık köprü Kurtuluş Savaşı mezarlık **savaş15** şehir **şehit10** **şehitler4** **şehitlerimiz4** tarih tarihi bir şehir Truva Atı üzüntü vatan sevgisi **vatan3** vatanımız	asker Atatürk boğaz cephe köprü savaş şehit şehitler şehitlerimiz vatan sevgi vatan vatanımız
çekmek	acı ağırlık araba çekmek asılmak bıçak bir şeyi çekmek bozuk araba cam cisme uygulanan kuvvet	**acı çekmek3** **acı2** almak araba **asılmak4** benzemek birisine bağlanmak can yakmak cefa çekici	acı asılmak çekmece dert fotoğraf çekmek fotoğraf itmek tesbih

	çabalamak	çekmece	
	çekmece	dert	
	çile	**dikkat çekmek2**	
	çile çekmek	enerji	
	çok	fiil çekimleri	
	dert	**fotoğraf çekmek4**	
	dolap2	**fotoğraf7**	
	eziyet	gelmek	
	fotoğraf çekmek2	halat çekmek	
	fotoğraf6	halat yarışı	
	halat	halay	
	ip2	içine almak	
	itmek3	inmek	
	kapı	ip çekmek	
	kopya çekmek2	itmek	
	marifet	katlanmak	
	pencere	kendine çekmek	
	silah	kendine getirmek	
	şut	**kopya2**	
	taşımak	**mıknatıs2**	
	tesbih2	oynamak	
	tırmanmak	sevmek	
	urgan	taşımak	
	video	tesbih	
	video çekmek	trip	
	yük	vicdan azabı çekmek	
		yaklaştırmak2	
	akla mantıklı gelen	anlamlı	bilgi
doğru	akla yatan şey	artı	dürüstlük
	Barış Manço	bilgi	düzgün
	başarı	deneme	matematik
	bilgi	doğru parçası	söylemek
	bitmek	**doğru söylemek2**	yanlış olmayan
	çizgi	doğru sözlü olma	yanlış
	davranış	doğru yapmak	yol
	doğru soru2	doğruyu bulmak	
	doğru söz	dostluk	
	dümdüz	**dürüst2**	
	dürüstlük3	**dürüstlük3**	
	düzgün2	düzgün	
	Fatih Erbakan	faydalı olan şeyler	
	gerçek2	geçerli	
	hatasız	genel yargı	
	hayattaki doğrular	göreceli	
	mantık	haklı	
	matematik2	**iyi2**	
	önemsizlik	kabul edilmiş	
	sınav	kesin bilgi	
	silah	matematik	
	soru	mutlu olmak	

	söylemek	net	
	söylenti	onaylamak	
	temiz	onaylanan	
	test	sınavda doğru yapmak	
	uygun	soruyu doğru bilmek	
	yalan	söylemek	
	yamuk	söz	
	yanlış olmayan	tercih	
	yanlış12	**tik3**	
	yol	uygun olan	
		yanlış olmayan	
		yanlış7	
		yol	
	akşam	24 saat	bugün
dün	aynı	acı	eski
	bir gün önce	**anılar2**	geçen
	bitmiş	bir önceki gün	geçmiş gün
	bugün6	bugün	geçmiş zaman
	çaresizlik	**bugünden önceki gün2**	geçmiş
	çekirdek	bugünün aynısı	gün
	ertesi	ders	pazar
	eski	ders çalışma	
	evvelsi gün	dinlenmek	
	Ferdi Tayfur	dün mutlu oldum	
	geçen	eski	
	geçmiş gün	geçen	
	geçmiş vakit	**geçmiş gün3**	
	geçmiş zaman4	**geçmiş zaman dilimi2**	
	geçmiş7	**geçmiş zaman2**	
	geride kalmış anı	**geçmiş13**	
	gün	gelecek	
	hayal kırıklıkları	**geride kalan gün2**	
	maç	gün	
	okul	keşkeler	
	öncesi	mutluluk	
	özlem	pazar	
	pazar	**pişmanlık2**	
	pişman olmak	rahatlık	
	tatil	unutmak	
	uyanmak	uyumak	
	yağmur	yarın	
	yapılan hatalar	yıl	
	yarın7	**zaman2**	
	ziyan olan gün		
	affetmek	Allah'a tövbe etmek	bulmak
etmek	bir halt işlemek	başarmak	eylem
	bulmak3	**beceri2**	eylemek
	çalışmak	**bulmak2**	haber etmek
	çay	dua etmek	kılmak
	dua	etme bulma dünyası	olmak

	edivecen mi	eylem	oluşturmak
	ekmek	**eylemek2**	terk etmek
	et	**fiil3**	uygulamak
	ettiğini bulmak	haber etmek	yapmak
	eylem	hayal	yardım etmek
	eylemek5	inşa	
	haber etmek	itiraf etmek	
	halletmek	**iyilik2**	
	halt etmek	**kabul etmek4**	
	inkar etmek	kılmak	
	inşa etmek	**kötülük3**	
	iş	mahvetmek	
	işleyiş	mutlu	
	kendi etmek kendi	olmak	
	bulmak	oluşturmak	
	kılmak2	pes etmek	
	olmak	sevk etmek	
	oluşturmak	tasarlamak	
	pişirmek	tebrik	
	teklif etmek	tekrar etmek	
	terk etmek	terk etmek	
	uğraşmak	test etmek	
	uygulamak	uygulamak	
	ütü	**yapmak12**	
	yapmak10	yardım etmek	
	yardım	yok olmak	
	yardım etmek		
	yemek		
	aile7	akşam olmam gereken	aile
ev	apartman	yer	barınak
	araba	**aile14**	dört duvar
	arsa	arkadaşlarım	güven
	banyo	barınak	huzur
	barınak2	**bina2**	rahatlık
	barınılan yer	birlikte yaşanılan yer	sıcaklık
	barınmamızı sağlayan	birliktelik	yaşam alanı
	çatı	**çatı3**	yuva
	cennet2	dört duvar	
	dört duvar2	duvar	
	emlak	güven	
	Fenerbahçe	hapishane	
	gün geçirdiğimiz yer	hayatların birleşmesi	
	güven	**huzur6**	
	huzur2	içinde yaşamak	
	kaldığın mekân	kapı	
	kapalı alan	kiracı	
	köy	mutluluk	
	mesken	**oda2**	
	oturmak	para	
	oturulan yer	rahat	

	özel alan rahatlık sessiz sakin **sıcak ortam2** sıcaklık sokaklar televizyon uyku uyumak villa yalnız olunan yer yaşadığım yer **yaşam alanı2** yaşamak yatmak **yuva3**	rahatlık sessizlik sıcak sıcak aile ortamı sıcaklık sohbet yaşam alanı yaşanılan yer **yuva9**	
farklı	"herkesle aynı olmayan" acayip aynı değil **aynı4** **ayrı3** ayrıcalık bambaşka **başka3** **birbirine benzemeyen şeyler2** cins çeşit değişebilecek **değişik8** dışlamak farklılık herkes ırk ilgi çekici ilginç düşünce **insan2** karakter kıyafet nadir otizmli özel **renk3** **sıra dışı2** tarif tuhaf uyumsuzluk	aynı olmayan **aynı2** ayrıcalık bir şeyden farklı olan bize iyi gelen cehennem cennet cins **çeşitli2** **değişik11** değişim dışlamak düşünmek farkındalık farklı şehir farklı zevkler farklılık garip hayat herkesten farklı olmak hoşgörü huzursuz ırk ilginç **insanlar2** kültür müzik olağanüstülük özel olan kişi özgü renk renklilik resim sevdiren	aynı ayrıcalık cins değişik dışlamak farklılık ırk renk sıra dışı

		sıra dışı2	
		ten rengi	
		zıt	
	AYT	aile	başarı
gelecek	başarı	başarı	bilinmezlik
	belirsiz	belirsizlik	hayal
	bilinmezlik	**bilinmezlik3**	kaygı
	boş	doktor	mutluluk
	düşünce	endişe	umutsuzluk
	evlilik	geçmişin inşası	üniversite
	geçmiş8	**gün2**	
	gelmeyecek	hayal kurmak	
	gidecek2	**hayal9**	
	hayal	hayallerim	
	ileriki zaman	hayallerimiz	
	iş2	**hayat2**	
	kararsızlığım	**hedefler3**	
	kaygı9	ileride	
	kırmak	ilerisi	
	kurgu	iyi şeyler	
	mutluluk	kader	
	nesil	**kaygı14**	
	para	**meslek3**	
	plan	**mutlu olmak2**	
	polis	mutluluk	
	sonra	önüm	
	sonraki zaman	plan yapmak	
	stres	tahmin	
	ticaret	umudum	
	TYT	umut	
	umutlu	umutsuzluk	
	umutsuzluk2	ümit etmek	
	üniversite	üniversite	
	yurt dışı		
	zaman2		
	zenginlik2		
	ayakkabı	“birinin hayatına dahil	çıkmak
girmek	başarı	olmak”	eve girmek
	bir yere girmek	açmak	kapı
	boşluk	adım atmak	okula girmek
	bulunmak2	**başlamak2**	olmak
	camiye girmek	belaya girmek	ortama girmek
	çaba	bir yere girmek	sınav
	çıkmak11	cin	
	deneme	**çıkmak3**	
	derece	dahil olmak	
	ergenlik	depresyona girmek	
	eve girmek	ders	
	göze girmek	duşa girmek	
	günah	dükkana girmek	

	içeri girmek	**ev3**	
	içinden geçmek	eve girmek	
	kapı açmak	eylül	
	kapı2	farklı yaşamlar	
	kazak2	havuza girmek	
	oda	hayatına girmek	
	okula girmek	içinde bulunmak	
	olmak	iş	
	ortama girmek2	işe başlamak	
	ortamda bulunmak	kapı	
	pencere	katılmak	
	sınav5	mekan değişimi	
	terlik	mekana girmek	
	uygulama	okula girmek	
	yurt	olmak	
		ortam	
		ortama girmek	
		oyun	
		ruh	
		sınav3	
		sınava girmek4	
		sınıf	
		yeni	
		yeni bir hayata girmek	
		yeni yaşa girmek	
		yılbaşı	
		YKS2	
	“Ey mavi göklerin	**ay2**	ay
gök	kızıl süsü”	boşluk	boşluk
	atmosfer	**bulut10**	bulut
	ay yıldız2	**bulutlar2**	gökyüzü
	ay3	ermemiş	Güneş
	aydınlık	ermemiş meyve	hava
	bayrak	Göktürk	mavi
	boşluk	**gökyüzü9**	sonsuzluk
	bulut6	**Güneş4**	yer
	gökdelen	Güneşe bakmak	yıldız
	gökkuşağı	gürültü	yıldızlar
	göklerde kartal	güzellik	
	gibiyim	hava	
	gökyüzü	**kuşlar2**	
	Güneş2	**mavi10**	
	gürültüsü2	mavilik	
	hava4	ruh	
	heyecan	sema	
	izlemesi güzel olan	sonsuzluk	
	yer	**yağmur2**	
	kendini sorgulamak	yağmuru izlemek	
	kırmızı	yer	
	kuru	yeşil göz	

	mavi8	yıldırım	
	olmamış	**yıldız3**	
	sarı	yıldızlar	
	sonsuzluk	yukarısı	
	Tanrı		
	uçak		
	yer2		
	yıldız5		
	yıldızlar2		
	zihin		
Hatay	askerlik	annesiz kalan çocuklar	deprem
	buruk	Antakya	Doğu
	deprem19	Atatürk	dürüm
	Doğu	bozulmuş düzen	İskenderun
	döner	değişik insanlar	künefe
	dürüm10	deprem bölgesi	Kürt
	en küçük devlet	**deprem24**	sıcak
	Güneydoğu	Doğu	
	halay	**dürüm11**	
	Hatay dürüm	Elbistan	
	Hatay spor2	eylül	
	il	**gezmek2**	
	insan	**İskenderun2**	
	İskenderun2	kebap	
	künefe8	kültürel miras	
	Kürt	**künefe3**	
	Misak-ı Milli	Kürt	
	sıcak	mülteci	
	soslu döner	orman	
	tatlı	Salih	
	üzüntü	sıcak	
	yol	**şehir2**	
		toplu ölüm	
		yemek	
		zurna	
hayat	aşk	acı	iş
	Beşiktaş	anı	mutluluk
	büyük sınav	boşa mücadele	ölüm
	çile	ders veren	özgürlük
	Demirci	din	sınav
	doğa	Dünya	yaşam
	eğlence	düşe kalka	yaşamak
	filiz	öğrendiğimiz	yorgunluk
	geçim	edinilen tecrübe	zorluk
	hava	ev	
	iş	**geçmiş zaman2**	
	kaynak	geleceği planlamak	
	mecburiyet	hayal kurmak	
	meslek	hüzün	
	mutluluk2	iş	

	oynayacağımız	**kaygılı2**	
	senaryo	kısa	
	ölüm	**mutluluk2**	
	ömür2	nefes	
	özgürlük	okul	
	para2	ölüm	
	polis	özgürlük	
	sevgisizlik	sınav	
	sınav	son	
	su2	sonsuzluk	
	tecrübe	tüm renklerin olduğu	
	umutsuzluk	umut	
	yaşam10	üzüntü	
	yaşamak3	verilen zaman	
	yaşantı	**yaşam10**	
	yolculuk	**yaşamak3**	
	yorgunluk	yaşamımız	
	zaman dilimi	**yorgunluk2**	
	zorluk5	yorucu	
		zor	
		zorluk5	
		zorunluluk	
	1453	15 Temmuz	boğaz
İstanbul	1453 Fatih'in fethi	adaletsizlik	büyük şehir
	Amon	Avrupa	cami
	Ayasofya Camii	**boğaz4**	deniz
	baş ağrısı	büyük şehir	Fatih Sultan
	Beşiktaş	**cami2**	Mehmet
	boğaz4	çocukluğum	kalabalık
	büyük şehir	**deniz5**	Kız Kulesi
	büyük3	diziler	köprü
	cami	edebiyat	kültür
	çarpık kentleşme	Erhan Hoca	martı
	çile	Fatih Sultan Mehmet	mülteci
	deniz3	fetih	
	eğitim	Galata Köprüsü	
	Fatih Sultan Mehmet4	**Galata Kulesi2**	
		Galatasaray Stadyumu	
	Fenerbahçe2	gezi maceraları	
	Galatasaray2	gezmek	
	imkan	gitmek istediğim yer	
	it kopuk	**gürültü2**	
	izdiham	güzellik	
	kalabalık7	hayat	
	Kız Kulesi	**İstanbul Boğazı2**	
	köprü	**kalabalık4**	
	kültür	kargaşa	
	martı2	karmaşa	
	mega kent	**Kız Kulesi7**	
	memleket	konak	

	modernlik	**köprü2**	
	mülteci	kültür	
	nüfus	martı	
	olmak istediğim yer	merkez	
	sefirlik	Mimar Sinan	
	simit	mülteci	
	sosyete	patlama	
	Süleyman Çakır	şehir	
	Tapınakçılar	**tarih2**	
	tarih şehri	tarihi yer	
	trafik	turistik camiler	
	Tüpraş Stadyumu	yalı	
	Türkiye	zalim	
		zorluk	
	alamamak2	**almak4**	almak
istemek	**almak5**	**arzu2**	başarmak
	amaçlamak	arzulamak	çalışmak
	başarmak2	azim	elde etmek
	bir eşya istemek	babam	kız istemek
	borç	başarmak	para
	çabalamak	birini	rica
	çalışmak	çaba	rica etmek
	dilek	çalışmak	vermek
	elde etmek	damat	
	elinden geleni yapmak	dans	
		dua etmek	
	eşya	**duygu2**	
	evlenmek2	elde etmek	
	hayal etmek	gezmek	
	ısrar etmek	gül	
	istek	ihtiyaç duymak	
	istenilenin olmaması	kalem istemek	
	kaybetmek	**kalem2**	
	kız istemek8	**kız istemek3**	
	kız istemeye gitmek	muhtaç	
	kız2	olmak	
	nişan	ödünç almak	
	para3	para	
	rica	psikoloji	
	rica etmek2	**rica2**	
	ulaşamamak	**rica etmek3**	
	vermek2	**sahip olmak2**	
		sevgi	
		sevmek	
		sınav sorularını istemek	
		silgi	
		sonucunu görmek	
		su	
		talep etmek	
		tuzlu kahve	

		uğraşmak	
		vermek	
		yardım istemek2	
kadın	**abla2**	"kendi ayaklarının	anne
	Allah'ın emaneti	üstünde durabilen"	cinayet
	anne2	"Şiddete hayır."	erkek
	anneannem	**anne3**	fedakarlık
	baş tacı	annem	güzel
	benim yarım	asalet	haklar
	bizi büyüten	azim	kıyafet
	cinayet	**başarı2**	kız
	cins3	**bayan2**	narin
	çocuk	cinayet	şiddet
	dedikodu	değerli varlık	
	dişi2	düşünceli	
	doğmak	emekçi	
	erkeğin arkadaşı	en güzel varlık	
	erkek3	enerji	
	eş	**engel tanımaz2**	
	fedakarlık	erkek	
	gelecek	fedakarlık	
	güçlü insanlar	**güç7**	
	güzel	**güçlü4**	
	haklar	güzel	
	içişleri bakanı	**güzellik2**	
	kıyafet	haklar	
	kıymet	haksızlık	
	kız4	her sözde hakkı olan	
	kibarlık	her şey	
	mutluluk	hukuk	
	narin	iş insanı	
	pişmanlık	kıyafet	
	stres	kız	
	şiddet4	narin	
	trip4	nazik	
	umut	oy hakkı	
	umutsuzluk	sevgi	
	üzüntü	süslü	
	yaşam arkadaşı	şanslı olmak	
	yenge	**şiddet4**	
		tesettür2	
		yoldaş	
kağıt	**ağaç8**	**ağaç6**	ağaç
	belge	belge	belge
	beyaz2	**beyaz3**	beyaz
	boşluk	deneme	kalem
	çizgi	ders	kitap
	defter	eğitim	makas
	fotokopi	**kalem11**	odun
	geleceğimiz	**kitap2**	okul

	hayal gücü	makas	sınav
	kağıt para	not	yaprak
	Kağıthane	odun	yazı
	kalem9	okul	yazmak
	kitap	**ödev2**	
	makas2	roman	
	not tutmak	**sınav7**	
	odun	şiir	
	okul	taş-kağıt-makas	
	orman	test	
	sınav4	yaprak	
	silgi	**yazı yazılan şey2**	
	taş2	yazı yazmak	
	temiz sayfa	**yazı7**	
	uçak2	**yazmak2**	
	yaprak	yeni başlangıç	
	yaratıcılık		
	yazı8		
	yazmak2		
	amaç	bağımsızlık	başarı
kazanmak	**başarı2**	başarı sağlamak	başarmak
	başarılı olmak	**başarı7**	birincilik
	başarıya ulaşmak	**başarmak6**	çalışmak
	başarmak5	birincilik	Galatasaray
	ben	çaba	galibiyet
	birincilik	çalışmak	hırs
	çalışmak	dört yıldız	kaybetmek
	ders	elde edilmek istenen	kupa
	Galatasaray	en güzeline sahip olmak	madalya
	galibiyet	Galatasaray	oyun
	gelişmek	**galibiyet2**	ödül
	gönül	galip	para
	her oyunda ben	hırs	para kazanmak
	her şey	kaybetmek	sevinç
	hırs	kıvanç	zafer
	kaybetmek4	**kupa3**	
	korku	**madalya3**	
	kupa	oyun	
	loto	**ödül3**	
	maç	öğretmenliği kazanmak	
	madalya	**para3**	
	mağlup etmek	para kazanmak	
	mutluluk	sevinç	
	onurlanmak	**sınav3**	
	oyun	şampiyonluk	
	ödül4	**üniversite kazanmak3**	
	özgüven	**üniversite3**	
	para5	yarış	
	para kazanmak	yorgunluk	
	Ronaldo	yükselmek	

	saygı kazanmak	zafer	
	sevinç	zorlanmak	
	şampiyon		
	şans		
	ticaret		
	win		
	yarışma		
	zafer		
	araba2	allık	aşk
kırmızı	aşk	**aşk6**	bayrak
	ateş	bağımsızlık	Galatasaray
	bayrak5	**bayrak18**	ışık
	beyaz7	cinayet	kan
	cehennem	duygu	renk
	cenk	**elma3**	sarı
	çiçek	forma	sevgi
	en büyük cimbom2	**Galatasaray3**	Türk bayrağı
	Galatasaray2	gül	
	ışık	**ışık2**	
	kadınlar	**kalp2**	
	kan8	**kan13**	
	mutluluk	mezuniyet elbisesi	
	ölüm	özlem	
	polis	renk	
	renk4	**sarı2**	
	sarı3	**sevgi3**	
	sevgi	sıcaklık	
	sıcak	Türk bayrağı	
	şalgam		
	trafik ışığı		
	Türk bayrağı		
	vahşet		
	vişne suyu		
	domuz avı	**beyaz4**	kar
kış	kalın giyinmek	gri bulutlar	kardan adam
	kar26	hayattan soğumak	soğuk
	kardan adam	huzur	üşümek
	mart	kahve	yaz
	melankoli	**kar25**	
	mevsim	**kardan adam5**	
	Noel Baba	kazak	
	ocak	**mont2**	
	sakinlik	okul	
	soğuk16	**soğuk21**	
	üşümek	soğukluk	
	yağmur	sükût	
	yaz2	üşümek	
	yollarda kalmak	yaz	

	adrenalin	asillik	bulut
mavi	Atamın gözü	Atatürk	deniz
	bulut	**bulut4**	gökyüzü
	deniz10	**deniz10**	göz
	erkek	Faber Castel silgi	marka
	Fenerbahçe	**gökyüzü17**	özgürlük
	ferahlık	**göz3**	renk
	gök2	gözler	su
	gökyüzü13	gül	
	göz3	huzur	
	gri	Karadeniz	
	kazak	karanlık	
	kırmızı	**marka4**	
	kıyafet2	mavi göz	
	kötü renk	**okyanus2**	
	macera	özgürlük	
	marka3	pantolon	
	Miav	renk	
	özgürlük	**sevdiğim renk2**	
	polis	sınav silgisi	
	renk3	sonsuzluk	
	sarı	**su2**	
	Sonic2		
	su		
	battaniye	"soğuktan dudakların	çiçek
mor	beyaz	mor olması"	Hande Yener
	boşluk	ablam	kalem
	böğürtlen	aşırılık	kazak
	CR7	boya	lahana
	çiçek	çiçek	lavanta
	çizme2	eğlence	patlıcan
	dayak	elbise	renk
	forma	en sevdiğim renk	şarkı
	gömlek	gözlük	
	Hande Yener	**Gratis2**	
	kalem	gül	
	kazak	Hande Yener	
	kız	kaba	
	lahana	kalem	
	lavanta2	**karamsarlık3**	
	mavi	kazak	
	menekşe4	kıyafet	
	Mor ve Ötesi2	korku	
	motorsiklet2	**lahana3**	
	nefret	**lavanta3**	
	padişah	morarmak	
	pancar yoğurtlaması	oje	
	patlıcan3	oyun	
	pembe	özgürlük	
	Real Madrid	para	

	renk5	**patlıcan3**	
	sevilen renk	**renk5**	
	SZG(e-spor)	renkler	
	şarkı	**soğuk2**	
	tatlı renk	şarkı	
	Vada2	şirinlik	
		tatlı bir renk tonu	
		Tevhide	
		tişört	
		utanç	
		üşümek	
		üzüm	
		yara	
		yüzün morarması	
		zarafet	
		zenginlik	
	bilgisayar oyunu	**arkadaş2**	bilgisayar
oyun	**bilgisayar2**	bilgisayar	çocuk
	Clash of Clans	boş zaman	eğlence
	çocuk2	**çocuk4**	oynamak
	çocukça hareketler	**çocukluk2**	Pubg
	dışarda oynamak	**eğlence15**	saklambaç
	eğlence9	hayat	zaman kaybı
	eğlendiğimiz aktivite	kahkaha	zevk
	futbol9	mangala	
	gereksiz	neşe	
	hayat	**oynamak3**	
	kazanmak2	park	
	kural	Pubg	
	Minecraft2	**saklambaç3**	
	mutluluk2	satranç	
	oynamak2	sevinmek	
	Pubg	**tiyatro2**	
	saklambaç	vakit	
	sanal	**vakit geçirmek2**	
	telefon4	**voleybol4**	
	Valorant2	zaman kaybı	
	zaman kaybı2	**zevk2**	
	zevk		
	akşam4	akşam	akşam
sabah	aydınlık	erken	gün doğumu
	başlangıç	ezan	Güneş
	bıkkınlık	gökyüzü	işkence
	Ferdi Tayfur	gün doğumu	kahvaltı
	gün doğumu2	gün planı yapma	okul
	Güneş5	gündüz	sakinlik
	işkence	**Güneş6**	uyanmak
	kahvaltı8	günün başladığı zaman	
	karanlık	**huzur2**	
	namaz2	**işkence2**	

	okul9	**kahvaltı11**	
	okula gitmek	lanet bir şey	
	sakinlik	**okul10**	
	sınavların başlangıcı	sakinlik	
	spor	sessizlik	
	uyanamamak2	soğuk	
	uyanmak8	telaş	
	vakit	**uyanmak3**	
	yeni bir güne başlama	**uyku2**	
	yorgun	uykulu haller	
		uyuşukluk	
		yeni gün	
		yenilik	
	Asr suresi	acele	beklemek
sabır	**beklemek7**	acı	dayanmak
	beklenti	Allah'tan istemek	katlanmak
	besmele	**Allah3**	sabretmek
	dayanmak	babam	sakin olmak
	ders	**beklemek6**	sinir
	durmak	bekleyememe	taş
	eşik	ben	
	hata yapmak	Burhan	
	Hz Eyüp	çekmek	
	katlanmak	**dayanmak4**	
	kavga	Dünya	
	kazanmak	gayret	
	mükafat	her şey	
	olgunluk	Hz Yusuf	
	olmam gereken	imtihan	
	durum	istemek	
	ödül	katlanmak	
	öğretmen	kendini tutmak	
	Peygamber efendimiz	nefes kontrolü	
	sabır taşı4	oruç	
	sabırlı olmak	öfke hakimiyeti	
	sabretmek2	**peygamber2**	
	sakin	sabırsızlık	
	sakin olmak	**sabretmek3**	
	sessizlik	sakin olmak	
	sevgi	sıkıcı	
	sinir2	sınav haftası	
	süre	**sinir2**	
	taş2	**sinirlenmek2**	
	tesbih	sonsuzluk	
	zikir	sonuca ulaşmayacağını bilmek	
		suskunluk	
		taş	
		tükenmek	
		zaman	
		zamanını beklemek	

sarı	araba	aydınlık	civciv
	arı	**cimbom**	Galatasaray
	Barış Alper Yılmaz	civciv	Güneş
	boya	çiçek	kalem
	civciv2	**Galatasaray5**	kırmız
	Fenerbahçe	gök	limon
	Galatasaray6	**Güneş20**	masa
	Güneş5	hastalanmak	muz
	kalem	**kalem2**	papatya
	kedi	**kırmızı5**	
	kırmız6	kitap	
	lacivert5	kum	
	lamba	kumral	
	limon	kuş	
	masa	**limon5**	
	masumiyet	masa	
	minyonlar2	meyve	
	mum	muz	
	muz	papatya	
	papatya2	**saç3**	
	para	**sıcak2**	
	renk3	tavuk	
	sarı çiçek	ten rengi	
	sarı kırmız	**Tuborg**	
	sarışın kızlar2		
	taksi		
	yayla		
sevmek	acı	aile	aşık olmak
	arkadaş	anlamak	aşk
	aşık olmak	anne	bağlanmak
	aşk4	aşık olmak	değer vermek
	bağlanmak	**aşk11**	duygu
	Beşiktaş	**bağlanmak2**	kalp
	bırakılmak	bazen karşılıksız	köpek
	bilinmezlik	Burhan	mutluluk
	BJK	çile	
	değer vermek2	değer vermek	
	duygu2	ders	
	duyulan his	dersi sevmek	
	Eyşan	duygu	
	hayal kırıklığı	duygu beslemek	
	hissetmek	duygularımızın bizi	
	hoşlanmak2	yönelttiği durum	
	ilgilenmek	eylül	
	kalp2	fedakarlık	
	karşılıksız	Galatasaray	
	kedi2	gül	
	keramet	güven vermek	
	köpek	hayvan sevmek	
	mutluluk	her şey	

	oyun	hobi	
	saymak	ilgili	
	sevdiğim kız	**kalp2**	
	sevgi5	kedi sevmek	
	sevilmek6	kitap	
	sevinç	köpek	
	sucuk	kuzenim	
	tarla	mutlu olduğum	
	traktör	**mutluluk3**	
	umut etmek	oyunu sevmek	
	üzülmek2	**pişmanlık2**	
		saf duygu	
		sarılmak	
		sevgisini göstermek	
		sıcak	
		tüm kalbinle bağlanmak	
	acı	anne sevgisi	ateş
sıcak	**Adana4**	Arabistan	çay
	alev	ateş	dondurma
	ateş	baskı	ev
	bıkkınlık	**bunalmak2**	Güneş
	cehennem	**bunaltıcı2**	hava
	çay	buz	kahve
	çorba	**çay3**	soğuk
	dondurma	**çöl2**	terlemek
	ev	dondurma	yanmak
	Güneş7	ev	yaz
	hava4	**Güneş5**	
	ılık	güven	
	ıscak	hava	
	kahve2	havale	
	kalorifer2	havanın sıcaklığı	
	kaynar su	haziran	
	sıcaklık	huzur	
	sıkıntı basmak	**kahve2**	
	simit	kırmızı	
	soba	mutluluk	
	soğuk6	nem	
	Şanlıurfa	renkler	
	şort	sarı	
	terlemek4	**sıcak kanlı2**	
	yanmak	sıcak ortamı severim	
	yaz6	soba	
	yemek	soğuk	
	yuva	su	
		şömine	
		tatil	
		terlemek3	
		yanmak2	
		yaz10	

	acı	asalet	Beşiktaş
siyah	**Beşiktaş2**	**asil2**	beyaz
	beyaz6	**asillik3**	gece
	BJK	belirsizlik	hüzün
	boşluk	Beşiktaş	karamsarlık
	ceket	beyaz	karanlık
	elbise	cenaze	korku
	eşofman	çekici	kömür
	gece3	en güzel renk	
	göz	ferace	
	huzur	**gece5**	
	hüzün	göz altı	
	inci	hüzün	
	kara3	kalem	
	karamsarlık5	Karadeniz	
	karanlık9	**karamsarlık6**	
	kıyafet	**karanlık11**	
	korku	**kasvet2**	
	koyu renk	kaygı	
	kömür	kendine has	
	kötü	**korku4**	
	kötü düşünceler	kömür	
	renk	mont	
	sarı	öfke	
	siyahi	ölüm	
	toprak	özgüven	
	yalnızlık	**saç2**	
	yıldız	sevdiğim duygu	
	zariflik	tahta	
	zifiri karanlık	toz	
		uyku	
		zarafet	
		zarif2	
	“verdiğimizde	ağızdan çıkan kelime	atasözü
söz	tutmamız gereken	anlatmak	dizi
	şey”	anne-baba	güven
	asker	annelerin sözü	güvenmek
	atasözü	asla tutulmaz	kelime
	dizi16	atasözü	laf
	dostluk	babaların sözü	söylemek
	güven2	beyaz	söz vermek
	güvenmek2	büyüklerin sözü	tutmak
	kelime	cümle	yemin
	konuşmak	**dizi11**	
	laf2	dönülmeyen yeminler	
	nitelikli kelime	evlenmek	
	olgunluk	gereksiz sözün kıymetsizliği	
	racon	güven temin etmesi gereken	
	sarı komutan		
	sır		

	sorumluluk	**güven2**	
	söylemek	güvenirlilik	
	söz tutmak	**güvenmek2**	
	söz vermek	hakikat	
	sözden dönmemek	kelime	
	tutmak	kesinlik verilen durum	
	tutulmayan şey	laf	
	Türkçe	namus	
	vermek	onaylamak	
	yapmak	öz senettir	
	yazı	sadakat	
	yemin etmek	savaş	
	yemin3	söylemek	
		söz etmek	
		söz vermek2	
		tutmak4	
		tutmamak	
		yalan	
		yalan söylememek	
		yemin3	
		yerine getirilmesi	
Trabzon	**61 plaka4**	ağaç	çay
	Amrabat	altın	hamsi
	balık2	**çay7**	Horon
	bordo mavi	**dağlar2**	Karadeniz
	burun	dalgalı deniz	kuymak
	çay2	**fındık5**	spor
	deniz	**hamsi9**	Trabzonspor
	futbol	**Horon2**	yağmur
	hamsi tava	**Karadeniz6**	yeşillik
	hamsi13	kemençe	
	Horon	kırmızı	
	il	**kuymak2**	
	Karadeniz3	maç	
	kuymak2	mavi	
	Laz3	**mıhlama2**	
	spor2	Ordu	
	şive	Rize	
	takım	sis	
	Trabzonspor6	**spor3**	
	uşak	şarkı	
	uyyy hamsi	**şehir2**	
	yağmur2	Trabzon burması	
	yeşillik	**Trabzonspor3**	
		Uzungöl	
		yağmur3	
		yağmurlu hava2	
		yeşillik2	

	Adem	ağa	ağaç
toprak	ağaç	**ağaç3**	bereket
	bereket	bağ	bitki
	bitki2	bahçe	insan
	buğday	**bereket2**	kahverengi
	çamur3	**bitki10**	mezar
	çiftçi2	**çiçek2**	ölüm
	ekmek	doğa	tarım
	gübre	hasat	tarla
	hava	**insan2**	vatan
	hayat	kabir	yağmur
	insan	**kahverengi3**	yaşam
	kahverengi3	kir	
	kan	**koku4**	
	kara	meyve ağaçları	
	kök	**meyve2**	
	köy	**mezar4**	
	kum	mezarlık	
	mezar2	mis kokusu	
	Minecraft	ölmek	
	ölüler	ölüm	
	ölüm2	pislik	
	ölünce gideceğimiz	rahatlama	
	yer	sebze	
	solucan3	sevgi	
	su	tarım	
	tarım2	tarla	
	tarla2	**tohum2**	
	taş	traktör	
	toprak kokusu2	tütün	
	toprak yağmura	vatan	
	vatan7	**yağmur3**	
	yağmur	yaşam	
	yaşam2	yaz	
		yeşillik3	
	balık	far	Güneş
turuncu	basketbol topu	gömlek	havuç
	cırtlak	Güneş	mandalina
	çiçek2	hava	portakal
	Galatasaray	**havuç6**	renk
	Güneş	Hollanda-Türkiye maçı	
	havuç4	kırmızı	
	hız	kıyafet	
	kıskançlık	**mandalina12**	
	mandalina6	manzara	
	Migros	nefret	
	mor	**portakal24**	
	pembe	renk	
	portakal13	sarı	
	renk5	**sıcak2**	

	sıra	**sonbahar2**	
	Tugay Gök	şeftali	
	tutku	toprak	
	utanma	yaprak	
		yeşil	
	Amerika2	acı	ev
uzak	araba	aile	gurbet
	bahtsızlık	Ardahan	ırak
	bir yer bulalım	**arkadaş2**	mesafe
	dünyadan uzak	beter	özlemek
	dürbün	bilinmezlik	yakın
	erişememek	doğu	yol
	ev	doğu bölgesi	yurt dışı
	gezi	ev	
	gezmek	evden uzak	
	gurbet	gizem	
	güç	görmemek	
	hasret kalmak2	gurbet	
	ırak4	hasret	
	ilerisi	hayal	
	İzmir	ırak	
	Japonya	ileri	
	karşı	**mesafe12**	
	keskin nişancı	**özlem5**	
	menzil	özlemek	
	mesafe6	soğukluk	
	özlemek2	sonsuzluk	
	sıkıcı	şehirden uzak	
	şehir	uzak dağlar	
	uzay	uzaklardaki akrabalar	
	yakın olmayan	uzaklaşmak	
	yakın8	**yakın2**	
	yol	**yol4**	
	yorucu	yolculuk	
	yurt dışı	**yurt dışı2**	
	Zonguldak		
	3-4-5 üçgeni	**Allah'ın hakkı üçtür4**	beş
üç	adet	beş	dört
	beş2	bir türlü bire	rakam
	cin	ulaşamama	sayı
	dört5	dört	uğurlu sayı
	Fenerbahçe	en sevdiğim rakam	üçgen
	Galatasaray	güç	
	geri sayım	harfli	
	GS-FB maçı	**kardeş3**	
	hak vermek	kişi	
	ikiden sonra gelen	mart	
	kuzenim	**matematik2**	
	matematik	nokta	
	parmak	olumsuzluk	

	rakam4	**rakam4**	
	sayı7	**sayı17**	
	Tuncay Şanlı	şanssızlık	
	uğurlu	tek sayı	
	uğurlu sayı	uğurlu sayı	
	üç harfliler3	uğursuzluk	
	üç silahşorlar2	üç vakte kadar	
	üçgen	üçgen	
	üçlü çekmek	yonca	
	canavar4	canavar	canavar
Van	Davut Ergenç	deve	Doğu
	Doğu 2	doğa	göl
	göl14	**Doğu4**	kar
	güzel bir il	**göl15**	kedi
	il2	halay	soğuk
	İnci Kefal	kahvaltı	şehir
	kaçakçılık	kar	Van Gölü
	kar	kaya	Van kedisi
	kedi8	**kedi11**	
	Kürt	peynir	
	one	savaş	
	otlu peynir	**soğuk4**	
	soğuk2	şehir	
	şehir2	**Tuz Gölü**	
	Van Gölü canavarı2	uç bölge	
	Van Gölü5	üniversite	
	Van kedisi2	**Van Gölü4**	
	yemek	**Van kedisi5**	
	yer	yükselti	
	3 yanlış 1 doğru	akıllanmak	doğru olmayan
yanlış	coğrafya	ben	doğru
	ders	**davranış2**	hata
	doğru olmayan2	doğru anlaşılmama	sınavlar
	doğru12	**doğru olmayan5**	yalan
	dört yanlış	**doğru4**	yanlış yapmak
	düşünmemek	eksi	
	Galatasaray	hata yapmak	
	hata7	**hata8**	
	her yaptığım şey	ihanet	
	insan2	kabul görmeyen	
	kadın	**kötü2**	
	kavga	mutsuzluk	
	okul	olumsuz	
	ödev	seçim	
	öğrenmek	sınavlar	
	renkli takım tutmak	soruyu yanlış bilmek	
	sınavlar	söz	
	sorgulamamak	testlerde doğru	
	soru3	yapamadığımız sorular	
	sus	uygun olmayan	

	yalan	**yalan2**	
	yanlış soru	yanlış bilgi	
	yanlış yapmak	yanlış şeyler	
		yanlış yapmak	
		yanlışlar unutulmuyor	
		yanlışlık yapmak	
	“Ayvayı yedi.”	**“Yemek yedi.”4**	Cristiano Ranoldo
yedi	CR7	armut	matematik
	Cristiano Ranoldo3	**Cristiano Ronaldo2**	Quaresma
	çıkardı	cüceler	rakam
	harf	**Dünya’nın 7 harikası2**	sayı
	Hatay spor	**hafta2**	sekiz
	içmek	**Kerem Aktürkoğlu2**	yemek yemek
	matematik2	matematik	
	Quaresma3	numara	
	rakam	okula gelmek	
	saka	oyuncu	
	sayı6	pazar	
	sekiz6	Pis Yedili	
	sevdiğim rakam	Quaresma	
	tüketti	**rakam6**	
	yemek yemek	saat	
	yemek9	**sayı10**	
	yetenek	**sekiz2**	
	yol	**şans2**	
		uğurlu rakam	
		yaş	
		Yedi Cüceler	
		yemek yemek	
		yemek3	
		yeni hayatlar	
	ağaç8	**ağaç9**	ağaç
yeşil	**bitki4**	annemin gözleri	çim
	cenaze	bahar	çimen
	çam	bitki	doğa
	çim	brokoli	göz
	çimen4	**çiçek3**	orman
	doğa9	çim	ot
	ferahlık	**çimen3**	yaprak
	göz3	**doğa10**	
	kavun	Ecoli	
	kelek	**elma2**	
	kod adı	fen kitapları	
	koyun	gece	
	Mahmut Yıldırım3	**göz4**	
	orman4	harika	
	ot2	hayat	
	ölü	**huzur2**	
	pırasa	marul	
	Ravza-ı Mutahhara	**maydanoz3**	

	renk3	**orman5**	
	Shrek2	ot	
	tazelik	pozitiflik	
	yaprak	tiktoker Halilişko	
		uzaylı	
		yaprak7	
	esnek2	"herkesin bana	kalp
yumuşak	hafiflik	yumuşak davranması"	kıyafet
	huzur verici	ayıcık	pamuk
	kalp	bitki	rahat
	kıyafet	elma	sert olmayan
	kumaş	esneklik	sünger
	kuş	güzel	yastık
	mutluluk	hafif	yatak
	nazik	**kalp2**	
	pamuk13	kedi	
	pelüş	kıyafet	
	rahat2	koku	
	sert olmayan	kuş tüyü	
	sert4	minnoş	
	su	mutlu eden	
	sünger	oyun hamuru	
	şeker	**pamuk11**	
	yastık8	pamuklu	
	yatak2	pelüş oyuncak	
	yumuşak g2	**rahat2**	
	yumuşak kalpli	**rahatlık4**	
		saç2	
		sarılmak	
		sert olmayan	
		ses tonlaması	
		sevimli	
		sevmek	
		sıcak	
		sünger	
		tatlı	
		tevazu	
		top	
		tüy	
		uyku	
		yastık6	
		yatak	
		yorgan	
		yufka yürekli	
zaman	akıp giden şey	acımasız	geçmiş
	beklemek	akıp giden	saat
	boş işler	anın kaybolması	süre
	daima işleyen	birlikte yaşadığımız	vakit
	değer	çocukluk	

	ders	dar
	durmaksızın	durdurulamaz
	geçiyor	durmayan
	geçmiş	geçmek
	gelecek2	geçmiş
	her şeyin ilacı	gençlik
	hızlı geçen	geri döndürülemeyen
	israf etmeyin	geri gelmeyen
	iyi değerlendirme	geri sayım
	kol saati	hayatta en çok
	mekan	kıymetini bilmediğimiz
	okul	şey
	olay örgüsü	**hız3**
	otobüsü kaçırmak	hızla akıp geçen
	ölüm2	hızlı biten
	para	**hızlı geçen2**
	paranın alamayacağı	**hızlı2**
	saat11	ilaç
	süre2	**kayıp2**
	time	**kısıtlı2**
	vakit geçirmek	mekan
	vakit4	ömür
	yaşlanmak	**parayla satın alınamayacak şey2**
	yelkovan	pişmanlık
	yetersizlik	**saat12**
	zaman makinesi	sayı
	zamana karşı	sene
		sonsuzluk
		süre2
		vakit4
		yakalanamayan
		yorucu
		zaman ayırmak

UYARAN SÖZCÜKLER	ERKEK ÖĞRENCİ 17 YAŞ	KIZ ÖĞRENCİ 17 YAŞ	ORTAK SÖZCÜKLER
Adana	**‘’adanalı dizisi yavuz’’2** **01 dizisi 4** Adana Demirspor Ceyhanlı Hakan Çukurova esmer insanlar film **kebap8** keko merkez pamuk plaka kodu **sıcak5** **şehir2** yemek	acı arkadaş Çukurova Gizem Hoca Güneş il **kebap25** **pamuk5** **portakal2** **sıcak10** sıcaklık şırdan toprak	Çukurova kebap pamuk sıcak
ağız	anlatmak burun çene **dil5** **diş10** **dudak3** **konuşmak2** lehçe **şive7** tat terim Trabzon **yemek yediğimiz organ3**	burun dedikodu dil özellikleri **dil8** diş fırçası **diş15** **dudak2** göz **konuşmak5** organ söz susmak **şive3** tat alma tel Türkçe **yemek yemek2** **yemek3**	burun dil diş dudak konuşmak şive
aile	abi **anne6** annem **baba5** ben birlik sıcak ortam birliktelik biz bir aileyiz bizim her şeyimiz bütünlük ev hayatı **ev4** huzur kardeş	**anne7** **anne-baba2** **annem3** **baba5** birey **birlik6** birliktelik çekirdek **çocuk2** ebeveyn **ev2** gerçek sevgi güven duygusu güvende hissetmek	anne baba birliktelik ev huzur mutluluk sevgi

	mutluluk2	hayat	
	sevgi2	huzur	
	sıcak ortam	kavga	
	toplum	**mutluluk3**	
		sağlık	
		sevgi5	
		topluluk	
		yaşam sebebi	
		yaşamak	
	akşam namazı	akşam yemeği	akşam yemeği
akşam	akşam yemeği	**ay3**	ay
	ay	bankta cips kola	gezmek
	çiğdem	**dinlenmek4**	gün batımı
	gezmek2	dolaşmak	serinlik
	günbatımı4	etüt	sessizlik
	karanlık9	**gece2**	uyku
	kola	**gezmek2**	yemek
	saat2	**gün batımı2**	
	serinlik	gündüz	
	sessizlik	**huzur2**	
	şafak	**karanlık6**	
	uyku	lamba	
	vakit	sabah	
	yemek zamanı	sahil	
	yemek4	**serinlik2**	
		sessizlik	
		sofra	
		soğukluk	
		sohbet	
		uyku4	
		uyumak2	
		üzüntü	
		yemek yemek	
		yemek7	
		yıldız	
	akıl2	açıklamak	algılamak
anlamak	algılamak	aklına yatmak	bilmek
	anlamak2	algılamak	dinlemek
	anlaşılmak	**anlatmak2**	düşünmek
	anlayışlı olmak	beyin	empati
	bilmek2	bilmek	kavramak
	dersi anlamak2	**ders4**	okumak
	dinlemek	dert dinlemek	öğrenmek
	duymak2	**dinlemek10**	
	düşünmek2	doğru	
	empati	duyarlı	
	hatırlamak	düşünmek	
	hayatı anlamak	**empati4**	
	işitmek	hayat	
	kafa yormak	**hissetmek2**	

	kavramak3	insan	
	kendini rahatlatmak	**kavramak2**	
	kitap	konu	
	okumak	okumak	
	öğrenmek	**öğrenmek2**	
		paragraf	
		tahmin etmek	
		yanlış	
		zihin2	
	anam2	aile	baba
anne	**baba4**	aile düzeni	her şey
	bebek	**baba5**	huzur
	canım	**cennet2**	melek
	çocuk	dert ortağı	merhamet
	duygu	doğmak	sevgi
	evlat	dost	şefkat
	güzellik	en fedakar	
	her şey	en kıymetli	
	her şeyim	**en yakın arkadaş2**	
	huzur	eşarp	
	iyilik	**her şey3**	
	korumak	huzur	
	küçüklüğü	kardeş	
	melek	**melek2**	
	merhamet2	**merhamet3**	
	sevgi	**mutluluk2**	
	sevinç	otoriter	
	sevmek	**sevgi8**	
	sıcaklık	süt	
	sırdaş	**şefkat5**	
	şefkat3	temizlik	
	vatan	yakın arkadaş	
	yardımcı	yaşam sebebim	
		yemek	
	araba	Albino	aydınlık
beyaz	aydınlık	aydınlık	kar
	berrak	**bulut3**	kefen
	gül	çiçek	renk
	güzel	diş	saf
	huzurlu olmak	doğallık	saflık
	iyi	duru	siyah
	kalp2	ferah	temiz
	kar	gelin	
	kefen	**gelinlik4**	
	kıyafet	gül	
	köpek	huzur	
	mutluluk	**kağıt2**	
	nur	**kar3**	
	nurlu	**kefen2**	
	papatya	lale	

	renk	özgürlük	
	saçma	**pamuk3**	
	sade	papatyalar	
	sadelik	renk	
	saf3	**saf2**	
	saflık	saflık	
	siyah5	**siyah3**	
	temiz2	**süt4**	
	ten	**temiz3**	
	zariflik	temizlik	
		yeni sayfa	
	akıl2	**akıl3**	akıl
bilgi	birikim	aktarmak	birikim
	çalışma	bilgiyi biriktirmek	ders
	ders2	bilmek	kaynak
	dünyanın anahtarı	**birikim3**	kitap
	elitlik	deneyim	okul
	erdem	**ders3**	öğrenme
	insan beyni	detay	sınav
	iyi bir şey	doğruluk	
	kalem	edinmek	
	kaynak	fayda	
	kitap 3	haber	
	koymak	hikmet sahibi	
	makale	kaynak	
	okul	kelime	
	öğrenme	kendimize bir şeyler	
	öğretilen şey	katmak	
	profesör	**kitap6**	
	sınav3	okul	
	üstünlük	öğrenme	
	yaşam refahı	**öğrenmek4**	
	yaşanmışlık	öğretmek	
	yeni bir şey	öğretmen	
	“yeni bir şey	öz güven	
	öğrenmek”	**sınav2**	
	zihin	silgi	
		soru	
		zekâ	
		zeki	
		zekilik	
	bir işin son bulması	bitkinlik	iş
bitmek	bitiş	çabalamayı bırakmak	son
	durdurmak	dermanı kalmamak	sonuna gelmek
	elden bitmek	fidan	şarj
	hayatın bitimi	güven	tükenmek
	hüzün2	hayattan bıkmak	yorulmak
	iş	iş	
	kalmamak	kalemin ucu	
	kalmayan bir şey	**ömür5**	

	kalmayan kişi	para	
	para bitmesi	parfüm	
	rahatsız olmak	sabır	
	sınavların bitmesi	sevgi	
	son	son	
	sona ermek	son vermek	
	sona ulaşmak	sonuna gelmek	
	sonlanmak	**şarj3**	
	sonuna gelmek2	tohum	
	şarj	**tükenmek10**	
	tükenmek5	tükenmişlik	
	yorulmak3	yeni başlangıç	
		yeniden başlamak	
		yıkılmak	
		yorgunluk2	
		yorulmak2	
	Allah 2	aile	Allah
büyük	Amazon	**Allah4**	araba
	araba	anne	devasa
	baba	anneanne	iri
	Beşiktaş	apartman	kocaman
	boy	araba	küçük
	büyük isim	aşk	yaşlı
	Büyük İskender	Atatürk	
	çaba	babaanne	
	dağ	bina	
	deniz	dede	
	devasa2	dedem	
	iri	devasa	
	kamyon	deve	
	kitap	Dünya	
	kocaman3	elma	
	küçük 7	**evren2**	
	uzun	Eyfel Kulesi	
	yaşlı	**fil2**	
		Güneş	
		güvenmek	
		hayaller	
		iri	
		kocaman	
		küçük9	
		okul	
		okyanus	
		şehir	
		villa	
		yaşamış	
		yaşça büyük	
		yaşlı	
		yüksek	

Çanakkale	‘’Çanakkale içinde bir uzun servi’’ 18 mart asker **Atatürk3** boğaz3 deniz destanı Dünya Savaşı **geçilmez2** kahraman kahramanlık köprü **Kurtuluş Savaşı2** mücadele **savaş5** **şehit2** **şehitler4** vatan zafer	Anıtkabir Atatürk bayrak boğaz **Çanakkale Boğazı3** Çanakkale Köprüsü Çanakkale Savaşı gurur heykel kahramanlık **kan2** Kurtuluş Savaşı **savaş7** Seyit Onbaşı **şehit10** Şehitler Anıtı **şehitler7** **şehitlerimiz3** **şehitlik2** Truva Atı **zafer5**	Atatürk boğaz kahramanlık Kurtuluş Savaşı savaş şehit şehitler zafer
çekmek	acı çekmek almaya çalışmak **araba çekmek3** **asılmak4** cisimleri itmek çile çile çekmek **dert2** **fotoğraf2** getirmek gitmek **halat2** **itmek4** kahır kopya	acı acı çekmek anı araba beklemek belayı çekmek benzemek çabalamak **çekmece3** çile dert çekmek **dert2** dikkat çekmek dolap **film2** **fotoğraf7** gitmek güzel şeyleri hayatımıza çekmek halat halay ilgi duymak **ip4** itmek kamera katlanmak **kopya3** tutmak	acı çekmek çile dert fotoğraf gitmek halat itmek kopya

	başarı	**bilgi4**	dürüst
doğru	dürüst	bilmek	dürüstlük
	dürüstlük	cesaret	düzgün
	düz	cevap	gerçek
	düzgün	davranış	yanlış
	gerçeği söylemek	değişmeyen	
	gerçek	**dürüst2**	
	güzel2	dürüstlük	
	kabul etmek	**düzgün2**	
	kesin bilgi	gerçek	
	kusursuzluk	Gülben Ergen	
	matematik	hakikat	
	söz2	iyi	
	tek gerçek	karar	
	tik işareti	**kesinlik2**	
	tik2	mutluluk	
	yalan söylemek	net	
	yanlış7	olması gereken	
		onay	
		öğrenmek	
		seçim	
		sınav	
		söz	
		test	
		uygun olan davranış	
		yanlış11	
		yeşil	
	bugün2	**anı2**	bugün
dün	dünde kalmak	arkada bırakmak	geçmiş gün
	eskide kalan	**bugün4**	geçmiş
	evvel gün	**eski3**	önce
	futbol yaptığım	gece	
	geçen zaman	geçmiş gün	
	geçmiş gün2	**geçmiş zaman2**	
	geçmiş9	**geçmiş13**	
	gün	geçmişimiz	
	keşke	gezmek	
	mazi	hafta	
	nohut yemeği	hafta sonu	
	önceki gün	keyif	
	önce	kütüphane	
	pişmanlık	okul	
	sıkıcı	olmuş bitmiş	
	traktör lambası	önce	
	yaşadıklarım	rahatlık	
		uyumak2	
		yarın2	
		yaşanmışlık	

	başlamak	bahane	bulmak
etmek	bir işi bitirmek	bulmak	hayal
	bitirmek	dans etmek	kavga
	bulmak	değer	yapmak
	etli ekmek	denemek	
	fark etmek	dua	
	girişmek	ekmek	
	hareket	eylemek	
	hayal	fark	
	inşa	fiil	
	kavga	haber	
	kırmak	hayal	
	mahvetmek	hediye etmek	
	mangal	hissetmek	
	naz	hoşnutluk	
	park etmek	icat	
	sevmek	ihmal	
	sitem etmek	iş	
	sonuç	**kabul3**	
	tamamlamak	kahvaltı	
	teşekkür	kahvaltı etmek	
	uygulama	kavga	
	yapmak3	**kılmak2**	
	yardım etmek2	merak	
	yemin	ödev	
		park	
		tebrik	
		terk	
		yapmak5	
		yardım4	
		yardımcı fiil	
		yorgunluk	
	aile	**aile6**	aile
ev	araba	ailem	araba
	barınmak	ait hissettiğim yer	güvenli
	bireylerin toplandığı	anne-baba	huzur
	yer	araba	oda
	bütçe	arkadaşım	yaşam
	çatı	**baca2**	yatmak
	güvenli	**bahçe2**	yemek
	huzur	birey	yuva
	içinde barındığımız	güvenli alan	
	kiremit	**güvenli2**	
	korunak	halk	
	mahvetmek	**huzur5**	
	mutfak2	mutluluk	
	oda2	oda	
	para	özlem	
	sıcak yatak	rahatlık	
	yardım etmek	sıcak yuva	

	yaşam3	televizyon	
	yatmak2	uyku	
	yemek2	**uyumak2**	
	yuva	yaşadığım alan	
		yaşam	
		yatmak	
		yemek2	
		yuva6	
	Arap	aynı değil	aynı
farklı	aykırı	**aynı2**	ayrı
	aynı olmayan2	**ayrı2**	ayrıcalıklı
	aynı3	ayrıcalık	ben
	ayrı	ayrıcalıklı	değişik
	ayrıcalıklı	ben	renk
	bağlantı	benzer	
	bambaşka	çekik göz	
	ben	**değişik8**	
	benzeri olmayan	değişiklik	
	benzersiz	deneyim	
	çeşit	dil	
	değişik5	duruş	
	eşya	düşünce	
	farklı şeyler keşfetmek	eğlence	
	karşı	elbise	
	kıyafet	empati	
	muhteşem	farklılıklarımız	
	renk	garip	
	söz	görüş	
	şahsına münhasır	hayat	
	tek	hissetmek	
	yabancı	ırkçılık	
	zıt	ilginç	
		insan	
		kişilik	
		kültür	
		otizm	
		özellik	
		renk	
		tarz2	
		turistler	
		uyumsuz	
		yer	
	başaramamak	beklenti	hayaller
gelecek	bilinmez	bugünüm	hayat
	evlilik	**büyümek2**	kaygı
	güzel zamanlar	dünüm	meslek
	hayaller2	düşünmek	umut
	hayat	geçmiş	zaman
	hayatımızın geleceği	gelecek kaygısı	
	her şeyin en iyisi	güzel günler	

	ışık	**hayal3**	
	ileri	**hayaller3**	
	ilerisi	**hayallerim2**	
	iş	**hayat2**	
	işletme kurmak	**hayatım2**	
	karanlık	hemşirelik	
	kaygı6	işim	
	merak	**kariyer2**	
	meslek	**kaygı8**	
	para3	korku	
	robotlar	kuşak	
	tahmin	meslek	
	tahmin etmek	mutluluk	
	umut	stres	
	yarın2	umut	
	zaman	**üniversite3**	
		yıl	
		zaman	
		zenginlik	
girmek	alana girmek	**çıkmak4**	çıkmak
	atılmak	dalmak	eve girmek
	başlamak2	deniz	içeri
	"birinin hayatına girmek"	ders	işe girmek
	bulunmak	**ev5**	
	çıkmak2	eve girmek	
	dahil olmak2	hastane	
	dövmek	havuz	
	eve girmek	içeri	
	günaha	instagram	
	içeri	iş	
	içeri girmek3	işe girmek	
	içeride olmak	**işe2**	
	işe girmek2	kapı	
	kapıdan girmek	katılmak	
	kapıdan içeri	konuya girmek	
	oyuna girmek	müzeye girmek	
	radar	**oda2**	
	sınav2	okul	
	sınıf	ortam	
	yeni yalıma girme	**sınav6**	
		sınava girmek	
		strese girmek	
		üniversite2	
		yaş2	
		zora girmek	
gök	"ey göklerin kızıl ve mavi süsü''	ay	bulut
	bilinmeyen	aydınlık	ermemiş
	bulut7	bebek mavisi	gökyüzü
	ermemiş	beyaz	mavi
		bulut6	mavilik

	gökyüzü	bulutlar	yağmur
	Güneş2	düşünce	yıldız
	hava	elma	
	helikopter	ermemiş	
	mavi3	gök gürültüsü	
	mavilik3	gökkuşağı	
	Tanrı2	Göksu Kafe	
	uçak2	**gökyüzü3**	
	uçsuz bucaksız	gürültü	
	uzay	huzur	
	yağmur2	kubbe	
	yer	kuş	
	yıldız	**mavi15**	
		mavilik	
		meyve	
		özgürlük	
		yağmur	
		yıldız4	
	acı	**deprem33**	deprem
Hatay	**deprem15**	**dürüm5**	İskenderun
	Hatay dürüm2	İskenderun	künefe
	Hatay spor	kaçak	
	İskenderun	künefe	
	İskenderun limanı	sınır	
	korku	yiyecek	
	künefe2		
	Mehmet dayı		
	mülteci		
	ölüm		
	sınır		
	Suriye sınırı		
	umutsuzluk		
	Volkan Demirel		
	yaşam		
	acı	anlamlandırmak	doğum
hayat	aile	beklenti	kısa
	boşluk	çocukluğum	mücadele
	çaba	doğum	ölüm
	çikolata	eğlence	sınav
	doğum	gelecek	yaşam
	geçici	gezmek	zor
	geçinmek	karmaşa	zorluk
	Güneş	kaygı	
	imtihan	kısa	
	kısa	kişi	
	mücadele	**mücadele2**	
	ölüm3	nefes	
	pahalı yaşam	**ölüm4**	
	sabır	ömür	
	sıkılmak	sabır	

	sınav	sağlık	
	su3	serüven	
	süreklilik2	**sınav4**	
	tatlı	stres	
	yaşadığımız günler	tecrübe	
	yaşam5	tükenmek	
	yaşam biçimi	yaşam savaşı	
	zor	**yaşam6**	
	zorluk	yaşamak	
		yaşamak2	
		yorucu	
		zaman	
		zor2	
		zorlu yol	
		zorluk3	
	asma köprü	ağabeyim	boğaz
İstanbul	**Ayasofya3**	aşkın şehri	büyük şehir
	bir kıta	**boğaz6**	Galata Köprüsü
	boğaz3	büyük	gezi
	büyük şehir	büyük şehir	kalabalık
	Fatih Sultan Mehmet4	Galata Köprüsü	Kız Kulesi
		Galata Kulesi6	köprü
	Fenerbahçe	**Galata2**	tarih
	Galata Köprüsü2	gemi	
	gezi	**gezi3**	
	Kadıköy2	güzellik	
	kalabalık	insan	
	Kız Kulesi	**İstanbul Boğazı2**	
	Konstantinapol	iş	
	köprü2	**kalabalık2**	
	martı	**Kız Kulesi8**	
	muhteşem	**köprü2**	
	Polat Alemdar	mimari yapılar	
	saat kulesi	ses kirliliği	
	sefir	şehir	
	tarih	tarih	
	tarihi şehir	Ülkü Hoca	
	tarihi yerler	ünlü	
	ticaret	zengin	
	yedi tepe		
	almak3	Allah'tan beklemek	almak
istemek	araba	almak	elde etmek
	arzu etmek2	başarmak	evlilik
	arzulamak	bulmak	hayal
	dua	çabalamak	kıyafet
	elde etmek2	çiçek	kız istemek
	evlilik	**çikolata2**	para
	eylem	dilemek	
	hayal	düşünce	
	hırslanmak	**elde etmek3**	

	izin istemek	evlilik	
	kavuşmak	gelecek	
	kıyafet	**hayal2**	
	kız istemek	hayvanların	
	not istemek	yaşamasını istemek	
	para	**hediye3**	
	para istemek2	ihtiyaç	
	rica etmek	iphone istemek	
	rica2	isteyip yapamamak	
	şampiyonluk	iyi bir üniversite	
	vermek4	kıyafet	
		kız istemek2	
		neşelenmek	
		onu2	
		para	
		sabretmek	
		sağlık2	
		sahiplenmek	
		sevmek	
		sözlü	
		telefon	
		üniversite	
		üniversite kazanmak	
		yemek	
		zevk	
	anne5	abla	anne
kadın	aşk	adalet	erkek
	başörtüsü	ağrı	kız
	baş üstünde	**anne7**	
	değer	annelik	
	değerli kişi	annem	
	duyguların karşılığı	asillik	
	elbise	bebek	
	erkeği tamamlamak	cesaret	
	erkek5	**cinayet5**	
	evlenmek	duygusal	
	hanım	erkek	
	hayatın anlamı	gurur veren	
	kadınbudu2	güç	
	kız	**güçlü4**	
	kolye	**güzel2**	
	küpe	**güzellik3**	
	mücevher	**her şey2**	
	olmazsa olmaz	istemek	
	şahsiyet	kız	
		melek	
		mükemmel	
		olgunluk	
		sanat	
		sancı	

		süslenmek şefkat şiddet toplum düzeni uzun saç valide	
kağıt	A4 kağıdı **ağaç6** **beyaz3** bir şey yazdığımız araç **düşünce aktarımı** düz **kalem4** kesiği **kitap2** mürekkep ödev **para2** **sınav2** silgi yaprak yazı yazmak	**ağaç6** bembeyaz **beyaz6** boş çizmek defter ders dilekçe düşünce fotokopi geri dönüşüm **kalem4** kesmek mektup **okul2** performans ödevleri pürüzsüz **sınav3** **sınavlar2** silgi **yazı6** **yazmak2** yeni bir sayfa	ağaç beyaz kalem sınav silgi yazı yazmak
kazanmak	alın teri altın madalya başarı **başarmak6** birinci olmak boks maçını kazanmak çalışmak elde etmek Fenerbahçe şampiyon galibiyet hak etmek harcamak heyecan **kaybetmek4** kumar **kupa2** maç para rahatlamak **sınav2** zafer	**başarı2** başarılı **başarmak2** Ege Üniversitesini kazanmak galibiyet gitmek gönül gurur hedefe ulaşmak **heyecan3** **kaybetmek4** kazı-kazan madalya **mutluluk2** oyun para kazanmak **para3** polislik savaş sevinç	başarı başarmak galibiyet heyecan kaybetmek para sınav

		sınav5	
		sınavlar	
		uğraşmak	
		üniversite5	
		yarış	
	acıkmak	asalet	bayrak
kırmızı	al bayrak	**aşk6**	gül
	araba2	ayakkabı	kan
	bayrak	balık	savaş
	beyaz	bayrağımızın rengi	Türk bayrağı
	biber	**bayrak8**	
	buhar	cesaret	
	delil	deli	
	gül	**elbise2**	
	ışık	elma	
	kan8	Ferrari	
	kızıl	**Galatasaray3**	
	sana kırmızı çok yakışıyor	**gül3**	
		kalp2	
	sarı3	**kan5**	
	savaş	karpuz	
	sıcak	lamba	
	şehitlik	öfke	
	Türk bayrağı3	**ruj2**	
	vatan	savaş	
		tehlike	
		toka	
		tişört	
		Türk bayrağı	
	ava gitmek	atkı	beyaz
kış	beyaz	beyaz	kar
	kar12	eğlenmek	soba
	rüzgar	kar topu	soğuk
	soba	**kar20**	
	soğuk12	**kardan adam3**	
	tatil	kaza	
	temiz	kazak	
	yaz3	masal	
		mont2	
		sarılmak	
		sessizlik	
		soba	
		soğuk9	
		üşümek	
		yağmur	
	ay	**bulut2**	deniz
mavi	**deniz3**	**deniz11**	gökyüzü
	Doğu Türkistan	duru	hava
	erkek rengi	**ferahlık2**	marka
	esenlik	**gökyüzü18**	tişört

	Fenerbahçe	gri	
	ferahlık	**hava2**	
	gök	huzur	
	gökyüzü10	marka	
	hava	mutluluk	
	havuz	Redbull	
	kıyafet markası	sonsuzluk	
	marka	**tişört2**	
	pantolon		
	sarı		
	tişört		
mor	bmw'de en sevdiğim renk	arkadaşlık	çiçek
	çiçek3	asil	elbise
	elbise2	**çiçek3**	Hande Yener
	güzel	**elbise2**	lahana
	Hande Yener	en sevdiğim renk	patlıcan
	havalı	**erik2**	renk
	kız rengi	gül	
	lahana2	**Hande Yener4**	
	Mor ve Ötesi	kalemlik	
	morarmak2	kazak	
	moruk	**lahana2**	
	patlıcan2	leylak	
	renk2	menekşe	
	sevdiğim renk	oje	
	tişört2	**patlıcan6**	
	turp	**renk3**	
	uzay	sabır	
	yorgunluk	sakin	
		sevimli	
		sümbül	
		şarkı	
		tatlı	
		üzüm3	
		yara	
		yaz	
oyun	Clash of Clans	Atabarı	çocukluk
	çocukluk2	bilgisayar	eğlence
	ders	bozan	eğlenmek
	eğlence 4	bozmak	futbol
	eğlenmek2	Brawl Stars	Pubg
	futbol3	**çocuk5**	telefon
	konsol	çocukluğum	vakit geçirmek
	kurgu	**çocukluk4**	
	Minecraft	**eğlence4**	
	okey	**eğlenmek2**	
	oynatmak	futbol	
	oyun kolu	güzel vakit	
	oyun konsolu	hayatın oyun olması	
	pes	kardeşim	

	Pubg2	konsol	
	telefon3	körebe	
	vakit geçirmek	kurmak	
	zaman	küçüklüğüm	
		okey2	
		park	
		Pubg2	
		Resident Evil	
		saklambaç7	
		telefon	
		vakit geçirmek	
		voleybol2	
	akşam2	akşam	akşam
sabah	aydınlık	**aydınlık2**	aydınlık
	bulut	erken uyanmak	Güneş
	erken saatler	gülümsemek	kahvaltı
	gün doğumu4	**Güneş6**	okul
	gündüz2	Güneşin doğması2	
	güne başlamak2	**kahvaltı14**	
	Güneş3	kuş sesi	
	kahvaltı5	okul	
	kovboy filmi	okul zamanı	
	namaz	**simit2**	
	okul	**uyanamamak2**	
	okula gelmek	**uyanmak4**	
	öğle2	uykusuzluk	
	servis	vakit	
	uyku	**yeni başlangıç2**	
		yeni gün2	
	Allah	aile	beklemek
sabır	**beklemek2**	anlayış	dayanmak
	dayanmak	arkadaşım	sabır taşı
	derviş	**beklemek5**	taş
	direnç	ben	
	ekonomi	bıkmak	
	erdem	**dayanmak3**	
	etmek	dilemek	
	gerekli	direnç göstermek	
	hastalık	direnmek	
	Hz. Yusuf	farkındalık	
	irade	güç	
	katlanmak	Handan Hoca	
	kızgınlık	imtihan	
	kum saati	kendim	
	merhamet	kendini tutma	
	Murat	okul	
	peygamber	okul hayatı	
	peygamber sabrı	**sabır taşı3**	
	polis olmak	sakin	
	sabır taşı	sessizlik	

	sabırlı olmak	sınamak	
	sabretmek5	sınanmak	
	saygı	sınanması	
	taş	sınav	
	Türkiye	sınav süreci	
		sinir	
		taş2	
		tesbih	
		usanmak	
		zaman2	
	arı	aile	civciv
sarı	civciv	ayrılık	Güneş
	çiçek	cıvıl cıvıl	kırmızı
	Fenerbahçe	**civciv4**	lacivert
	Güneş4	çiçek	limon
	İsmail	Galatasaray	papatya
	kırmızı4	**Güneş17**	saç
	lacivert5	kırmızı	
	limon3	lacivert	
	muz	lale	
	papatya	**limon5**	
	renk2	mavi	
	saç	**muz2**	
	sarıkız	orta seviye	
	sarılmak	**papatya2**	
	somon	saç rengi	
	taksi	**saç2**	
	yaprak	sevgi	
	zeybek	Tuborg	
	aşık olmak	acı	aşık olmak
sevmek	**aşk2**	aile	aşk
	bağlanmak	**anne2**	bağlanmak
	benimsemek	annem	ilgi
	duygu	**aşık olmak2**	kalp
	gitmek	**aşk6**	sevilmek
	gönlü olmak	ayrılmak	
	her şeyi göze almak	baba	
	his	bağ oluşturmak	
	hoşlanmak3	**bağlanmak2**	
	hoşuma gitmek	beklenti	
	ilgi	değer vermek	
	kalp2	deliler gibi sevip güvenememek	
	kişiye karşı hoşlanmak	eğlenmek	
	sevilmek6	evlilik	
	sevmemek	gönül vermek	
	soğumak	göze almak	
	yalan	hayvanlar	
		hayvanları sevmek	
		heyecan2	

		hoş bulmak	
		huzur2	
		ilgi	
		kalp	
		müzik	
		sarılmak	
		saygı	
		sevgili	
		sevilmek3	
		sıcaklık	
		son	
		takıntı	
		zarar	
	bitkinlik	Antalya	çay
sıcak	bunalmak	bakış	Güneş
	çay2	bunaltıcı	hava
	çikolata	**çay3**	soğuk
	Güneş2	derece	ter
	hamam	eller	terlemek
	hava	**Güneş2**	yanmak
	ılık	**hava2**	yaz
	ısınmak	huzurlu	
	kırmızı	ıhlamur	
	nem	İzmir	
	okyanus	**kahve3**	
	sevmem	kiraz tarlası	
	soğuk6	koku	
	şapka	kötü koku	
	tatil	renk	
	ter2	sevilmek	
	terlemek2	sevgiyi yanında hissetme	
	yanmak	soba	
	yaz2	soğuk	
	yorgunluk	su	
		ter	
		terlemek2	
		yangın	
		yanmak	
		yaz ayları	
		yaz9	
		yemek3	
		yumuşak	
	arkadaşım	Acun	asalet
siyah	**asalet2**	asalet	asil
	asil3	**asil3**	beyaz
	beyaz6	**asillik2**	gece
	çekici	**beyaz2**	karamsarlık
	elitlik	dışlanmış	karanlık
	gece	elbise	karizma

	gömlek	**gece9**	
	karamsarlık2	göz	
	karanlık6	kalem	
	karizma	kara delik	
	kuşak	**karamsarlık6**	
	ölüm	**karanlık6**	
	tabanca	karizma	
	takım elbise	korkutucu	
	tükenmiş umutlar	kömür	
	üzüm	**kötülük3**	
		mat	
		olumsuzluk	
		rahatlık	
		saç	
		sessiz	
		zeytin	
	asker dizisi	anlamlı	dizi
söz	büyüklük	anlamsız	şiir
	cümle	bayrak	yazar
	dil	birine verilen söz	yemin
	dizi6	boş laf	
	güvence	cümle	
	hoşgörü	**dizi5**	
	nişan2	doğru	
	rahat	düğün	
	söz dizisi	dürüstlük	
	söz vermek4	erdemlilik	
	şiir	etkilenmek	
	teminat	**güven2**	
	tutulması gerek	**güvenirlilik2**	
	tutulmayan sözler	istemek	
	yapılması zorunlu olan	kandırma şekli	
	yazar	**kitap2**	
	yemin	konuşma	
	yemin etmek	namustur	
	yerine getirmeye çalışmak	nişanlanmak	
		önemli	
		sadık	
		sır	
		sorumluluk	
		şiir2	
		tartışmak	
		Tolga Sarıtaş	
		tutmak	
		vermek	
		yalan	
		yazar	
		yazı	
		yemin3	

Trabzon	**balık3**	**balık2**	balık
	çay2	**çay3**	çay
	dağ	dedem	deniz
	deniz	deniz	hamsi
	fırtına	dere	horon
	futbol kulübü	**hamsi7**	Karadeniz
	hamsi6	**horon3**	orman
	horon2	**Karadeniz2**	Sümela
	Karadeniz	Kolbastı	Manastırı
	kemençe	**orman2**	Trabzon Spor
	kuymak	polis okulu	yağmur
	orman	spor	yeşillik
	silah	Sümela Manastırı	
	sinir	**şive2**	
	Sümela Manastırı	**Trabzon Spor2**	
	Trabzon Spor4	Trabzon şarkıları	
	uşağum’	Uzungöl	
	yağmur2	**yağmur2**	
	yeşillik	**yayla2**	
	ziraat maçı	yeşil	
		yeşillik9	
toprak	ağaç	ağaç dikmek	kahverengi
	anıtkabir	ana	kum
	bereket2	aşk kokusu	mahsul
	çeşit	ateş	ölüm
	ecel	**bahçe2**	solucan
	kahverengi4	**bitki2**	tarla
	kum3	böcek	taş
	mahsul2	canlılar	tütün
	ölüm2	**çiçek2**	vatan
	solucan	elektrik	
	tarla	ferahlık	
	taş	geçim kaynağı	
	temiz hava	gül	
	tohumun yeşermesi	güzel koku	
	tütün	**kahverengi5**	
	varoluş	koku	
	vatan2	köy	
	vatanımızın olduğu	kum	
	yer	mahsul	
	verim	meyve	
		mezar2	
		nefes	
		ölüm2	
		pozitif enerji	
		rahatlık	
		sebze	
		solucan3	
		tarla5	
		taş	

		tütün vatan yağmur	
turuncu	Antalya araba çelimsiz Fatih Portakal havuç hava iticilik Japon balığı kırmızı **mandalina3** oralet **portakal13** **renk2** sarı sevgi	ateş balık bozulmuş meyve C vitamini canlılık cırtlak enerji Garfield gün batımı **havuç2** kızıl kiremit **mandalina2** mercimek oralet **portakal21** **renk2** sıra sonbahar şeftali	havuç mandalina portakal renk
uzak	ayrılık belirli bir mesafe bize yakın olmayan yer dış ülkeler Doğu durmak gökyüzü gurbet **ırak4** mars **mesafe4** özlem ufuk ufuk çizgisi uzaktan seyretmek varılması zaman alan yer **yakın3** yakında olmayan	ahiret aile akraba bitmek bilmeyen dağ **diyar2** Doğu Eskişehir gezme isteği gökyüzü gurbet hüzün **ırak2** İsviçre kalmak kopuş **mesafe4** **özlem8** şehir uçak ülke **yakın4** **yol3** yolculuk	Doğu gökyüzü gurbet ırak mesafe özlem yakın

	adet	adam	beş
	Allah'ın hakkı	**Allah'ın hakkı**	sayı
üç	altı	**üçtür2**	taş
	beş	**beş4**	
	büyükler	bir-iki	
	Fenerin yıldızı	dostluk	
	futbolcu Ramos	**dört3**	
	harfli	gece	
	kelime	**gün2**	
	kural	karakter	
	sabah yediğim simit	**kardeş2**	
	sayı3	kırmızı	
	silahşor	kitap	
	stoper	nokta	
	tane	öğle vakti	
	taş	öğün yemek	
	tekil	parmak	
	uğurlu sayı2	**rakam2**	
	üç gün küs kalınmaz	saat	
	Üç kağıtçı	**sayı6**	
	Üç Silahşorlar	sınıf	
		sınır	
		sinir	
		şarkı2	
		taş	
		yaş	
		yıl	
	bir2	aşiret	canavar
Van	canavar	babamın askerliği	göl
	Erciş	**canavar3**	kedi
	göl11	dağ	otlu peynir
	kahvaltı	deprem	Tuz Gölü
	kedi4	**Doğu3**	Van Gölü
	otlu peynir	gezmek	
	peynir	göl canavarı	
	soğuk	**göl9**	
	şehir	kar	
	Tuz Gölü	**kedi10**	
	uzak	**kedisi2**	
	Van Gölü4	korku	
	Van Gölü canavarı2	otlu peynir	
		soğuk	
		Tuz Gölü	
		Van canavarı	
		Van Gölü3	
		Van kedisi4	
	arkadaş	affetmek	doğru olmayan
yanlış	bilgi	arkadaşlık	doğru
	çarpı	aşk	hata
	deneme	bile bile	kötü

	doğru olmayan	değişken	olumsuzluk
	doğru8	deneyim	sınav
	gerilim	doğru olmayan	
	hata yapmak	**doğru8**	
	hata4	doğrusunu öğrenmek	
	hatalı2	eksi	
	hükümet	görmemek	
	kelam	günah	
	kötü	haksızlık	
	net	**hata10**	
	olumsuzluk	hayat	
	sınav	karar	
	soruları yanlış yapmak	kırmızı	
	yanılgı	köpeklerin uyutulması	
	yapılmaması gereken	**kötü2**	
		olumsuzluk	
		pişmanlık	
		sınav	
		soru2	
		tepki	
		yalan	
		yanılmak	
		yargılamak	
		zaman	
	anlam	**Yedi Cüceler2**	sayı
yedi	doğurmak	İstanbul yedi tepe	sekiz
	Ferdi Kadıoğlu	Kimi Raikonen	yemek
	kedi	Yedi Numara	
	Kerem Aktürkoğlu	cennetin yedi katı	
	Quaresma	abim	
	Ronaldo9	**sekiz2**	
	sayı	**gün3**	
	sekiz3	altı	
	yalnız	kahverengi	
	yedi kuş	doğum günü	
	yemek	içti	
	yemek yedi	**cüce2**	
	yemek yedi rakam	yaş	
		gökkuşağı2	
		uğurlu sayı2	
		cüceler3	
		on	
		sayı8	
		rakam	
		uğurlu2	
		hafta3	
		ömrünü vermek	
		yemek2	

	ağaç5	**ağaç7**	ağaç
yeşil	asker	cennet	çayır
	biber	**çayır2**	çim
	çayır	çim	çimen
	çim	**çimen5**	dağ
	çimen2	çimenlik	göz
	dağ	dağ	orman
	dayı	**doğa6**	ot
	derin devlet ajanı	**elma2**	yaprak
	erik	**erik2**	
	göz2	**ferah3**	
	göz rengi	**göz2**	
	gözlerim	kaktüs	
	haki	**Karadeniz**	
	ırmak	marul	
	kırmızı	**orman5**	
	orman2	ormanlık	
	ot2	**ot2**	
	rahatlık	ördek	
	renk	para	
	seviyorum	**yaprak2**	
	yaprak	zeytin	
	yeşil ördek		
	ayıcık	bulut	hoş
yumuşak	hoş	deterjan	pamuk
	oyun hamuru3	hamur	sert
	pamuk7	haribo	tatlı
	rahat olan yatak	his	yastık
	rahatlık	hoş	
	sert olmayan	jelibon	
	sert4	marshmelov	
	şefkatli	naif	
	tatlı	**pamuk şeker2**	
	yastık6	**pamuk11**	
	yumurcak	pofuduk	
	zarif	sert	
		sıcaklık	
		sünger2	
		tatlı	
		yanak	
		yastık11	
		yatağım	
		yatak	
		yün	
	değerlendirilmesi	akıp geçmek	geçmiş
zaman	gereken	ayrılık	gelecek
	akıp gidiyor	**beklemek3**	hızlı
	anlaşılmayan	dar	kum saati
	asır	değer	saat
	belirli bir süre	değerli	vakit

	çabuk geçen	düzelmesini beklemek
	dakika	en değerli
	geçmiş	geçirmek
	gelecek	**geçmiş2**
	hızlı	**gelecek2**
	kronometre	**hızlı2**
	kum saati	**kayıp2**
	nakit2	**kum saati2**
	okul	**saat9**
	saat5	**sınav2**
	sonu olan	tükenmek
	tasarruf	üniversite sınavı
	vakit4	vakit geçirmek
	yaşayış	**vakit9**
	yaşım	yıl
	yetişememek	

UYARAN SÖZCÜKLER	18 YAŞ ERKEK ÖĞRENCİ	18 YAŞ KIZ ÖĞRENCİ	ORTAK SÖZCÜKLER
Adana	Adana dürüm Adana kebap dürüm Fatih Terim **kebap8** **sıcak2** şalvar şırdan tekin olmayan şehir yaşam tarzı	acı **Adana kebabı2** aşiret deprem dürüm et gizem hoca **kebap12** Kürt pamuk portakal **sıcak hava3** **sıcak8** sıcaklık şalgam şehir yemek	Adana kebap dürüm kebap sıcak
ağız	çene **dil4** **diş4** dudak insan ağzı konuşma tarzı **konuşmak2** organ sağlık **şive4** **yemek2**	‘’konuşmamızı sağlayan organ’’ **dil5** diş fırçası diş sağlığı diş teli **diş5** doktor **dudak5** **konuşmak4** kötü söz nefes şive uçuk yara yemek yemek **yemek5**	dil diş dudak konuşmak yemek
aile	ailem **anne5** annem **baba5** **babam2** dizi **ev2** her şeyim huzur insancık mutluluk ortam sıcak ortam	**anne7** **annem2** **baba6** **babam3** bağ beraberlik **birlik2** çocuk ebeveyn en güvenli yer **ev3** **huzur2** **kardeş2** kavga mutluluk mutsuzluk saygı **sevgi3** sıcak yuva şiddet topluluk	anne annem baba babam ev huzur mutluluk

	arkadaş ortamı	ağlamak	
	ay	**ay2**	ay
akşam	baykuş	cırcır böceği	dolunay
	çalışma	cips	gece
	dolunay	dinlenme zamanı	karanlık
	gece	dolunay	sessizlik
	gezmek	eğlence	yıldız
	gün batımı	gece	
	hüzün	gezme	
	ışık	güneş	
	karanlık3	güneşin batması	
	maç	havanın kararması	
	oyun	huzur	
	sessizlik	**karanlık3**	
	sokağa çıkmak	kola	
	sokak ışıkları	korku	
	takılmak	müzik dinlemek	
	uyku vakit geçirmek	sakinlik	
	yalnızlık	**sessizlik2**	
	yıldız	siyah	
		uyku	
		vakit	
		yemek3	
		yıldız5	
	algılamak	akıl	
	bilmek	algılamak	algılamak
anlamak	**ders3**	anlamamak	ders
	dinlemek7	anlayış	dinlemek
	empati	anlayışlı olmak	empati
	iş	arkadaş	
	konu	çözmek	
	onunla konuşmak	**ders2**	
	tamamlamak	dersleri anlamak	
	hocayı anlamak	**dinlemek5**	
		dost	
		duymak	
		empati yapmak	
		empati2	
		idrak etmek	
		insanı anlamak	
		iyi hissettirmek	
		kavramak	
		konu anlamak	
		okumak2	
		olgun	
		sorun	
		susmak	
		zeka	

	baba	aile bireyi	
	bir parçam	**aile2**	baba
anne	canımın içi	arkadaş	güven
	dinlemek	**baba2**	her şey
	ev	cennet	sevgi
	güven	dost	şefkat
	güzellik	**fedakarlık2**	
	hayatımdaki en büyük	fetüs	
	iyi ki	güç	
	her şey	güven	
	huzur2	hayat	
	sevgi4	her şey	
	sıcak yemek	huzur bulduğum kişi	
	şefkat	kan bağı	
	valide sultan	koruyucu	
	vicdan	melek	
		merhamet	
		sevgi7	
		sevgisi	
		şevkat4	
		yuva	
	araba	asalet	
	beyaz futbol	**bulut3**	diş
beyaz	**diş2**	cesaret	kar
	gömlek	deniz kabuğu	siyah
	kar	deterjan	temiz
	kefen2	**diş2**	temizlik
	renk	doğruluk	
	sade	ferahlık	
	sadelik	gelinlik	
	siyah2	gül	
	tavşan	**huzur3**	
	temiz3	kağıt	
	temizlik	kalp	
	tişört	kar	
		masum	
		melek	
		ölüm	
		saf2	
		saflık2	
		siyah2	
		süt	
		tahta	
		temiz bir eşya	
		temiz4	
		temizlik3	
	akıl2	**akıl3**	
	babam	**akıllı**	akıl
bilgi	beyin	ders	ders
	çözüm	düşünce	ışık

	ders	edebiyat	kitap
	empati	eğitim	okul
	güç	fikir	öğrenmek
	ışık	ışık	öğretmen
	iş	içerik	
	kitap2	ilim	
	okul2	**kitap4**	
	öğrenmek5	**okul4**	
	öğretmen	**öğrenmek5**	
	tecrübe	öğretmen	
		övgü	
		özgüven	
		seminer	
		tartışmak	
		yarışma	
		zeki2	
	aşk	abur cubur	
	ders	arkadaşlık	tükenmek
bitmek	gitmek	başı belaya girmek	yorulmak
	okey	bir son	
	okulun bitmesi	bitkinlik	
	para	çabalamak	
	sevgi	çayın bitmesi	
	sona ermek	düşmek	
	tükenmek4	okul	
	ulaşmak	ölüm	
	yapmak	**ömür2**	
	yemeğin bitmesi	papatya	
	yorulmak2	pil	
		sabır	
		sevgi	
		son bulmak	
		son3	
		tükenmek4	
		YKS öğrencileri	
		yok olmak	
		yorulmak6	
	ata	ada	büyükanne
	baba	araba	küçük
büyük	büyükanne	başarı	yaş
	büyükbaba	büyükanne	
	büyüklerimiz	dede	
	dede	**dev2**	
	elimden büyük olan her	ev	
	şey büyüktür	güç	
	evren	hediyeler	
	Fenerbahçe	ihanet	
	Galatasaray	kalp	
	gocaman	kocaman	
	kendimden büyük kişi	kocaman bir şey	

	küçük4 yaş	korkunç kötü **küçük4** okyanus silgi sürpriz **taş2** uzun **yaş2** yaşlı yüce	
Çanakkale	asker askerler Çanakkale Boğazı Çanakkale geçilmez destan kahramanlarımız mücadele **savaş2** **seyit onbaşı4** **şehitler3** vatan vatan toprağı zafer zaferimizin şehri	asker Atatürk bağımsızlık bayrak boğaz Çanakkale destanı gazi kahraman şehitlerimiz köprü mermi **savaş8** şehit5 **şehitler4** **şehitlerimiz3** Truva atı **türkü2** zafer	asker savaş şehitler zafer
çekmek	araba **arabayı çekmek2** asılmak çile eziyet çekmek foto çekmek fotoğraf **fotoğraf çekmek2** **itmek2** kahır çekmek kamera kopya şut çekmek zorluk	**acı2** almak ayran benzemek besmele çekmece çile çekmek çok acı çekmek dert **fotoğraf6** **halat2** **halay çekmek2** ip çekmek kamera kolu kopya **kopya çekmek2** masa **sabır2** video vinç	fotoğraf kopya

doğru	doğru düzgün durur	bilgi	
	doğru yoldan ayrılmak	**davranış2**	karar
	düz	doğruluk	yanlış
	hareket	doğruyu söylemek	
	insan	**dürüsütlük2**	
	karar	düzgün	
	sonuçtan emin olmak	güvenilir	
	soru	**güzel2**	
	yalansız	haklı	
	yanlış6	hatasız	
	yol	karar	
		kesin	
		kişi	
		öğrenmek	
		sınav	
		soyadım	
		söz4	
		test	
		yalanın tersi	
		yanlış olmayan	
		yanlış5	
		yüz almak	
dün	**bugün2**	bir gün önce	
	dünya	**bugün3**	bugün
	geçmiş gün	duygu	geçmiş
	geçmiş7	dün dünde kaldı	
	keşke yaşanmasaydı	dün ki sınavlar	
	yarın	eski	
	yaşadığım zaman	geçen zaman	
	yaşanmışlık	geçmiş zaman	
		geçmiş13	
		hata	
		hatıra	
		Hıdırellez	
		okul	
		pişmanlık	
		şükür	
		tatil	
		uyku	
etmek	başarmak	dans	
	beceri	davet etmek	olmak
	elde	davetiye	yardım
	fark etmek	dua etmek	
	kendi etti kendi buldu2	hata	
		hayat	
	küfür	kabul etmek	
	olmak	**kavga2**	
	pişmanlık	**kılmak2**	
	teselli etmek	mahvolmak	
	vermek	niyet	

	yap	**olmak2**	
	yapmak2	otopark	
	yardım	sinir	
		söz etmek	
		teklif	
		yanlış	
		yapmak4	
		yardım4	
		yemek	
		yemek yapmak	
	aile2	**aile5**	
	ait olduğum yer	ailem	aile
ev	**araba2**	araba	araba
	barınak	barınma	sıcak bir yuva
	bark	beraberlik	yuva
	dört duvar arası	birlik	
	ev resmi	çatı	
	hane	dubleks	
	huzur bulduğum yer	eşya	
	rahatlık	geçim	
	sıcak bir yuva	güven	
	uyku	**huzur6**	
	yaşam alanı2	huzur alanı	
	yuva	kavga	
		koltuk	
		mahalle	
		oda	
		sakinlik	
		sevdiğim insan	
		sıcak bir yuva	
		temizlik	
		toplanma alanı	
		yalnız	
		hissetmediğim yer	
		yuva3	
	aynı olmayan	anormal	değişik
	aynı3	ayrımcılık gören	fikir
farklı	ayrı	**değişik4**	giysi
	bir başka olan şey	değişim	kişilik
	değişik4	dikkat çeken	özellik
	düşünce	dil	
	fikir	farklı görünen	
	giysi	farklı insanlar	
	huy	fikir	
	kişilik	gezegen	
	özellik	giyinmek	
	para	giysi	
		hayatlar	
		ırk	
		ilginç2	

		insan3	
		insanlar2	
		kıyafet	
		kişilik	
		kültürler	
		olağan dışı	
		özellik	
		renkli	
		tarz	
gelecek	arkadaş	bugün	
	başarı	büyümek	geçmiş
	gayret	endişe	hayal
	geçmiş3	**geçmiş2**	hayatım
	hayal	gelmeyecek	hedef
	hayatım	**güzel günler2**	kaygı
	hedef	**hayal2**	umut
	iş	hayallerim	
	kaygı3	hayatım	
	para	hedef	
	planlama	hedeflerim	
	sanayi	ileriki zaman	
	sonraki zaman	İzmir	
	umut2	kaygı yada mutluluk	
	yaşantı	**kaygı4**	
		korku	
		meslek	
		okul	
		robot	
		umut	
		umutsuzluk	
		üniversite	
		yaşam	
		YKS	
girmek	bunalım	**çıkmak3**	çıkmak
	çaba	ders	ev
	çıkmak4	**ev2**	eve girmek
	denize girmek	**eve girmek3**	sınav
	ev	göze girmek	sınava girmek
	eve girmek	güzel bir işe	
	hapse girmek	içeri girmek	
	işe girmek	**içeri2**	
	kapıdan adım atma	kabul görmek	
	okula girmek	kapı	
	sıkıntı	meslek	
	sınav	mülakat	
	sınava girmek	okul	
	torpille girmek	on sekize girmek	
	yeni yıl	rüya	
		sınav6	
		sınava girmek	

		üniversite	
		yanlış yol	
		YKS girmek	
	bulut3	Allah	
	bulutlar2	**bulut4**	bulut
gök	deniz	domates	gökyüzü
	gök girsin kızıl çıksın	fırtına	güneş
	gökyüzü	gökyüzü	hava
	güneş	gün batımı	mavi
	hava	**güneş2**	yıldız
	kaya	gürültü	
	mavi2	**hava3**	
	olgunlaşmamış	hayat	
	olmamış	huzur	
	tanrı	kuş	
	Türk	kuşağı	
	ulu	**mavi8**	
	yeşil	meyve	
	yıldız	**özgürlük3**	
		sonsuzluk	
		yıldız2	
		yüksek	
		yüzü	
	deprem9	acı	
	dürüm3	bisküvi	deprem
Hatay	Hatay usulü dürüm	**deprem24**	dürüm
	İskender	dostlarımın yaşadığı	
	ölü	şehir	
	Suriye sınırı	döner	
	Suriyelilerin geçiş	**dürüm2**	
	noktası	**Hatay dürüm2**	
	tarih	**ölüm2**	
	Volkan Demirel	toplu ölüm	
	Yemek		
	acı	acı	acı
	boş zaman	ağır yaşamlar	gelecek
hayat	endişe	akşam	kısa
	gelecek	bilgisi	yaşam
	kısa	boş geçen yaşam	yaşamak
	nefes	süresi	zorluk
	ömür2	çok kötü	
	yaşam3	dersi	
	yaşamak3	dert	
	yaşanmışlık	gelecek	
	zorluk2	hayat ağacı	
		ihanet	
		ilim	
		imkan olmak	
		kendim	

		kısa mutluluk mücadele ömür saat serüven sıkıcı sıkılmak sıkıntı sınav merkezi yaşam yaşamak yaşanılan YKS zaman zor yaşam **zor2** zorluk zorluklar	
İstanbul	1453 Ayasofya boğaz büyük dünyanın en güzel şehri **Fatih Sultan Mehmet2** Fenerbahçe fetihlerin en güzeli Galata kulesi Galatasaray harikalar diyarı kalabalık köprü manzara Polat Alemdar **tarih2** tarihi yapı	**boğaz2** boğazları büyük şehir **deniz3** Fatih Sultan Mehmet Galata **Galata Kulesi6** gezi gezilecek yerler gezmek İstanbul köprüsü **kalabalık4** **Kız Kulesi3** korku **köprü2** metropol şarkı tarihi eserler teyze trafik yalıları	boğaz Fatih Sultan Mehmet Galata Kulesi kalabalık köprü
istemek	almak araba **çabalamak2** dilenmek heves hırslanmak, istememek kart kız	**almak2** **çabalamak2** çiçek dyson elde etmek hayal heyecanlı olmak huzur ısrar	almak çabalamak kız istemek

	kız istemek2	inanmak	
	not	iphone13 pro max	
	para istemek3	istek	
	rica etmek	kabullenmek	
	silgi istemek	**kız istemek4**	
	sözlü istemek	mahcubiyet	
		mahcupluk	
		meslek2	
		motor	
		sahip olmak	
		seçenek	
		sevmek2	
		sınıf öğretmeni	
		telefon	
		üniversite	
		yardım	
	annem2	**anne4**	
	aşk3	annelik	güzel
kadın	bayan	**asalet2**	kız
	cinsiyet	budu	
	çiçekler	cinayet	
	el kalkmaz2	çiçek	
	erkek	dirençli	
	güzel	elbise	
	güzellik	en nadide çiçek	
	kız	ev hanımı	
	melek	**güç3**	
	nadide bir çiçek	güçlü bir varlık	
	saç	güçlü kadın	
	şiir	güzel	
		güzellik	
		haksızlık	
		hayat2	
		her şey	
		kız	
		mükemmel	
		ölüm	
		papatya	
		sabır	
		sevgi	
		zorluklar	
	a4	**ağaç6**	
	ağaç4	bilgileri yazacağımız bir araç	ağaç
kağıt	boş	cips	kalem
	düşüncelerin yazı haline çevrilme amacı	geri dönüşüm	makas
	helva	his	sınav
	kağıt	israf	taş
	kalem2	**kalem3**	
	kitap	makas	

	makas	okul	
	para	orman	
	sınav2	ödev	
	taş	**sınav9**	
	yazı tutanak	taş	
		yazı yazmak	
		yazı2	
		yazmak	
	AYT	**Başarı3**	
	başarmak2	başarmak	kaybetmek
	Bayer Leverkusen	çaba	kupa
	futbol	elde etmek	maç
	elde etmek	gurur	mutluluk
kazanmak	galibiyet	güven	para
	heyecan	istediğini elde etmek	
	kaybetmek	kaybetmek	
	KPSS	**kupa2**	
	kupa	maç	
	maç4	mutlu olmak	
	mutluluk	**mutluluk2**	
	para	**para2**	
	sınav	**sınavı kazanmak5**	
	TYT	**üniversite**	
	yarış	**kazanmak3**	
	bayrak6	araba	
	beyaz	**aşk6**	bayrak
	ışık	ayakkabı	kalem
kırmızı	kalem	**bayrak5**	kan
	kan rengi	biber	ruj
	kan6	çekici	
	kart	elbise	
	mavi	gül	
	ruj	iddialı	
	tehlike	kalem	
	trafik lambası	**kalp3**	
		kan8	
		ruj2	
		sevgi	
		sinir	
		şal	
		tutku	
	en sevdiğim mevsim	beyaz	
	soba üstünde kestane	doğum günüm	beyaz
kış	beyaz	kahve	kar
	kar4	kalın kıyafet	kardan adam
	kardan adam2	**kar18**	soğuk
	kaymak	kardan adam	yaz
	soğuk7	okul tatili	
	yaz2	portakal	
		sıcak çikolata	

		soba **soğuk9** **yaz2**	
mavi	bulut **deniz7** elbise erkek rengi **göz2** **kıyafet markası2** marka onun gözleri pantolon sarı tişört	bulut bulutlar deniz turu **deniz6** **gökyüzü14** **hava2** kış oksijen okyanus **özgürlük2** tişört uçak	bulut deniz tişört
mor	Barış Manço çekici çiçek güzel Hande Yener kare kız rengi mavi **patlıcan4** pavyon pembe sevmem şarkı	canlı çantam **çiçek3** derin **elbise2** emoji erik Hande Yener kalem **lavanta2** **menekşe2** oyuncak pamuk şeker **patlıcan5** renk tişört umut **üzüm2** yalnızlık	çiçek Hande Yener patlıcan
oyun	bilgisayar **fifa2** eğlence **futbol2** hırs kağıt oynamak **PES2** **Pubg5** saklambaç sokak telefon	aktivite bahçe bilgisayar bilgisayar oyunu **çocuk5** **çocukluk3** dışlanmak **eğlence5** eğlenmek ip atlamak istop kandırılmak kör ebe **neşe2** oynamak Pubg	bilgisayar eğlence Pubg saklambaç

		saklambaç3	
		sevinç	
		vampir köylü	
		yaramazlık	
	bereket	**akşam2**	güneş
sabah	çay	alarm	horoz
	güneş2	aydınlık	kahvaltı
	horoz2	gökyüzü	okul
	kahvaltı6	gün ayması	
	kalkma vakti	**gün doğumu2**	
	kalkmak	**güneş4**	
	okul2	**horoz2**	
	uyku	huzur	
	yeni başlangıç	ışık	
	yeni hayat	**kahvaltı3**	
		kahve	
		okul 3	
		sarı	
		taze	
		uyanamamak	
		uyanmak2	
		uykudan kalkmak	
		uykudan vazgeçmek	
		uykusuzluk	
		yatak	
		yeni gün2	
	babam	aile	selamet
	Mevlana	Allah	sınanmak
sabır	sabır taşı	**anne3**	sinir
	sabreden derviş	**beklemek2**	taş
	muradına ermiş	ben	
	sabrı sonu selamet	çekmek	
	sadakat	dayanaklı olmak	
	sakin ol	dua	
	selamet	emek	
	sınanmak	güçlü	
	sinir	güzel şeyle	
	taş3	sonuçlanmak	
	ya hak bismillah	**Hz.Muhammed2**	
	zor	kazanç	
		kendini tutmak	
		metanet	
		okul	
		selamet	
		sınanmak	
		sır tutabilmek	
		sinir2	
		siniri dizginlemek	
		taş	

		test umut YKS süreci Yunus Emre	
sarı	en büyük cimbom Atatürk'ün saçları cimbom Fenerbahçe **güneş2** ışık kanarya kırmızı **lacivert3** limon severiz sıcaklık taksi zeybek	civciv **çiçek3** ekin **güneş11** iç açıcı kalem **kırmızı2** kuzenim lacivert **limon2** platin kadınlar **saç3** saflık sıcaklık yaz	güneş kırmızı lacivert limon sıcaklık
sevmek	alkol **aşk4** benimsemek benlik değil değer vermek dövmek **kadın2** onu çok sevdim. **sevilmek2** sigara yapmaktan keyif aldığım yemek	**aile2** **aşk7** **bağlanmak2** balon boş iş çocukları sevin öldürmeyin esmer güven güzel duygu hoşgörü huzur bulmak ilgi ilgi duymak katlanmak kayıp köpek mutluluk müzik onu saygı sevgili sevilmek sevip sevilmeyince ki boşluk sonsuza kadar tutku uzun boy	aşk sevilmek

	aşk	Adana	
	ceket	aşk	aşk
sıcak	çay	ateş	çay
	çorba	bunaltı	çorba
	ekmek	çay	İzmir
	İzmir	çorba	kahve
	kahve	deniz	soba
	kaynaşmak	dil yanması	soğuk
	klima	**güneş2**	tatil
	soba2	**hava2**	yaz
	soğuk5	İzmir	
	su	kahve	
	tatil	limonata	
	yaz3	sıcak yemek	
		soba	
		soğuk2	
		tatil	
		terlemek3	
		yaz günü	
		yaz7	
		yemek3	
	araba	araba	
	beyaz	**asalet2**	araba
siyah	çöp poşeti	**asillik3**	beyaz
	en sevdiğim renk	belirsizlik	gece
	gece	beyaz	karanlık
	gömlek	çıkmaz yol	
	kara	**gece2**	
	karamsarlık2	**göz2**	
	karanlık2	kara kazan	
	korku2	**karamsar5**	
	kot	**karanlık4**	
	motor	karmaşıklık	
	okul forması	kıyafetlerim	
	Range Rover	koyu	
	yalnızlık2	kötü	
		okul kıyafeti	
		zeytin	
	dizi6	arkadaş	
	emir	**dizi6**	dizi
söz	kelime	doğruluk	nişan
	mertlik ve adamlık mertebesi	dürüst	tutmak
		emanet	yemin
	namus	**evlilik2**	
	nasihat	**güven3**	
	nişan	güvenilirlik	
	tutmak	istemek	
	umut	kırılmak	
	yapacağına kesin söz vermek	konuşma	
		nişan	

	yemin3	risk sevgilim tutmak tutulması gereken verilen söz **vermek2** yalan yemin yemin töreni yerine getirmek yüzük	
Trabzon	ağız **balık2** bordo mavi dağ Eren Bülbül **hamsi6** kuymak maç spor Şenol Güneş şive Trabzon spor Uzungöl	abim **balık 2** bordo mavi çay çay yaylası dağ dik yamaç **Eren Bülbül2** fındık halay **hamsi3** horon Karadeniz limon mesafe mıhlama mısır unu **spor4** **Sümela Manastırı2** **şive2** tatil uzun burun **yağmur3** **yeşillik2** yokuş	balık bordo mavi dağ Eren Bülbül hamsi spor şive
toprak	**ağaç2** bereket bitki çalışmak çiçek kahverengi koku **mezar2** ot ölüm para Razgatlıoğlu solucan **vatan2**	**ağaç5** atmak bahçe **bereket3** **bitki5** canlı doğa dünyanın kıyafeti huzur **kahverengi2** kiraz koku köy mahsul	ağaç bereket bitki kahverengi ölüm vatan

	yatırım	**ölüm2**	
		patates	
		solucan	
		tarım	
		tarla	
		taş	
		varoluş	
		vatan	
		yağmur	
	beyaz	boya kalemi	
	havuç3	canlılık	havuç
turuncu	kaysı	gömlek	mandalina
	mandalina2	**havuç5**	mont
	mont	**kazak2**	portakal
	portakal6	kiremit	
	traktör	**mandalina2**	
		meyve	
		mont	
		portakal 11	
		renk2	
		saç	
		sıcak	
		şampuan	
		telefon kılıfı	
		tutum	
		yengeç	
	Ankara2	uzak mesafeli	Ankara
	Doğu	arkadaş	mesafe
uzak	dost	**aile2**	özlem
	gelecek	**akrabalarım2**	yakın
	hasret	Ankara	yol
	mesafe5	ay	
	özlem	gitmek	
	uzay	harita	
	yakın2	hayaller	
	yol	Kars	
		mesafe7	
		mutluluk	
		özlem3	
		sabır	
		uzun yol	
		yakın2	
		yol2	
		yolculuk2	
		yorgunluk	
		yurt dışı	
	beş2	Allah	
	dört	arkadaş	beş
üç	kız	**beş2**	dört
	normal sayı	ceviz	kız

	rakam	dört	rakam
	sayı5	ekmek	sayı
	silahşor	elma	
	uğurlu rakamım	gün	
	üç aylar	hak	
	yarış	huzursuzluk	
		iki	
		ilkokul	
		kalemlik	
		kardeş	
		kız	
		kız kardeş	
		matematik	
		rakam	
		sayı7	
		üç harfliler	
		üçgen	
		vakit	
	deprem	babam	
	Erzurum	doğu	göl
Van	**göl7**	**göl9**	kedi
	kahvaltı	**kedi10**	
	kar	kırsal	
	kedi5	otlu peynir	
	two three	**peynir**	
	yemekleri güzel	şehir	
		Tuz Gölü	
		uzak	
		Van Gölü canavarı	
		Van Gölü3	
		Van kedisi4	
	büyükleri dinlemek	arkadaşlık	doğru
	doğru2	ben	hata
yanlış	düşüncelerim	bilgi	hatalar
	hata2	çarpı işareti	soru
	hatalar	çıkarım	
	hükümet	deneme	
	kırmızı2	doğru değil	
	panik	**doğru6**	
	soru	doğrunun tersi	
	sorun	doğruyu öğrenme	
	yalnış	doğumum hata	
	yanlış yapmak	hata yapmak	
	yapamadığım	**hata3**	
	yaptığım şeyler	hatalar	
		insan2	
		kötü	
		pişmanlık	
		sınav	
		soru3	
		test kitabı	

	cüce	‘’dünyanın yedi	
	Ferdi Kadıoğlu	harikası’’	Ronaldo
yedi	gökkuşağı	futbol	sayı
	kişi	ışık	sekiz
	kırk dokuz	içti	yemedi
	ronaldo5	kanmak	yemek
	sayı	kedi	
	sekiz	Kerem Aktürkoğlu	
	uğurlu	perşembe	
	yemedi	rakam	
	yemek	ritüel	
		Ronaldo	
		sayı5	
		sekiz	
		sevmem	
		şans2	
		şarkı grubu	
		tavuk	
		uğurlu sayı2	
		yaş	
		Yedi Cüceler	
		yemedi	
		yemek yemek	
		yemek3	
		yeşil	
		yılan	
	ağaç3	**ağaç5**	ağaç
	asker	çiçek	çim
yeşil	beyaz toros	**çim2**	doğa
	çim	çimen	erik
	doğa4	**doğa8**	erik
	doğayı sev, yeşili koru	**erik2**	orman
		göz3	ördek
	dünya	ışık	
	elma	ilkbahar	
	erik	koyun	
	koku	**orman3**	
	Mustang	ot	
	orman	ördek	
	ördek	saygı	
		sebze	
		yaprak3	
		yaz	
	ayıcık	ayıcık	
	çürük	**bulut2**	ayıcık
yumuşak	**kedi2**	doku	pamuk
	narin	**hamur2**	sert
	oyuncak	kalp	sünger
	pamuk3	**kek2**	yastık
	rahat	oyun hamuru	yatak

	sakız	pamuk şeker	
	sakin insan	**pamuk7**	
	sert3	poğaça	
	sünger	rahatlık	
	tüy	**sert3**	
	yastık	sevgi	
	yatak	sıcak	
	yumuşatıcı	sünger	
	yumuşak hayvanlar	şeker	
		vicdanlı	
		yastık3	
		yatak	
zaman	akıp giden su	**beklemek2**	hayat
	akmak	büyümek	
	çalışmak	dakika	
	değerli	değer	
	geçmiş	değersiz	
	gelecek2	deneyim	
	giderek üzdün bizi zaman	gelip geçen	
		hata	
	güzel günler	hayat	
	harcamak	hızlı	
	hayat	ilerlemek	
	her anın kıymetini bilmek	kafe	
		kaybetmek	
	km	**özlem**	
	ömür süresi	**saat5**	
	sakla samanı gelir zaman	sınav	
		sınırlı	
	sınav	süre	
	yaş	**vakit6**	
		yalnızlık	
		yaşam	
		yaşam süresi	
		yaşlanmak	
		YKS	

4.2. Çağrışım İstatistikleri

4.2.1. Sözcüklerin Katılımcı Gruplara Göre Çağrışım Sayısı

Çalışmada her bir katılımcı gruba ait birinci ve ikinci çağrışımların sayı değeri ortaya çıkmıştır.

Tablo 2.

Sözcüklerin Katılımcı Gruplara Göre Çağrışım Sayısı

	15 Yaş Kız	**15 Yaş Erkek**	**16 Yaş Kız**	**16 Yaş Erkek**	**17 Yaş Kız**	**17 Yaş Erkek**	**18 Yaş Kız**	**18 Yaş Erkek**
1.Çağrışım	1917	1662	1733	1725	1699	1194	1299	750
2.Çağrışım	889	734	959	798	356	317	401	176
Toplam	**2806**	**2396**	**2692**	**2523**	**2055**	**1511**	**1700**	**926**

Tabloda görüldüğü üzere, uyaran sözcüklerin en yüksek çağrışım oluşturduğu grup toplamda 2806 çağrışımla 15 yaş kız grubudur. Uyaran sözcüklerin en düşük çağrışım oluşturduğu grup 926 çağrışımla 18 yaş erkek grubudur. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok çağrışım belirtmiştir. İkinci çağrışım tüm gruplarda düşüş göstermektedir. En çok düşüş 17 yaş kızda, ilk çağrışım 1699 iken, ikinci çağrışım için 356'ya düşmüştür.

4.2.2. Çağrışım Gücü En Yüksek Temel Sözcükler

Öğrencilere uygulanan uyaran sözcük listesindeki 50 sözcüğün hangilerinin katılımcılarda en fazla çağrışım oluşturduğu dikkate alınmıştır. Buna göre, hangi sözcüklerde kaç farklı çağrışımsal anlam ortaya çıkmıştır, sorusundan hareketle çağrışım gücü en yüksek temel sözcükler belirlenmiştir.

Bazı çağrışım verilerinin diğer gruplara göre fazla olması, bu grubun söz varlığı gücünü göstermekle beraber, kız öğrencilerin uyaran sözcüklere daha fazla çağrışım yazma konusunda duyarlılık göstermesi okudukları yönergelere göre hareket ederken daha dikkatli davrandıkları , dilsel ve zihinsel işlevlerinin daha gelişmiş olduğu konusunda fikir vermektedir.

Tablo 3.

Çağrışım Gücü En Yüksek Temel Sözcükler

15 Yaş Erkek		**16 Yaş Erkek**		**17 Yaş Erkek**		**18 Yaş Erkek**	
Sözcük	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı
yeşil	36	dün	40	üç	26	Çanakkale	20
toprak	36	zaman	39	gök	26	mor	18
anlamak	34	farklı	39	ev	26	Adana	16
kadın	33	gök	38	yedi	25	büyük	16
istemek	32	etmek	37	yeşil	25	yanlış	16
ev	32	turuncu	37	yumuşak	25	anlamak	16
mor	31	İstanbul	36	Adana	24	yumuşak	15
İstanbul	31	sevmek	35	mavi	24	toprak	15
gelecek	31	yeşil	34	doğru	24	bilgi	15
sevmek	30	kazanmak	34	etmek	23	beyaz	15

15 Yaş Kız		**16 Yaş Kız**		**17 Yaş Kız**		**18 Yaş Kız**	
Sözcük	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı
ağız	41	ağız	45	çekmek	34	dün	33
aile	40	zaman	42	aile	34	zaman	26
yeşil	39	çekmek	41	yumuşak	34	yeşil	26
sarı	37	sabır	40	ağız	33	beyaz	26
ev	37	siyah	39	sabah	32	girmek	25
farklı	36	girmek	38	bilgi	32	sevmek	25
gök	36	Adana	38	anlamak	32	doğru	25
büyük	35	kadın	38	akşam	31	Adana	25
yedi	35	yeşil	37	yanlış	31	Van	25
sabah	35	gök	37	uzak	31	çekmek	24

Farklı çağrışımlar uyandıran sözcüklere bakıldığında, *ağız* sözcüğünün 15 yaş kız grunbunda 41, 16 yaş kızda 45 farklı çağrışımsal anlam oluşturduğu görülmektedir. 16 yaş kız grubunda *çekmek* fiili 41, 17 yaş kız öğrencilerde 34 farklı çağrışıma sahiptir; bu farklı çağrışımlar arasında en çok tekrarlayan çağrışım da *fotoğraf*'tır. Bu durumun nedenleri arasında o dönemdeki kız öğrencilerin ilgi alanı, hobi ya da sosyal medyada dikkat çekici paylaşımlar yapma isteği bulunmaktadır.

15 ve 17 yaş kız grubunda *aile* sözcüğü çağrışım gücü yüksek olan sözcüklerdendir.

18 yaş kız grubunda zaman kavramıyla ilgili sözcükler '*dün*' ve '*zaman*' en çok çağrışım gücü oluşturan sözcüklerdir; bu çağrışımlar içinde en çok tekrarlayan *vakit, saat* ve *geçmiş* sözcükleridir. Bu sözcükler aynı zamanda 16 yaş erkek grubunda da en fazla çağrışımı oluşturmuştur ; *saat* çağrışımı 11 kez tekrarlamaktadır.

18 yaş erkek grubunda en çok çağrışım oluşturan sözcüğün şehir isimlerinden *Çanakkale* olması bu grubun tarih ve milli değerler ile ilgili daha fazla zihinsel kod

oluşturduğu hakkında bilgi vermektedir.

4.2.3. Çağrışım Gücü En Düşük Temel Sözcükler

Tablo 4.

Çağrışım Gücü En Düşük Temel Sözcükler

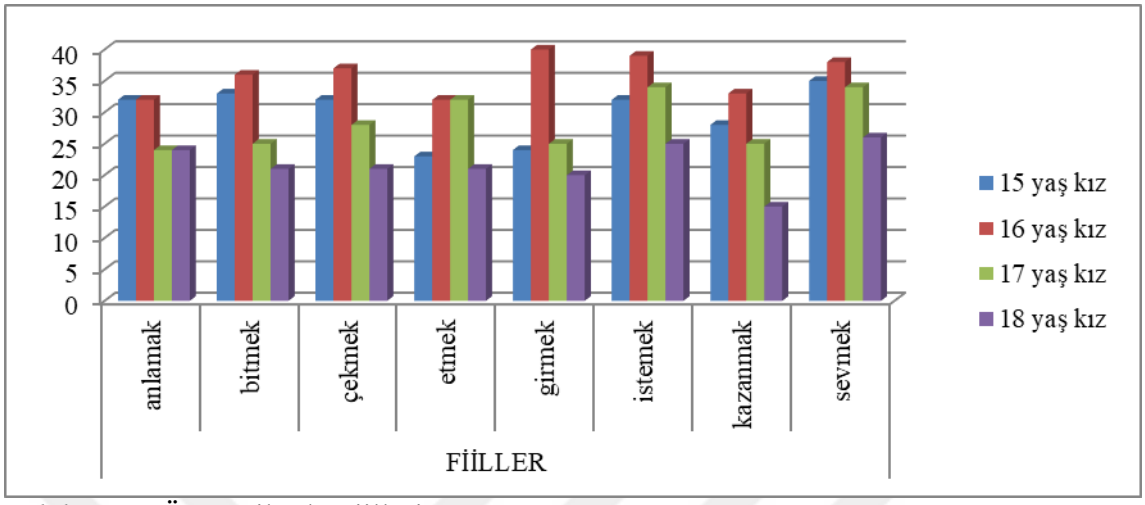
15 Yaş Erkek		**16 Yaş Erkek**		**17 Yaş Erkek**		**18 Yaş Erkek**	
Sözcük	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı
kış	12	uzak	15	kadın	9	zaman	7
siyah	16	sabah	19	çekmek	13	kadın	8
dün	17	doğru	19	mor	13	kazanmak	8
Van	18	kış	20	uzak	14	anne	8
Hatay	19	bitmek	20	sarı	14	uzak	10
yanlış	19	gelecek	20	gelecek	15	gelecek	10
anne	20	etmek	21	Van	15	turuncu	10
sabah	21	Van	22	zaman	15	mavi	10
Adana	22	siyah	23	kış	16	yeşil	10
ağız	22	anne	23	girmek	16	İstanbul	11
15 Yaş Kız		**16 Yaş Kız**		**17 Yaş Kız**		**18 Yaş Kız**	
Sözcük	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı	**Sözcük**	Sayı
anne	17	mor	15	etmek	7	gelecek	9
uzak	20	anne	20	Van	13	Hatay	12
zaman	22	kırmızı	20	söz	13	bitmek	12
söz	23	etmek	20	gelecek	16	etmek	13
bitmek	23	Hatay	22	Trabzon	17	büyük	15
Trabzon	24	Van	22	kazanmak	18	gök	15
sıcak	24	beyaz	22	mor	19	mor	16
kırmızı	24	kâğıt	23	üç	19	turuncu	16
anlamak	24	İstanbul	24	kâğıt	20	mavi	16
İstanbul	25	üç	24	büyük	20	kazanmak	17

Tabloda görüldüğü üzere '*kış, uzak, siyah, kadın, zaman*' sözcükleri erkeklerde; '*anne, uzak, mor, gelecek*' sözcükleri en düşük çağrışımları oluşturan sözcüklerdir. '*bit-, et-, kazan-*' gibi fiillerin de düşük bir çağrışım gücüne sahip olduğu görülmektedir.

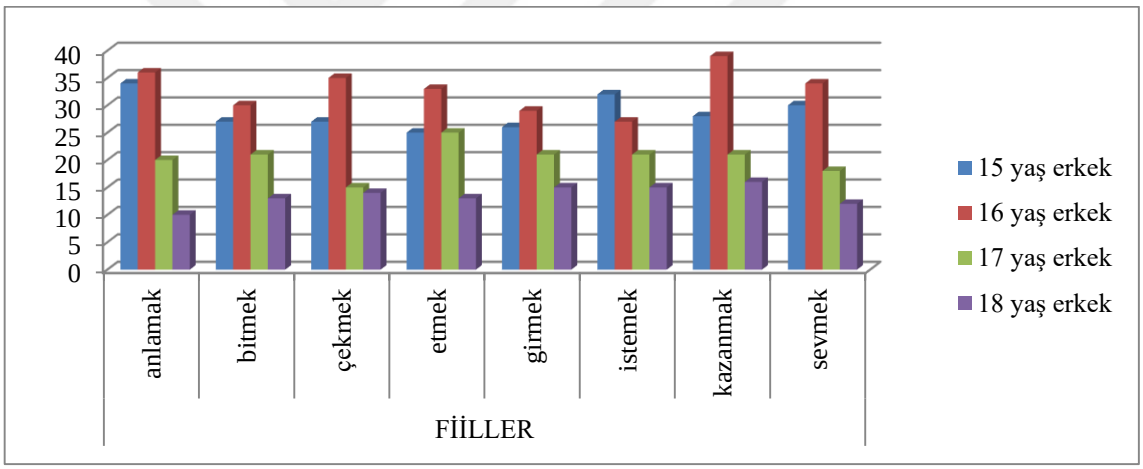
4.2.4. Fiillerin Çağrışım Gücü

Fiillerin çağrışım gücüne bakıldığında (Şekil-1 ve 2) görüldüğü üzere '*anla-*' fiili 15 yaş ve 16 yaş kızlarda aynı oranda çağrışım gücüne sahiptir; erkeklerde 16 yaş grubunda en yüksek çağrışımı oluşturmuştur. '*bit-, çek-, kazan-, sev-*" fiilleri ise 16 yaş kız ve 16 yaş erkekte en yüksek çağrışıma sahiptir. '*iste-*' filli 15 yaş erkek grubunda en fazla

çağrışım gücüne sahiptir. Tüm kız gruplarında en çok çağrışıma sahip fiil *gir-* fiili , tüm erkek gruplarında en çok çağrışım uyandıran *kazan-* fiilidir.

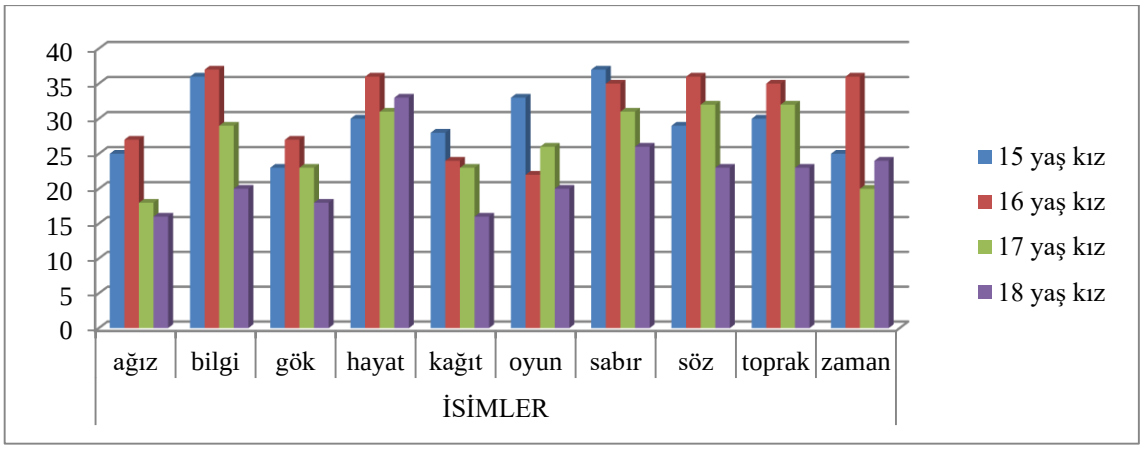
Şekil 1. Kız Öğrencilerde Fiillerin Çağrışım Gücü

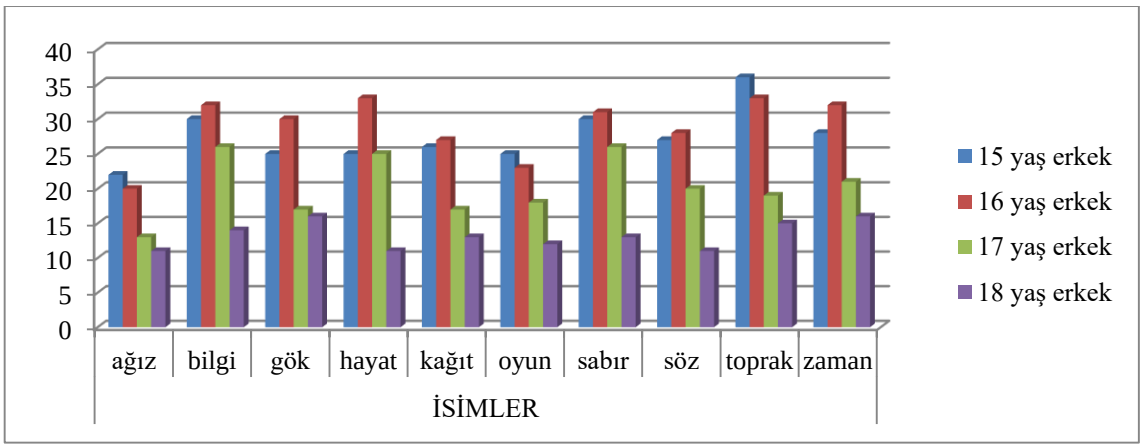
Şekil 2. Erkek Öğrencilerde Fiillerin Çağrışım Gücü

4.2.5. İsimlerin Çağrışım Gücü

İsimlerin çağrışım gücüne bakıldığında (Şekil-3 ve 4) görüldüğü üzere kız öğrencilerde en yüksek çağrışımı oluşturan isimler '*bilgi, sabır ve zaman*' sözcükleridir. '*bilgi*' ve '*zaman*' sözcüğü 16 yaş kız grubunda en fazla çıkmıştır. '*sabır'* sözcüğü ise 15 yaş kızda en yüksek değere ulaşmıştır. '*toprak*' sözcüğü ise erkek gruplarında en yüksek çağrışımı oluşturan isim olmuştur. Bu en yüksek çağrışım 15 yaş erkek grubunda görülmektedir.

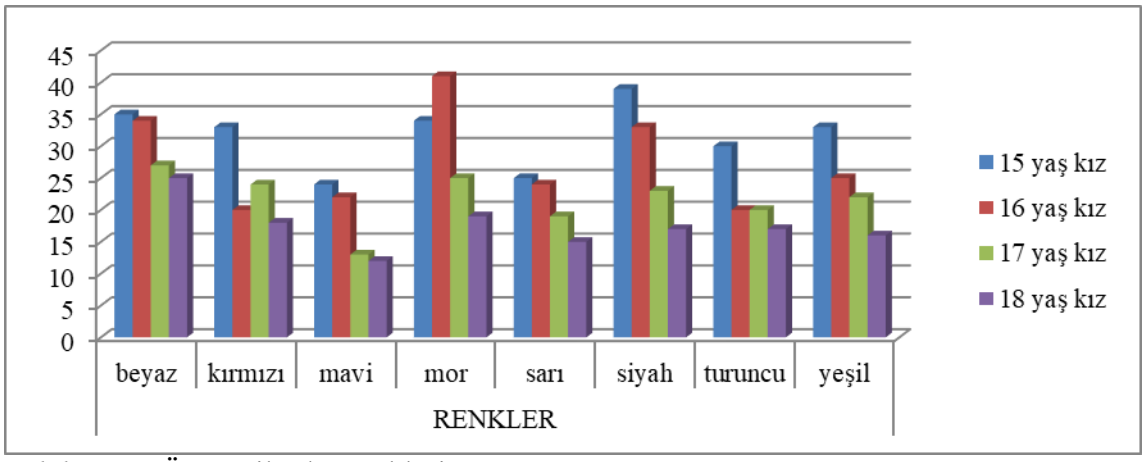
Şekil 3. Kız Öğrencilerde İsimlerin Çağrışım Gücü

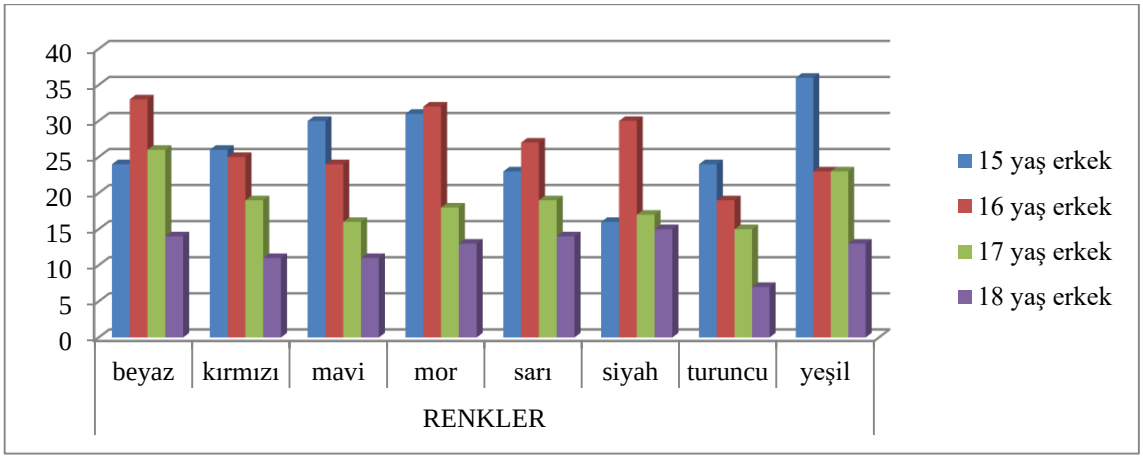
Şekil 4. *Erkek Öğrencilerde İsimlerin Çağrışım Gücü*

4.2.5.1. Renk İsimlerinin Çağrışım Gücü

Öğrencilere verilen 8 uyaran renk sözcüğünden kız öğrencilerde en çok çağrışım yapan *mor* rengidir; 16 yaş grubunda en çok çağrışım gücüne sahiptir. En düşük çağrışım 18 yaş grubunda *mavi* renk sözcüğündedir. Erkek öğrencilerde en çok çağrışım yapan renk *yeşil*, 15 yaş grubunda en yüksek değere ulaşmıştır. En düşük çağrışım 18 yaş grubunda *turuncu* renk sözcüğündedir (Şekil 5-6) .

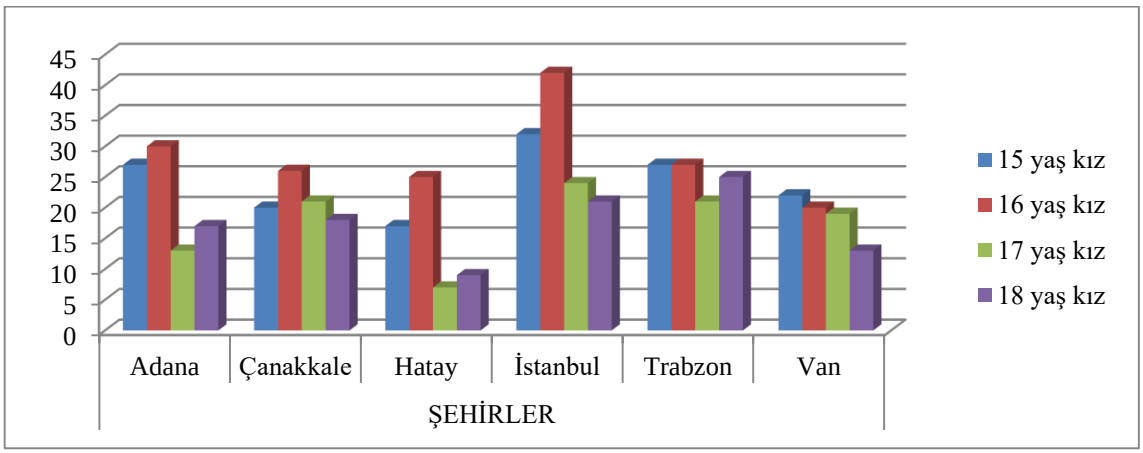

Şekil 5. Kız Öğrencilerde Renklerin Çağrışım Gücü

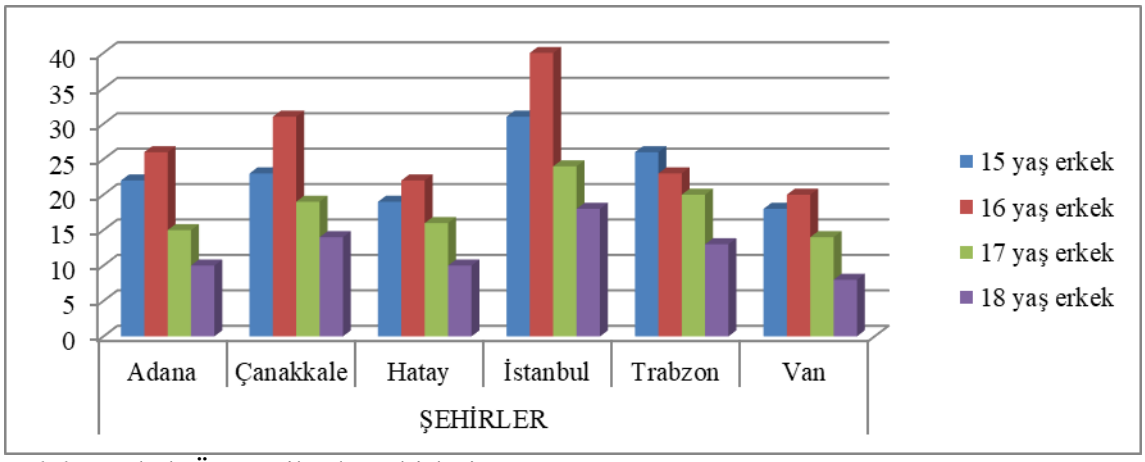

*Şekil 6. Erk*ek Öğrencilerde Renklerin Çağrışım Gücü

4.2.5.2. Şehir İsimlerinin Çağrışım Gücü

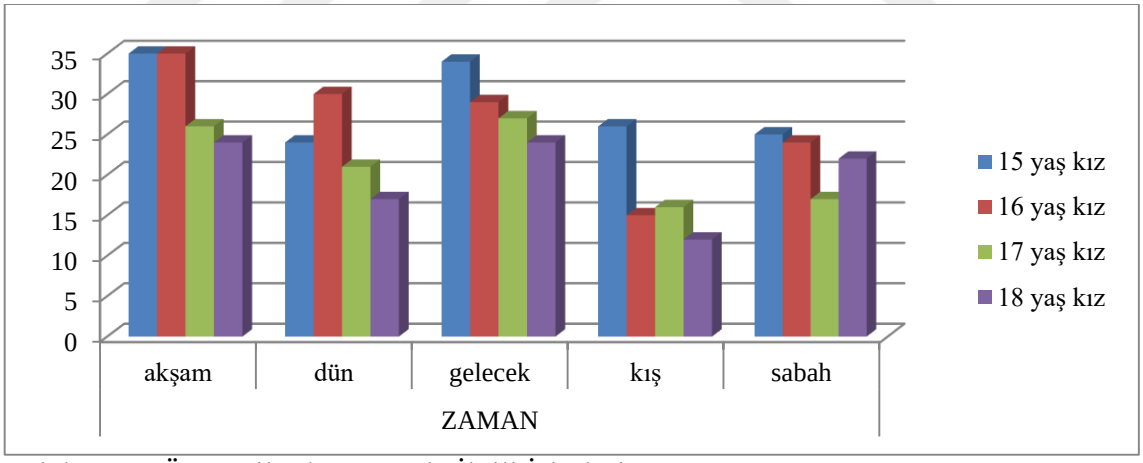
Şekil 7. Kız Öğrencilerde Şehirlerin Çağrışım Gücü

Şekil 8. Erkek Öğrencilerde Şehirlerin Çağrışım Gücü

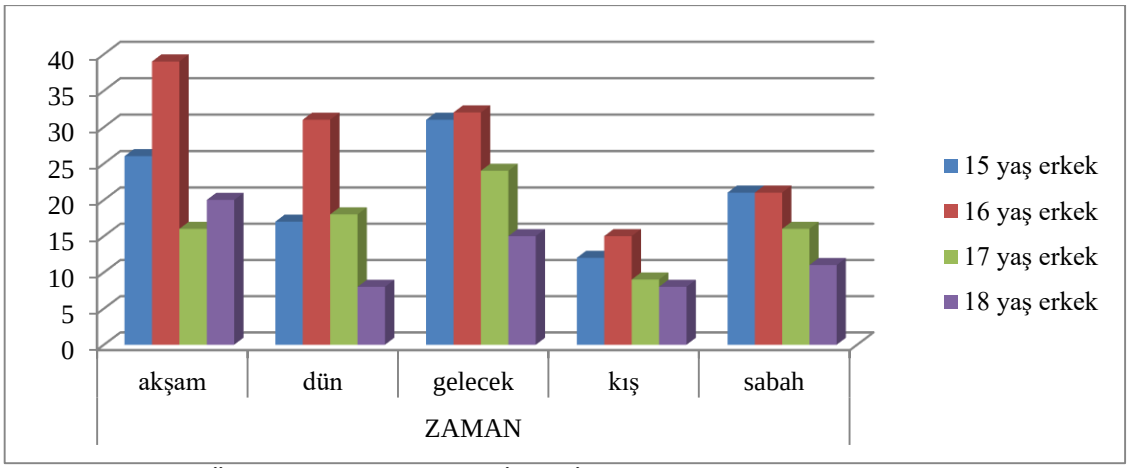
Şehir isimlerinin çağrışım gücüne bakıldığında tüm gruplarda en çok çağrışıma sahip şehir 16 yaş grubunda kız öğrencilerin yazdığı çağrışımlara göre *İstanbul* olmuştur. Kız öğrencilerde en düşük çağrışıma sahip şehir *Hatay* iken, erkek öğrencilerde *Van* olmuştur.

4.2.5.3. Zaman Kavramıyla İlgili İsimlerin Çağrışım Gücü

Şekil 9. Kız Öğrencilerde Zamanla İlgili İsimlerin Çağrışım Gücü

Şekil 9 incelendiğinde, *akşam* sözcüğünün 15 ve 16 yaş grubunda en yüksek çağrışıma sahip olduğu görülmektedir. 15 yaş kız grubunda *gelecek* sözcüğü de ikinci sırada yüksek çağrışıma sahiptir. En düşük çağrışım gücü 18 yaş grubunun yazdığı çağrışımlara göre *kış* sözcüğündedir.

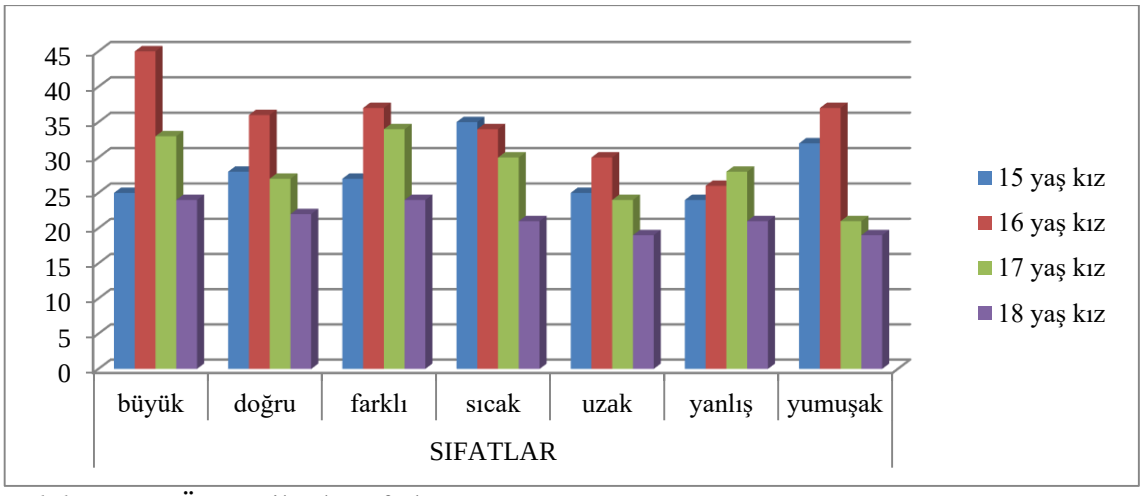
Şekil 10. Erkek Öğrencilerde Zamanla İlgili İsimlerin Çağrışım Gücü

Şekil 10 incelendiğinde *akşam* sözcüğü en yüksek çağrışıma sahip sözcük olmuştur. İkinci en yüksek sözcük *gelecek* sözcüğüdür. İkisi de 16 yaş grubunun verdiği çağrışımlara göre en yüksek değerde çıkmıştır. En düşük çağrışıma sahip sözcük 18 yaş grubunda *dün* sözcüğüdür. Zaman kavramıyla ilgili tüm isimler arasında en az çağrışım yazılan sözcük ise *kış* sözcüğüdür.

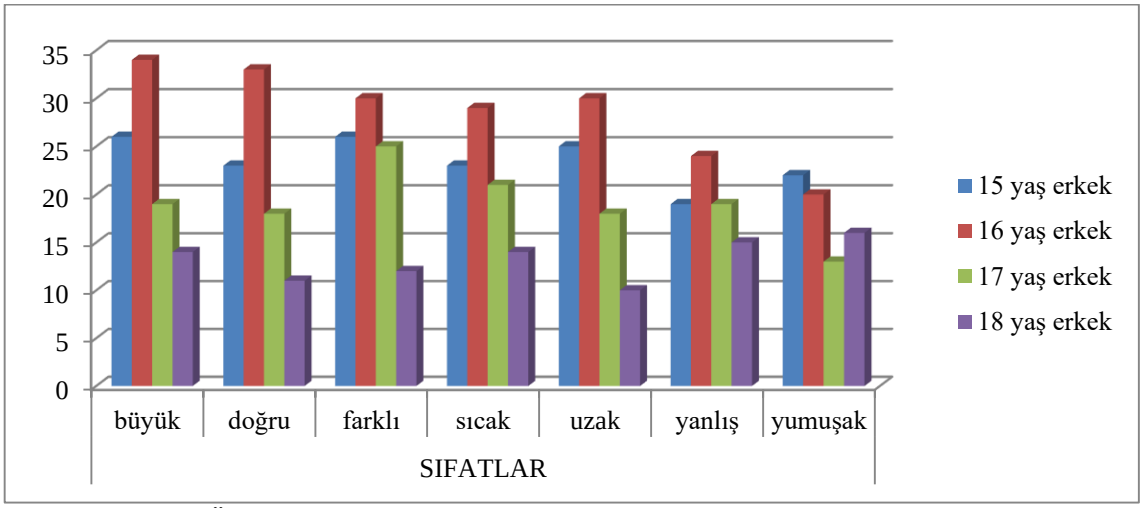
4.2.6. Sıfatların Çağrışım Gücü

Sıfatların çağrışım gücüne bakıldığında, tespit ettiğimiz en önemli nokta sıfat görevli olarak verdiğimiz sözcüklerin zıttını çağrıştırmış olması genel bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır. Kız öğrencilerde en yüksek çağrışım gücüne sahip sözcük '*büyük*' sözcüğüdür. Bu sözcüğe yazılan çağrışımlardan en çok tekrarlayan sözcük '*küçük*'tür. 15 yaş erkekte 10 kez, 15 yaş kızda 18, 16 yaş ve 17 yaş erkekte 7, 17 yaş kızda 9, 18 yaş erkek ve kızda 4 kez tekrarlamıştır. Sadece 16 yaş kızda *kocaman* çağrışımı en fazla yazılan çağrışım olmuştur. Sıfatlara en çok çağrışım yazma eğiliminde olan grup 16 yaş kız grubudur (Şekil 11) .

Erkek öğrencilerde de en yüksek çağrışım gücüne sahip olan sıfat görevli sözcük '*büyük*'tür. Sıfatlara en çok çağrışım yazma eğiliminde olan grup 16 yaş erkek grubudur. Erkeklerde en düşük çağrışıma sahip olan sıfat '*uzak*' sözcüğüdür (Şekil 12) .

Şekil 11. Kız Öğrencilerde Sıfatların Çağrışım Gücü

Şekil 12. Erkek Öğrencilerde Sıfatların Çağrışım Gücü

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUMLAR

Ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki en önemli dönemdir. Beyin ve dil gelişimi açısından bakıldığında da somut işlemler döneminden soyuta geçiş yapılan bir evredir. Erkek ve kız çocuklar doğdukları andan itibaren kendilerine toplum tarafından yüklenen rollere göre birbirinden ayrılırlar. Bu çalışmanın amacı, toplumun kadın ve erkeğe yüklediği farklı roller, bu rollere uygun davranışlar üzerinden ergenlerin düşünme, algılama ve yorumlama vb. yönlerden farklılıklarını, dolayısıyla toplumsal cinsiyetin lise çağındaki gençlerin dil kullanımındaki etkisini, bireysel yaşantılarına dayalı olarak temel sözcüklerin çağrışımının ne düzeyde olduğunu ortaya koymaktır.

Anket uygulaması öncesinde araştırmaya kaynaklık edecek araştırma sorularının çoğuna beklentileri karşılayacak cevaplar aranmıştır. Çocukluk çağlarından itibaren algılarımızı etkileyen değişik nesneler, soyut durumlar, renkler, sayılar, sıfatlar vb. temel sözcükler gençlerin zihninde yaş ve cinsiyet odaklı ayrım yapılabilecek bulgular sağlamıştır. Örneğin; kız öğrencilerde anne ve aile sözcüklerinin çağrışımları, erkeklerin yazdığı çağrışımlara göre daha fazladır. Bu durum, toplumda kadına yüklenen doğurganlık, çocuk bakımı, aile içerisinde sevgi ortamı oluşturabilme rollerinin kızların çoğunluğu açısından benimsendiği hakkında fikir vermektedir. Erkek öğrencilerde kazanmak fiilinin oyun kazanmak, maçı kazanmak, para kazanmak çağrışımlarını vermesi de toplumun erkeğe yüklediği rollerin karşılığıdır.

Cinsiyet ve yaş değişkenlerinden yola çıkarak gençlerin dil kullanımına dair belli bir kod çıkarılabilir mi sorusuyla ilgili olarak Basil Berstein'in teorisini destekleyen bulgulara ulaşılmıştır: Berstein'e göre *sınırlı kod* genellikle somut ifadeleri kullanırken, *gelişmiş kod* soyut, açık, kesin ve bağlamdan bağımsızdır. Kız öğrencilerin çağrışımlarında soyut sözcük ve ifadelere daha çok rastlanırken, erkek öğrenciler daha somut çağrışımlara yönelmiştir. Kız öğrenciler uyaran sözcükleri açıklamaya da eğilim göstermiştir, cümle kurmaya yönelen çağrışımlar yazmışlardır. Tamlama kurarak cevap verme konusunda da öne çıkmışlardır. Bu durumda kızların gelişmiş bir kodla dili kullanırken, erkekler dar ve sınırlı kodla iletişim sağladığı yönünde görüş belirtilebilir.

Cinsiyetin dille ilişkisine bakıldığında Türkçede dilbilgisel olarak cinsiyet ayrımı yapılmadığından ve kişilerin cinsiyetinin açık bir biçimde belirtilmesi nadiren gerekli olduğundan, cinsiyetin Türkçede belirgin bir biçimde görünmediğine yönelik çıkarımlar

bulunmaktadır. Ancak yalnızca dildeki yapıya odaklanan çalışmalar, dil ve toplumsal cinsiyet ilişkisini açık bir biçimde ortaya koymamaktadır. Dolayısıyla eğitim ortamlarında dil ve toplumsal cinsiyet ilişkisini araştıran çalışmalarda bağlamın sosyal ve kültürel kökenlerinin incelenmesi gerektiği açıktır. Bu çalışmada da sosyal ve kültürel kökene inilememesi eksik kalan noktalardan biridir.

Cinsiyet ve dil konusunda alanyazında araştırma kapsamına alınan makalelerin yayın yılına, yazar sayısına, araştırma yöntemine ve veri kaynağına ilişkin dağılımlara bakıldığında makalelerin %7'si 2010 yılında, %12.8'i 2011 yılında, %9.3' 2012 yılında, %10.5'i, 2013 yılında, %10.5'i 2014 yılında, %5.8'i 2015 yılında, %17.4' 2016 yılında, %11.16'sı 2017 yılında, %10.5'i 2018 yılında ve %4.7'si 2019 yılında yayımlanmıştır. Araştırmaların büyük çoğunluğu (%84.9) nicel yöntemlerle yapılandırılmıştır (Demirci ve Soylu, 2021). Bu çalışma güncel bir araştırma olarak alanyazında yerini alacaktır.

Çalışmanın alana katkılarından biri de ergenler üzerinde 15-16-17 ve 18 olmak üzere geniş bir yaş aralığında araştırma yapılmış olmasıdır. Türkçenin temel söz varlığı içinden sözcüklere ek olarak zamanla ilgili kavramların ve şehir isimlerinin de eklenmesi gençlerin bilişsel şemalarında farklı sözcüklerin çağrışımlarını ve anılarının, kültürel donanımlarının izlerini görmek açısından da yenilik getirmiştir.

Çalışmada beklenmedik olmasa da şaşırtan, üzerine düşünmeye yönelten bazı bulgular vardır. Örneğin, dijitalleşen beyinler haline gelen, sosyal medya ağları ve telefon, tablet, bilgisayar vb. ekranı karşısında geçirilen uzun saatler boyunca çoğu zaman kendini dış dünyaya kapatan gençlerimizin bazı uyaran sözcüklere verdiği cevaplar dikkat çekicidir. Özellikle erkek öğrencilerden gelen yabancı ülkeler kaynaklı bilgisayar oyun adlarının (PubG gibi) sevmek ve kazanmak fiilinin çağrışımı olarak yazılması ilginçtir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Elde edilen ve değerlendirmeye alınan veriler sonucunda,

1. 15 ve 16 yaş grupları uyaran sözcüklere daha fazla çağrışım yazmıştır. 17 ve 18 yaş gruplarında ikinci çağrışım yazma konusunda da duyarlılık ve dikkat seviyesi düşüktür.
2. Sözcükleri kişi ve kişiliklerle bağdaştırma durumu söz konusudur. Büyük sözcüğüne Atatürk, Çanakkale'ye Seyit Onbaşı, renk ve sayılara futbolcu adlarının çağrışım olarak yazılması etkilenilen, sevilen karizmatik özelliğe sahip kişilerin gençlerin bilişsel şemalarında yer ettiği görülmektedir.
3. Karşıt anlamlarıyla düşünme cinsiyetler arasında yaygın bir durum olarak saptanmıştır. Özellikle 'büyük, doğru ve yanlış' sıfatlarında, 'beyaz' renk isminde, 'gir-' fiilinde bunun örnekleri bulunmaktadır.
4. Sözcükleri soyut ifadeler veya tamlamalar oluşturarak düşünme eğilimi en çok kız öğrencilerde görülmüştür ('toprak' sözcüğüne 'dünyanın kıyafeti' çağrışımı, hayat sözcüğüne 'akıp giden su misali', 'anne' sözcüğüne 'kanatsız melek' çağrışımı gibi) .
5. Nicelendirme ve sahiplik ifadeleri de en çok kız öğrencilerde görülmektedir.
6. Türk milletinin tarihi, milli ve dini değerlerine en çok gönderme yapan çağrışımlar erkek öğrencilerde görülmektedir (Allah, Hz.Muhammed, Eyüp Sultan, Fatih Sultan Mehmet ve Atatürk gibi çağrışımlar) .
7. Yakın geçmişteki yaşantıların çağrışımlara yansıtıldığı görülmektedir. Ülkemizde yaşanan 6 Şubat depremi Hatay sözcüğündeki çağrışımları etkilemiş, toplamda 158 'deprem' çağrışımı yazılmıştır. Son zamanlardaki kadın cinayetleri özellikle kız öğrencilerde yarattığı etki dolayısıyla çağrışımları şekillendirmiştir. Şiddet, cinayet en çok tekrarlanan çağrışımlar olmuştur.
8. Gençlerin dile getiremediği iç dünyası hakkında önemli bilgilere erişme konusunda da anne, ev, aile sözcüklerine verilen çağrışım cevapları dikkat çekicidir (anne sözcüğüne 'nefret' çağrışımı, aile sözcüğüne 'kavga'

çağrışımı, ev sözcüğüne ‘dört duvar’, ‘yetimhane’ çağrışımları) .

6.2. Öneriler

Çalışma sonucu ulaşılan bulgular ışığında aşağıdaki önerilerin gelecekte yapılacak çalışmalar için faydalı olacağı kanaatindeyiz.

1. Araştırma izni belli bir grubu kapsadığı ve uygulama süresi kısıtlı olduğu için bu çalışma, lise öğrencileri gibi belirli ve küçük bir grup katılımcı üzerinde yapılmıştır. Bu bağlamda, ulaşılan veriler sınırlı ve belirli bir noktaya kadar sonuç vermektedir. İleride yapılacak daha geniş çalışmalar ve daha farklı toplumdilbilimsel değişkenler, elde edilecek sonuçları zenginleştirebilir.
2. Gelecekte farklı bölgeler ve kültürler ile ilgili yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar anlamlı sonuçlar doğurabilir.
3. Daha geniş bir yaş bandından, farklı meslek gruplarından ve sosyal çevreden katılımcıların araştırmalara dâhil edilmesi ile daha verimli bulgulara ulaşılabilecektir.
4. Yapılacak çalışmalarda nicel ve nitel karma yöntemler beraber uygulanırsa daha geçerli sonuçlar ortaya çıkabilecektir.

KAYNAKÇA

Ağaçsaban, Asuman (1989) . Kız ve Erkek Öğrencilerde Cinsiyetten Kaynaklanan Farklı Dil Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akbulut, Müge Ekerim (Ed.). (2023). *Sosyal Zihin - Bilişsel Gelişimde Sosyal Etkileşimin Rolü,* İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.

Akırmak, Ümit ve Orhon, M. A. (2018). "Türkçe kelimelerin serbest çağrışım normları üzerine güvenirlik ve geçerlik çalışması". *Türk Psikoloji Dergisi*, *33(88),* 62–78.

Akırmak, Ümit (2021). 1085 Türkçe Kelimenin Serbest Çağrışım Norm Verileri. İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Aksan, Doğan (2007). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim.* Ankara: TDK Yayınları.

Aksan, Doğan (2009) . *Anlambilim.* Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, Doğan (2016). *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aksan, Doğan (2024). *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Bauman, Zymunt ve May,Tim (2021). *Sosyolojik Düşünmek*. (Akın Emre Pilgir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bayhan, Vehbi (2019) . "Beden Sosyolojisi ve Toplumsal Cinsiyet" , *Doğu Batı dergisi Sayı: 63 Toplumsal Cinsiyet I, Kasım-Aralık- Ocak 2012-13,* 145-162.

Bayraktaroğlu, Arın (1979) . "Basil Bernstein ve Dil Kullanım Türleri Kuramı", *Genel Dilbilim dergisi, Sayı: 5-6,* 32-41.

Bhasin, Kamla (2003) . Toplumsal Cinsiyet / Bize Yüklenen Roller (Kadir Ay, Çev.) . İstanbul: Kadav Yayınları.

Berktay, Fatmagül (2021) . *Düşünme Etiği*. İstanbul: Metis.

Bernstein, Basil. (1960). "Language and Social Class". *The British Journal of Sociology*, 271-276.

Bozkurt, Ümit (2018). "Kavram, Kavramsallaştırma Yaklaşımları ve Kavram Öğretimi Modelleri: Kuramsal Bir Derleme ve Sözcük Öğretimi Açısından Bir Değerlendirme", *Dil Dergisi, 169/2,* 5-23.
https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/ Erişim Tarihi : 12. 10. 2024

Brizendine, Dr. Louann (2022) .*Kadın Beyni*. (Zeynep Heyzen Ateş, Çev.). İstanbul:

Say Yayınları.

Burke, Peter ve Porter, Roy (2021). *Dilin Toplumsal Tarihi* (Kadriye Göksel, Çev.). İstanbul: Islık Yayınları. (Orijinal çalışma 1987 yılında yayımlanmıştır).

Büyükkantarcıoğlu, Nalan (2006). *Toplumsal Gerçeklik ve Dil*. İstanbul: Multilingual.

Canetti, Elias (2020). *Sözcüklerin Bilinci*. (Ahmet Cemal, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık. (Orijinal eser, 1975 yılında yayımlanmıştır).

Chanter, Tina (2022). *Toplumsal Cinsiyet* (Mehmet Erguvan, Çev.). Ankara: Fol Yayınları. (Orijinal çalışma 2006 yılında yayımlanmıştır).

Cüceloğlu, Doğan (2023). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çepni, Salih (2022). "Bilimsel Çalışmalarda Bulgu, Tartışma, Sonuç ve Öneriler Nasıl Yazılmalıdır?", *Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi, 5(2),* 80-97.

Çiftçi, Selcen (2009) . "Kelime Çağrışımlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Gösterdiği Temel Nitelikler Üzerine Bir Deneme", *Turkish Studies,Volume 4/3,* 633-654.

Çolak, Gülcan (2020). *Toplumdilbilimi- Toplumsal Cinsiyet ve Dil*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Çolak, Gülcan (2022) . *Türkçe Temel Kelimelerin Çağrışım Setleri (Toplum Dil Bilimsel Bir İnceleme)* . Ankara: TDK Yayınları.

Dağabakan, Fatma Öztürk. (2012). "Toplumdilbilimsel Bir Kavram Olarak Kadın-Erkek Dil Ayrımına Türkçe ve Almanca Açısından Bir Yaklaşım". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 87-106.

Demirci, Yonca ve Soylu, Ayşe (2021). "Türkçe Eğitimi Alanında Yürütülen Çalışmalarda Toplumsal Cinsiyetin Temsil Biçimleri", *Dil Dergisi-Ocak 2021,* 176-192.

Deutscher, Guy (2022). *Dilin Aynasından: Kelimeler Dünyamızı Nasıl Renklendirir?* (Cemal Yardımcı, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Doğan, Gürkan (2015). *Anlamlandırma Süreçleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Doğan, Yadigar (2007). "İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri" , *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler dergisi Yıl: 8, Sayı: 13, 2007/2,* 155-187. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/214909 Erişim Tarihi: 25. 08. 2024.

Doerfer, Gerhard (1980). "Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten,* 1-16.

Dohman, Ümmügülsüm (2023). "İçerik, Anlam, Kavram, Konsept Etrafında Yeni Bir Anlam Modeli Denemesi." *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (36),* 1461-1473. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3445511 Erişim Tarihi : 20 Kasım 2004

Dökmen, Zehra Y. (2022). *Toplumsal Cinsiyet- Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Ankara: Remzi Kitabevi.

Duman, Ayşe Jinekolog Dr. (2023). *Ruh-Beden-Zihin Bütünlüğünde Kadınlığın Keşfi*. İstanbul: Hayykitap.

Ecevit, Yıldız ve Karkıner, Nadide (Ed.) (2011) . *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları. https://www.academia.edu/ Erişim Tarihi: 26. 11. 2024.

Eker, Süer (2006). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Ekmekçi, F. Özden (1991). Sözel Bellek ve Hatırlama. *Dilbilim Araştırmaları,* Ankara: Hitit Yayınevi, 50-58.

Gander, M.J. ve Gardiner, H.W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (Child And Adolescent Development), (Çevirenler: Dönmez, A. , Çelen, N. ve Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi.

Garip, Sezen (2023). "Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Geleneği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme", *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi Cilt: 12, Sayı:1*, 1-19.

Gökdağ, Bilgehan Atsız ve Şimşek, Yaşar (2014). "Temel Sözcükler Bağlamında Türkçenin Görünümü" *, VII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, 183-221.

Grünberg, T. (2019). *Anlam Kavramı Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.

Günay, Doğan (1991). "Dil Konuşanın Özelliğini Ne Oranda Yansıtır?" , Dilbilim Araştırmaları, 71-74. http://dad.boun.edu.tr/tr/download/article-file/303054 Erişim Tarihi: 19.03.2024.

Hengirmen, Mehmet (2009). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü* Ankara: Engin Yayınevi.

Huber, Emel (2008) . *Dilbilime Giriş*. İstanbul: Multilingual.

Irzık, Sibel ve Parla, Jale (2021) . *Kadınlar Dile Düşünce*. İstanbul: İletişim.

İmer, Kamile, Kocaman, Ahmet ve Özsoy, Sumru (2011) . *Dilbilim Sözlüğü*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Jarvis, Helen, Kantor, Paula ve Cloke, Jonathan (2024) . *Kent ve Toplumsal Cinsiyet* (Yıldız Temurtürkan, Çev.). Ankara: Dipnot Yayınları. (Orijinal çalışma, Cities

and Gender adıyla 2009'da yayımlanmıştır).

Jensen, Dr. Frances E. ve Nutt, Amy Ellis (2023) . *Ergen Beyni: Bir Nörobilimciden Ergen ve Genç Erişkinlerin Yetiştirilmesine İlişkin Hayatta Kalma Rehberi* (Can Evren Topaktaş, Çev.). İstanbul: hep kitap. (Orijinal çalışma The Teenage Brain adıyla 2015'te yayımlanmıştır).

Jung, Carl Gustav (2024). *Kişiliğin Gelişimi*. (Duygu Olgaç, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem ve Cemalcılar, Zeynep (2023). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar - Sosyal Psikolojiye Giriş* . İstanbul: Üniversiteli Kitabevi.

Kıran, Zeynel ve Kıran, Ayşe E. (2013). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kerimoğlu, Caner ve Doğan, Gökçe (2015). "Türkçede Cinsiyet Görünümleri ve Çağrışımsal Zihniyet", *Türklük Bilimi Araştırmaları-TÜBAR, 38, 2015-Güz* , 143-179.

Koç, Mustafa (2004). "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 17 /2*, 231-256.

Kol, Suat (2011). "Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi", *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-21. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/115636 Erişim Tarihi: 23. 09. 2024.

Korkmaz, Zeynep (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

König, Güray Çağlar (1985). "Toplum Dilbilimin Tarihsel Dilbilime Katkıları", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 33-42.

König, Güray Çağlar (1992). "Dil ve Cins: Kadın ve Erkeklerin Dil Kullanımı", *Dilbilim Araştırmaları*, 25-36. http://dad.boun.edu.tr/tr/download/article-file/52772 Erişim Tarihi : 18.10.2024.

Küçük, Salim (2010). "Türkiye Türkçesinde Renk Adları ve Özellikleri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol 3/10, s.420-427.

Mangır, M. Ve Çağatay-Aral, N. (1992). Ergenlik Dönemi Özellikleri ve Sorular, Gazi Üniversitesi, Ankara, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:8 Sayı;4.

Nazlı, Kadri (2013). Türkçe Yemin İfadeleri Üzerine Toplumdilbilimsel Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Önem, Evrim (2011). "Bireysel Dil Kullanımını Etkileyen Etkenler". *Dil Dergisi, sayı*

152, 57-67.

Özezen, Muna Y. (2020). "Türkiye Türkçesinde Ara-Orta Kavramlarının Dilbilgiselleşmesi" . *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi. 5 (1),* 108-135.

Piaget, Jean ve Inhelder, Barbel (2020). *Çocuk Psikolojisi* (Orçun Türkay, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık .

Piaget, Jean, (2021). *Zeka Psikolojisi* (çev. İsmail Hakkı Yılmaz). İstanbul : Pinhan Yayıncılık.

Pinker, Steven (2020) . *Düşüncenin Maddesi - İnsanın Doğasına Açılan Pencere Olarak Dil.* (Çev. Mehmet Doğan), İstanbul: Alfa.

Pilancı, Hülya (2014) . "7-9 Yaş Arasındaki Türk Çocuklarında Kelime Çağrışımını Etkileyen Sosyoekonomik Değişkenler", *Bilig*, 68.Sayı ,183- 208.

Sancar, Serpil (2022) . *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti / Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar.* İstanbul: İletişim.

Saussure, Ferdinand de (2001) . *Genel Dilbilim Dersleri*. (çev. Berke Vardar). İstanbul: Multilingual.

Saygılıgil, Feryal (2022). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Schacter, Daniel L. (2022) . *Belleğin İzinde Beyin, Zihin ve Geçmiş*, (Çev. Eda Özgül Tahan), İstanbul: YKY.

Senemoğlu, Nuray (2023). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim - Kuramdan Uygulamaya*. İstanbul: Anı Yayıncılık.

Sharot, Tali (2018). *Başkalarının Aklı*. (Tevfik Uyar, Çev.). İstanbul: Domingo Yayınları.

Şimşek, Burcu (2006). Kadınlararası Konuşma Sürecinde Toplumsal Cinsiyetin Dil Üzerinden Sergilenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taş, Gülden Altıntop ve Kadri Nazlı (Ed.). (2024) . *Toplumdilbilim Araştırmaları II-Kuramsal ve Uygulamalı Yaklaşımlar.* İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Tekcan, A. İ., & Göz, İ. (2005). *Türkçe Kelime Normları: 600 Türkçe Kelimenin İmgelem, Somutluk, Sıklık Değerleri ve Çağrışım Setleri).* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Vardar, Berke. (2007) . *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü* . İstanbul: Multilingual.

Yücel, Tahsin (2018). *Göstergeler.* İstanbul: Can Yayınları.

EKLER

EK 1. Uyaran Sözcük Listesi Anketi

Değerli öğrenciler, bu anket çalışmasında amaç Türkçedeki temel sözcüklerin sizin zihninizde oluşturduğu çağrışımları analiz etmek ve elde edilen verilere göre raporlama çalışması yapmaktır. Aşağıdaki tabloda verilen sözcüklerin karşısına bu sözcük ile ilgili sizin zihninizde uyanan çağrışımı/ kavramı/ duyguyu/ varlığı yazmanızı istiyorum. Çağrışımı yazarken tercihen en fazla iki sözcük kullanmanızı rica ediyoruz. Örnek: "**Gri**" rengin uyandırdığı çağrışım " **Karamsarlık**" veya "**Yağmur Bulutları**" gibi. Anketin hiçbir bölümüne adınızı soyadınızı yazmayınız.

Cinsiyet: Kız Öğrenci ☐ **Erkek Öğrenci:** ☐
Yaşınız: 15 ☐ **16** ☐ **17** ☐ **18** ☐

Uyaran Sözcük	**SÖZCÜĞÜN ZİHİNDE UYANDIRDIĞI ÇAĞRIŞIM/KAVRAM/DUYGU/VARLIK**
adana	
ağız	
aile	
akşam	
anlamak	
anne	
beyaz	
bilgi	
bitmek	
büyük	
çanakkale	
çekmek	
doğru	
dün	
etmek	
ev	
farklı	
gelecek	
girmek	
gök	
hatay	
hayat	
istanbul	
istemek	
kadın	
kağıt	
kazanmak	
kırmızı	
kış	
mavi	
mor	
oyun	

sabah	
sabır	
sarı	
sevmek	
sıcak	
siyah	
söz	
trabzon	
toprak	
turuncu	
uzak	
üç	
van	
yanlış	
yedi	
yeşil	
yumuşak	
zaman	